

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

Z6621

S443A7

1892

Marr

SPISOK RUKOPISEI
SEVANSKAGO ...

STANFORD
LIBRARIES

Handwritten marks or scribbles in the top left corner.

Н. МАРРЪ.

X

СПИСОКЪ РУКОПИСЕЙ
СЕВАНСКАГО
МОНАСТЫРЯ

ИЗЪ ЛѢТНЕЙ (1890) ПОѢЗДКИ ВЪ АРМЕНИЮ

МОСКВА,
Типографія М. Бархударянъ, Мясницкая, д. наслѣдн. Ананова.

1892

(46)

✓

Ն. Մ Ա Ռ.

ՑՈՒՑԱԿ ՀԱՄԱՌՕՏ

ՁԵՌԱԳՐԱՑ

ՎԱՆՈՒՑ ՍԵՒԱՆԱՅ

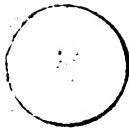
ՅԵՄԵՐՆԵՑԻՆ :ԻՑԼԹ:Թ. 'Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՃԵՆԱԳԱՐՀԱՐԿՈՒԹՅՆԷ.

Մ Ո Ս Կ Ո Ւ Ա

ՏՊԱՐԱՆ ՄԿՐՏԻԶ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆԻ.

ՌՑԻՄԱ

На основаніи 138 ст. Высочайше утвержденнаго устава университетовъ, факультетъ Восточныхъ языковъ С.-Петербургскаго Университета печатать разрѣшилъ.

И. д. Декана А. Позднѣевъ.

169397

R

Imprimerie M. Barkhoudarian, Moscou, Miasnitzkaja, mais. Ananoff.

СОДЕРЖАНІЕ.

	стр.
1. Предисловіе	I.
2. Опечатки	IV.
3. Описаніе рукописей	I.
4. Хронологическій списокъ рукописей	48.
5. Приложеніе: заглавная страница Евангелія Іоанна, по рукописи № 1 (рисунокъ).	

ПРЕДИСЛОВІЕ.

«Списокъ рукописей Севанскаго монастыря съ описаніемъ десяти Эчміадзинскихъ рукописей», на который я ссылаюсь въ «Замѣткахъ и Извлеченіяхъ изъ армянскихъ рукописей» (см. Изъ Лѣтней поѣздки въ Арменію, Зап. Вост. Отд. Имп. Рус. Археолог. Общ., V т., стр. 211—241 и VI т., стр. 135—228), пришлось разбить на двѣ части: описаніе Эчміадзинскихъ рукописей, имѣющихъ исключительное значеніе для цѣли лѣтней поѣздки 1890 года и предмета моего изслѣдованія по армянской книжной сказочной литературѣ, появится одновременно съ самимъ изслѣдованіемъ, списокъ же рукописей Севанскаго монастыря, какъ представляющій, при всей его краткости, самостоятельный интересъ, оказалось возможнымъ выдѣлить особо и является отдѣльно въ предлежащемъ изданіи.

За обслѣдованіе коллекціи Севанскихъ рукописей я взялся въ надеждѣ найти въ ней что либо по занимающему меня вопросу объ армянскихъ книжныхъ сказкахъ; добыча въ этомъ отношеніи была не велика, но за то, по пересмотрѣ всѣхъ рукописей, у меня оказался матеріалъ по описанію рукописей, который и составляетъ содержаніе настоящей книжки. Входитъ въ большія подробности при описаніи мнѣ не позволила ограниченность времени: начавъ описывать подробно, какъ это еще видно изъ первыхъ номеровъ, я вскорѣ принужденъ былъ довольствоваться краткими замѣтками, чтобы успѣть осмотрѣть всю коллекцію. Хорошую услугу оказалъ Монастырскій каталогъ: по обслѣдованіи каждой рукописи, я сличалъ для проверки данныя, собранныя мною, со свѣдѣніями, заключенными въ Монастырскомъ каталогѣ. Слѣдуетъ оговориться, что есть случаи, отчасти отмѣченные ниже при описаніи, когда я расхожусь съ составителемъ М. каталога; весьма возможно, что въ такихъ случаяхъ не всегда я правъ, но я сообщалъ лишь то, что видѣлъ лично. Исключеніе составляютъ помѣченные звѣздочкой номера, именно 25, 26, 27, 53, 74 и 104. Рукописи съ этими номерами не оказались на мѣстѣ. Пока я все надѣялся найти ихъ въ библіотекѣ, не справлялся ни у кого объ ихъ судьбѣ; когда же, въ послѣдній день моего пребыванія въ С., описалъ послѣднюю рукопись, а ихъ все же не нашелъ, настоящаго не было на островѣ; не дождавшись его, описаніе

отсутствовавшихъ рукописей я заимствовалъ изъ Монастырскаго каталога. Къ вечеру возвратился настоятель о. Булбулянцъ, которому кстати приношу живѣйшую благодарность за радушный пріемъ, и сообщилъ, что рукописи, интересующія меня, находятся въ церкви; на вечернѣ въ церкви я дѣйствительно успѣлъ увидѣть два рукописныя Евангелія.

Сожалѣю, что не удалось провѣрить и пополнить мои наблюденія такимъ же образомъ на основаніи другой работы, имѣющей значеніе главнымъ образомъ для художественной стороны дѣла и палеографіи. Списокъ былъ уже напечатанъ, когда Ѳ. Г. Беренштамъ любезно передалъ мнѣ всѣ свои рукописныя замѣтки, касающіяся Севанской коллекціи.

Отчасти въ дополненіе, отчасти въ поясненіе предлагаемыхъ ниже описаній нужно прибавить, что переплетъ многихъ рукописей украшенъ разноцвѣтными камнями, которые всегда перечисляются въ Монастырскомъ каталогѣ; при переплетѣ, называемомъ мною досчатымъ, доски обтянуты кожей: большинство переплетовъ съ тисненіемъ, иногда вытиснены надписи, на нѣкоторыхъ—различныя фигуры изъ пуговокъ; часто они въ серебряномъ окладѣ; какъ наиболѣе интересныя въ отношеніи переплета отмѣчены мною рукописи №№ 11—17, 19, 21, 22, 29, въ особенности же №№ 18 и 20. Украшенія, упоминаемыя въ описаніяхъ, заключаются въ разрисованныхъ инициалахъ, заставкахъ, миниатюрахъ и т. п., иногда же украшеніе ограничивается тѣмъ, что заглавныя буквы и начальныя строки писаны красными чернилами. Рукописи рѣдко снабжены пагинаціею по страницамъ или листамъ; обыкновенно пронумерованы лишь тетради, состоящія въ каждой рукописи изъ равномѣрнаго количества листовъ; иногда въ началѣ и въ концѣ рукописи имѣется рядъ листовъ, не попадающихъ въ нумерацію тетрадей. Число листовъ, выставляемое мною въ началѣ описанія, большею частью опредѣлено на основаніи этихъ данныхъ, что и указано наглядно въ соотвѣтственныхъ мѣстахъ, во избѣжаніе недоразумѣнія.

Прилагаемую заглавную страницу Евангелія Іоанна, по рукописи № 1, я обязанъ любезности художника В. Як. Суренянца; не имѣя съ собою нужныхъ матеріаловъ, В. Як. въ Севанѣ начертилъ лишь рисунокъ, краски же навелъ, по помѣткамъ, по возвращеніи въ Эчмиадзинъ. Нѣсколько литографированныхъ экземпляровъ рисунка по копіи В. Я-ча раскрашены въ цвѣта подлинника: всѣ они, въ количествѣ 14, предназначены для библиотекъ—Унив. и Археолог. Общ. въ СПб., Румянц. Муз. и Лазар. Инст. въ Москвѣ, Унив. въ Казани, Публ. и Нерсэсовской Семин. въ Тифлисѣ, Монастырской въ Эчмиадзинѣ, Мехитаристовъ въ Вѣнѣ и Венеціи, Ватиканской въ Римѣ, Императорской въ Берлинѣ, Національной въ Парижѣ и Британскаго Музея въ Лондонѣ.

Я не располагалъ временемъ, чтобы заносить при каждомъ случаѣ имена послѣднихъ собственниковъ и жертвователей рукописей; замѣчу только, что много рукописей принесено въ даръ въ 30 годахъ архіепископомъ Іоанномъ Севастійскимъ и его ученикомъ вардапетомъ Мануэлемъ (*յամասիրոյ և մարափանու Յոհաննու արքեպիսկոպոսի Սեբաստացոյ և յաշպերտի նորին Մանուէլ վարդապետէ Կիւմիշխանցոյ*), между прочимъ №№ 63 и 67 (см. также Списокъ,

стр. 28, равно *Մանուկ վարդապետ, Պատմ.*, стр. 92—93). Одно несомненно: въ Севанской коллекціи имѣется всего, и то можетъ быть, одинъ или другой экземпляръ изъ тѣхъ рукописныхъ св. книгъ, которыя по сообщенію Степана Асоѣика (кн. III, гл. 3), *во множествѣ пріобрѣтались съ девятаю вѣка братіей при церкви Апостоловъ, на Севанскомъ островѣ, что на Гейамскомъ (Гокчайскомъ) озерѣ, чтобы просвѣщались духовныя очи для узрѣнія пути Господа*. Почти всѣ номера настоящаго собранія—позднѣйшаго происхожденія, и лишь единичные, главнымъ образомъ списки XIX вѣка, писаны на самомъ островѣ. Это обстоятельство, т. е. отсутствіе въ Севанѣ древнѣйшихъ Севанскихъ рукописей, и послужило, должно быть, основаніемъ для той невѣроятной легенды, которая приведена у вардапета Мануэля Кюмюшханскаго въ *Պատմութիւն անցից անցելոց Աէվանայ Վանոց արարեալ ի 1830 ամի ի Աէվան, հշմ. 1871, стр. 64—65* и у еп. I. Шахатунянца, *Ստորագրութիւն Վանոցիկէ հշմիւմնի և ճիւղ գաւառացի Արարատայ, հշմ. 1842, II, стр. 223—224*, и повторена Шопеномъ въ Историческомъ памятникѣ состоянія Армянской Области въ эпоху ея присоединенія къ Россійской Имперіи, СПб. 1852, стр. 924: рассказывается именно, что въ одинъ прекрасный день, во время католикоса Симеона Эриванскаго, монахи Севанской обители узнали о намѣреніи католикоса посѣтить ихъ край и самый монастырь; засуетились, поспѣшно принялись чистить и приводить монастырь въ надлежащій порядокъ; въ концѣ всего, какъ къ послѣднему дѣлу, обратились къ монастырской библіотекѣ, но видя, что нѣтъ возможности очистить ее въ короткій промежутокъ отъ гнили и остатковъ пергаментныхъ листовъ, обгрызенныхъ мышами и изъѣденныхъ молью, видя, что дождевой водой, прошедшей мѣстами черезъ щели, въ конецъ испорчены книги, во избѣжаніе гнѣва католикоса, любителя книжнаго дѣла, собрались монахи и всѣ рукописи, какъ попорченныя, такъ и цѣлыя, весь древній кладъ книгохранилища предали въ пищу волнамъ озера.

Симеонъ Эриванскій былъ католикосомъ съ 1763 годъ, большинство же рукописей Севанской коллекціи писано до 1763 года. Правда, почти всѣ эти рукописи писаны не на Севанѣ, и тѣ изъ нихъ, которыя съ датою времени до избранія католикоса Симеона, могли поступить въ библіотеку монастыря впослѣдствіи, послѣ гибели мѣстной старинной коллекціи: изъ Списка (стр. 28) дѣйствительно видно, что одна четвертая часть коллекціи и болѣе состоитъ изъ пожертвованій, сдѣланныхъ вард. Мануэлемъ и Степаномъ Лимскимъ въ истекающемъ столѣтіи, въ началѣ истекающаго же столѣтія подвизался въ Севанѣ вардапетъ Шамкорскій Мхитаръ, собиратель рукописей съ разныхъ мѣстъ для «пустыни, опороженной отъ священныхъ утѣшающихъ книгъ», какъ пишетъ авторъ *Պատմ. անցից անցելոց Աէվանայ Վանոց*, стр. 72—73, и въ нашемъ описаніи имѣются еще свѣдѣнія о пожертвованіяхъ рукописей позже 1763 года, но въ немъ же читаемъ, стр. 43, что рукопись № 92 была принесена въ даръ монастырю въ 1644 и, слѣдовательно, не всѣ безъ исключенія Севанскія рукописи были брошены монахами въ озеро во дни католикоса Симеона, если даже допустимъ, что дѣйствительно произошло нѣчто подобное приведенному преданію. По моему,

съ описаніемъ извѣстныхъ армянскихъ рукописныхъ коллекцій легко можетъ выясниться, куда исчезло или вѣрнѣе разошлось древнее рукописное сокровище Севанской пустыни.

Рукописей теперь въ Севанѣ меньше и противъ того, что было въ началѣ этого столѣтія (см. Списокъ, стр. 28). Дѣйствительность далеко ниже той цифры, которую покойный К. П. Паткановъ указывалъ въ 1879 г., говоря: «Библіотека Севанскаго монастыря заключаетъ въ себѣ около 180 рукописей» (Библіографическій Очеркъ Арм. Ист. Литер. СПб., стр. 23). Въ лѣто 1890 года эта «богатая библіотека рукописей», какъ она слыла до послѣдняго времени (см. Гр. Уварова, Путевыя Замѣтки, Москва 1887 г., стр. 188), обнимала 111 (два № 51) номеровъ; изъ нихъ нѣкоторые, мнѣ лично, какъ я уже сказалъ, не удалось видѣть.

Библіотекѣ въ Севанской пустыни отведено первое помѣщеніе съ правой стороны, когда съ пристани входите въ корридоръ, гдѣ расположены кельи монаховъ; рукописи и печатныя книги помѣщены въ одной комнатѣ, а другая, проходная къ ней,—ризница (*Թանգարան*); библіотека освѣщается однимъ маленькимъ окномъ, прямо противъ двери; рукописи расположены на трехъ, четырехъ полкахъ по лѣвую сторону, печатныя же книги, въ пятьсотъ съ лишнимъ номеровъ, разставлены по правую сторону на четырехъ полкахъ, во всю длину комнаты. Монастырскій каталогъ какъ рукописныхъ, такъ печатныхъ книгъ подъ заглавіемъ *Յուզակ գրքեաց և տպեալ ժառանգք սրբոյ Անուշատիս Աէվանայ գրեալ ուրոյն ուրոյն 'ի 1870 ամի ի ս. Աէվան* составленъ въ 1870 году іеромонахомъ Іліею Джалалянцомъ.

Н. М.

СПБ. 23 Апрѣля, 1892 года.

ЗАМѢЧЕННЫЯ ОПЕЧАТКИ:

Напечатано—

9а, *Ամէնովն*
20а, *ԺԶ 56л.*
35а, *Զոռորմէրն*
48а, (М.К.) № 1
48b, (М.К.) № 75
» 140

Чит.—

Սիմէնովն
ԺԶ 76 л.
Ղոռորմէրն
(М.К.)—№ 1
— № 75
104

№ 1.

339 л. in-fol^o. Текстъ въ два столбца, каждый: 26,5×8,5с.—Строкъ: 19.—МАТЕРИАЛЪ: бѣлый, тонкій пергаментъ.—Пагинація армянскими буквами (*բռրդբր*) черезъ каждые восемь листовъ, но невыдержанно.—Письмо: инициальное (*երկաթագիր*).—УКРАШЕНИЯ: раскрашенные инициалы съ миниатюрами на поляхъ; заставки (*խորան*) въ началѣ каждаго изъ четырехъ Евангелій, при чемъ строки начальной страницы—золотыми буквами; равнымъ образомъ золотыми буквами 4 страницы, предшествующія тексту.—Иллюстрація: въ началѣ каждаго Евангелія образъ евангелиста (листь съ ликомъ Матвея вырванъ).—Переплеть: досчатый; кожа съ тисненіемъ; обрѣзъ каждаго Евангелія окрашенъ въ иной цвѣтъ.—Состояніе: отъ обрѣза пострадали миниатюры на поляхъ; рукопись—разбита: недостаетъ листовъ, между прочимъ и въ концѣ.—Временемъ написанія въ рукописномъ каталогѣ монастыря указанъ 965-ый годъ и, судя по письму, рукопись, дѣйствительно, древняя, но запись (см. ниже), впрочемъ дефектная, не даетъ никакого указанія ни о времени, ни о переписчикѣ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-
ՐԱՆ Դ զԼ:

А. Կանոնք աւետարանաց (1а — 4b л.).

1. Աւետարան ըստ Մատթեոսի (5а — 102а л.).

2. Աւետարան ըստ Մարկոսի (104а — 165b л.).

3. Աւետարան ըստ Դավթանու (167а — 262b л.).

4. Աւետարան ըստ Յովհաննու (264а — 339b л.):

Извѣстное мѣсто о грѣшницѣ находится въ *концѣ* Евангелія Іоанна.

Въ концѣ рукописи письмомъ, переходнымъ отъ инициальнаго къ круглому, запись, сохранившаяся частично:

Փառք փառաց անեղին
երիցս 'ի միում եռթե[ան]
Հաւր և որդւոյ և
Հոգոյն սրբոյ պսմ
և միշտ և յաւիտե[ան]
ղապք սր[բա]ղա[նի]ց [աշա]
կերտաց փրկչ[ին] պ[ա]
տուէր Հրաման[ի] ընկ[ա]
[ի]սլ յաւժարութեամբ[ի] ք[ի]
[այնին] [ի յորորտս] տե
գերաց [և] Հնազանդու
թեամբ աշակեր[տե]¹⁾
Հ[աւ]ատոցն աշակեր
տեղ զամենեւեան [փր]
կաւէտ աւետարանին [և]
գերեւ զամենայն միա[ս]
'ի Հնազանդութիւն ք[ի]
վասն որոյ արբին զՀուր
կենդանի 'ի վերնաստ
նդ իջմամբ աւետե[աց]
ամենասրբ Հոգւոյն ի Լ[ր]
ման աւուրն պենդակոստ
էիցն Հրողինեալ և Հր[ա]...

На этомъ мѣстѣ прерывается запись.

№ 2.

268 л. in-fol^o. Текстъ въ два столбца, каждый: 22,8×7с.—Строка: 21.—МАТЕРИАЛЪ: бѣлый пергаментъ — Письмо: инициальное. — УКРАШЕНИЯ:

¹⁾ Впрочемъ, это слово зачеркнуто въ рукописи красными чернилами.

миниатюры при инициалахъ; заставки въ началѣ каждаго Евангелія.—Переплетъ: досчатый; кожа съ тисненіемъ. Состояніе: въ началѣ вырѣзаны шесть листовъ, въ концѣ оторваны края трехъ послѣднихъ листовъ.—Временемъ написанія на основаніи именъ въ записи о. Зарбаналянь (Catal. des anc. trad. arm., p. 158) намѣчасть X-ый вѣкъ: запись воспроизведена мною ниже съ описками рукописи, равно съ народными формами, любопытными для того времени.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ. ԱհեՏԱ-
ՐԱՆ Դ զԼ:

1. Էջ չառ Մաթաւոյ, Աւետարան
ըստ Մատթէոսի (1a—74b л.).
2. Էջ տօյ չԴա Մարգոյ Աւետարան
ըստ Մարկոսի (75a—124a л.).
3. Էջ տօյ չառ Լոյսա, Աւետարան
ըստ Դուկասու (125a—208a л.).
4. Էջ չԴա Խօ, Աւետարան ըստ
Յովհաննու (209a—268b л.):

Իրք կնոջ շնացելոյ հետъ въ концѣ Евангелія Іоанна.

Въ концѣ Евангелія Марка, на 124b л., почеркомъ отличнымъ отъ текста, именно круглымъ письмомъ (рогирогир) —запись:

Փառք անմահին այլ և անմահ
ընութեն և կամակցութեամբ նր հո-
գոն որ ետ յաւժարութիւն հոգոյ
հանձարիւ. արդ ես ծառայ քի և ա-
ղախին անպիտան համայս զուսոր
մամկեռնն որ ոչ զուսոր ունէի և
ու որդի յիշեցի զիմ մահին աւրն և
զահեղ զստաստանն քի և արարի
ինն յիշատակաբան և զնեցի ի հա-
լալ արդենց իմոց զնր և զհոգեկնց

և զառային տառս զնր զաւետարանս
և տվի բարձրաբաղն նր ուխտին և
պանչելայգործ նր գրիգորին 'ի ձեռն
նր և այնման հայրապետին տր վա-
հանայ և նր ընդ բլ միայրանիցն
յառաջնորդութեան նր ուխտին տր
վահանայ և միարունքս խոստացան ի
տարին : Բ: աւր պատարագել զքնի
յիմ անունս: արդ որք հանդիպիք
նր աւետարանիս տեսանելով կամ
երկրպագելով ասացէք բոլոր սրտիւ
եւ ողորմի համային ամէն և եւ
յիշողացոյ ողորմեսցի ամէն արդ ով
զայս նր աւետարանս 'ի նր գրիգորացն
հանէ կամ խելով կամ տանելով
կամ էլ յեղ ու վիմ յիշատակ խա-
փանէ առաջի այլ իմ մեղացն պար-
տա[կա]ն է:

№ 3.

267 л. in-fol^o. Текстъ въ два столбца, каждый: 23×7с.—Строка: 21.—Материалъ: желтоватая, плотная, навошенная бумага.—Письмо: инициальное.—Украшенія: инициалы съ миниатюрами на поляхъ; заставки въ началѣ Евангелій; въ заставкахъ же десять страницъ, посвященныхъ канонамъ или согласію Евангелій. Вся страница 2-го листа занята также рисункомъ (крестъ, листья и птицы).—Иллюстрація: образъ въ ростъ составителя Согласія Амона Александрійскаго ¹⁾ (3b л.) и 4 евангелистовъ, каждаго въ началѣ его Евангелія.—Переплетъ: досчатый; кожа съ тисненіемъ.—Состояніе: переплетъ разбитъ; рукопись въ концѣ дефектна. Писецъ: Іоаннэсъ.

¹⁾ Надпись на образѣ: Այս ամոն արեկանդրացի, սայ տվեց մեզ զհամալրարարսս սուրբ աւետարանիս:

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ- ՐԱՆ Դ զԼ:

А. Կանոնը աւետարանաց, Согласіе Евангелій съ предисловіемъ Евсевія Карпіана (Կարպիանոս) круглымъ письмомъ (4a—8b л.).

1. Աւետարան ըստ Մատթեոսի (10a—79b л.).

2. Աւետարան ըստ Մարկոսի (81a—126b л.).

126b — 127a лис. заняты статьею о родословіи, начинающеюся такъ:

Պատմեցից զփոփոխութիւնս ազգաց որ 'ի դաւթա ի ձեռն սաղ... ևն:

3. Աւետարան ըստ Դուկասու (128a—206a л.).

4. Աւետարան ըստ Յովհաննու (207a—266a л.):

Въ концѣ Евангелія Матѳея, на 80a л., круглымъ письмомъ записъ:

Ով նր ընթերցողք և լսաւդք նր աւետարանիս. յիշեցէք զՇմաւոն րաբունապետն և զտի Ստեփանոս արհեպն սիւնեաց նահանգէ որ ետ զտի աւետարանս 'ի գեղաքաղաքն աշխատէ. 'ի սիւնեաց յիշեցէք Սարգիս նահատակն: Արդ՝ եթէ որ հանել ջանայ զտի աւետարանս 'ի դրանէ սիւնեաց յիշեցէք 'ի մերոց կամ յաւտարաց. հանէ զնա քն ած 'ի խաւարն արտաքին. և մասն և բաժին զնոցայն առնու որ զտին 'ի խաչ հանին և ընդ նոսա դասակցի ամեն և եղիցի եղիցի:

Въ концѣ Евангелія Луки, на 206a л., круглымъ письмомъ записъ:

Տի Յն ողորմեայ Յովհաննիսի մեղաւորի գրողն սիւնեաց աւետարանիս:

Въ концѣ рукописи (266b—267a л.) въ записи круглымъ письмомъ послѣ

обычнаго возданія хвалы (փառք) Господу и пространнаго богословскаго разсужденія объ Евангеліи и четырехъ Евангелистахъ едва успѣваетъ переписчикъ назвать себя, какъ рукопись оканчивается за ея дефектностью; привожу послѣднюю часть записи, касающуюся переписчика:

Արդ ես Յովանէս քահանայ բազում վերաւք խայթեալ՝ ոչ ինչ ունելով թողակ ճանապարհին [յա]ւիտենից՝ ցանկացող եղեալ այսմ ածադործ խմբար[ան]իս. և որ զզէնն և զհանգ ընուծիւնն այլ զինքն ամբարեալ ունի և յաւրինուած դատաստանին. ես նմանեալ այնմ վաճառականի որ զամենայն ինչն ետ և զնեաց զայն պատուական մարդարիտն. զսայ ստա[ց]այ յոյս և ապաստան յա[ւ]ուր աներես դատաստանին բազում աշխատան[աւք]...

Въ началѣ рукописи (1a — 1b) есть позднѣйшая приписка Сукіаса, сына архіеп. Степаноса и др.

№ 4.

221 л. in-fol. Текстъ въ два столбца, каждый: 23×7с.—Строки: 23.—МАТЕРІАЛЪ: желтоватая, навошенная бумага.—Письмо: круглос.—Украсенія: очень неудачные инициалы въ связи съ миниатюрами, заставки въ началѣ каждаго Евангелія.—Иллюстрація: портреты, также неудачные, Евангелистовъ, каждаго передъ его Евангелиемъ.—Переплетъ: досчатый, кожа съ тисненіемъ.—Состояніе: переплетъ разбитъ; въ концѣ рукопись дефектна. Время: 1559 г.—Писецъ: Іоаннэсъ.

Переписчикъ Іоаннъ называетъ себя, и только себя, также въ записи въ концѣ Евангелія Матѳея (64а а.).

№ 5.

387 стр. in-fol.^o въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (рукописное), съ украшеніями и изображеніями Евангелистовъ. Врѣмя—1490. Мѣсто—село Хозанаваръ въ области Качатага (Кашатага?). Писецъ—Егія.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԽԵՏԱ-
ՐԱՆ Դ զԼ:

Въ концѣ Евангелія Матѳея почеркомъ отличнымъ отъ текста записъ:

Ձանդամարտ զրիւս եղիայ յիշեսջիւր
սղաչեմք ոյլ աք յեղբարք են.

Слѣдуетъ сейчасъ же, но инымъ почеркомъ:

Փառք հաւր են.

Ես ալահրտար գնեցի զսք աւետարանս 'ի հալալ ինչից իմոց յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և նա՛հարեան մերձաւորաց իմոց. հաւրն իմոյ ջանտարին և մաւրն իմոյ մուլքտին և եղբարք իմոց պաւլաթիարին և շարհիար. խուտարդտ և զիս աջահաւտ և կողակիցն իմ անայ խաթուն և որդին իմ փրդալամ և կողակ իւր աղասարեթ և քոյրքն իմ Մուտամ զաւդի և նէնայ և զթառուէն իմ փրկիլին. ամիրգիլ. ամաղշայ հայրապետ. և ջանդաւր խոնափաշայ. Ո՛վ կարդացք են. և գատերքն իմ սայիփ, իսիլիմ գաւնպուլ. Մուսուս. և ծառայքն իմ Մաթին. և չիւտք ոգնէփ. սարգիս. և մի աք ողորմիւ ամ ողորմի ա[սա]ցէք:

Опять инымъ почеркомъ, но все круглымъ письмомъ (рукописное):

Դարձեալ յիշեցէք. սղնայգուն, զուլքանին. և որդւոյն յորարին. և Մարիամին. նաղարին. քաչարին. գաւրտարին. ոստիանէն. ձիւլախտնին. ասպտուրին. եղիային. Կուլզատին. զրիդորին. Մկրտչին. հոռոնիսին. ամէն:

Въ концѣ Евангелія отъ Іоанна почеркомъ текста:

Փառք հաւր էականի են.

Եւ եղիայ անուն և բաղամեզ և Գեղայմալ[գ]. և փծուն էրեցո. որ էառ զթաւխտս սորայ 'ի հալալ արգեանց իւրոց և զրեաց զսք յաւետարանս յիշատակ իւր և ծնողաց իւրոց հաւրն իւրոց շապանին և մաւրն իւրոց նիկարին և պապին իւրոց սաւլթանին. և մամին իւրոց սիրամարգին. և յիղարցն իւրոց դատիանին և տուալանին և սաւլթան. և քուերաց իւրոց և իւր դասիրոյն շահրտարին ամէն:

Աղաչեմ զսք հանգիպողսդ են.

Արգ գրեցաւ աք յաւետարանս ի թվիս : Զ: Լ: Թ: ի գաւառիս Գաւնաղոց, ի գեղոյս որ կոչի Խոզանալաւ: Ընդ հովանեաւ աք ստեփանոսի նախաժկացիս. և այլ բազմահաւսք սրբոցս որ աստ կան հաւաքեալ: 'ի հայրապետութեան տն Սարկիս. ի յաշխարհայկալութեան եղուպի որ ափսեաց բազմաւ աշխարհի և գաւառի և իւրովին կամուք մինչև 'ի խորատան սիրեսու:

Լսողք աղաչանաց Ժրդիլ սորայ եղիայի. որ հանապաղ 'ի ծոց եկեղեցոյ պահէք և կարդացք զսք յաւետարանս են:

Переписчикъ Іоаннъ называетъ себя, и только себя, также въ записи въ концѣ Евангелія Матѳея (64а ж.).

№ 5.

387 стр. in-fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (арморакер), съ украшениями и изображеніями Евангелистовъ. Время—1490. Мѣсто—село Хозанаваръ въ области Качага (Кашагага?). Писецъ—Егія.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-
ՐԱՆ Դ ՊԼ.:

Въ концѣ Евангелія Матѳея почеркомъ отличнымъ отъ текста записи:

**Ձմեղամարտ գրիչս եղիայ յիշեսջիք
աղաչեմք ող սք յեղբարք ևն.**

Слѣдуетъ сейчасъ же, но инымъ почеркомъ:

Փառք հաւր ևն.

Սա աղահրդարս գնեցի զսք աւետարանս 'ի հալալ ինչից իմոց յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամ սրեան մերձաւորաց իմոց. հաւրն իմոյ ջանտարին և մաւրն իմոյ մուլքտին և եղբարց իմոց դաւվաթխարին և շաբհար. խոռտաքրատ և զիս ապահատ և կողակիցն իմ անայ խաթուն և որդին իմ փրդալամ և կողակ իւր աղասարեթ և քոյրքն իմ Մուսում դաւդի և Նէնայ և զԹոռունքն իմ փրկելին. ամիրկելի. ազաղչայ հայրապետ. և ջանդար խոնափաշայ. Ո՞վ կարոյք ևն. և գատեղքն իմ սայիփ, իսլիմ գաւնպուլ. Մանաս. և ծառայքն իմ Մաթին. և չիւսք ոգսէփ. սարգիս և մի ոք ողորմիւ ամ ողորմի ա[ռա]ջէք:

Опять инымъ почеркомъ, но все круглымъ письмомъ (арморакер):

Դարձեալ յիշեցէք. աղայգուն, գուլքանին. և որդեղն յողարին. և Մարիտմին. նազարին. քաչարին. գալտարին. առախանին. ձիւաւխանին: ասացտուրին. եղիային. գուլգատին. գրիգորին. Մկրտչին. հոռոմիսին. ամեն:

Въ концѣ Евангелія отъ Іоанна почеркомъ текста:

Փառք հաւր էակունի ևն.

Սա եղիայ անուն և բազմամեզ և Գեղայմար[գ]. և փծուն էրեցօ. որ էառ զԹուխալ սորայ 'ի հալալ արգեանց իւրոց և գրեաց զսք յաւետարանս յիշատակ իւր և ծնողաց իւրոց հաւրն իւրոց շապանին և մաւրն իւրոց նիկարին և պապին իւրոց սաւլթանին. և մամին իւրոց սիրամարգին. և յիղբարցն իւրոց գատիանին և սուալանին և սաւլթան. և քուերայ իւրոց և իւր գատերոյն շահգատին ամեն:

Աղաչեմ զսք հանգիպողսդ ևն.

Մեր գրեցու սք յաւետարանս ի Թվիս 191: Թ: ի գաւառիս Գաղնաց, ի գեղոյս որ կոչի Խոզանաւար: Ընդ հովանեաւ սք ստեփանոսի նախազկայիս. և այլ բազմահաւսք սրբոցս որ սատ կան հաւաքեալ: 'ի հայրապետութեան տն Սարկի. ի յաշխարհայկալութեան եազուպի որ տփրեաց բաղամ աշխարհի և գաւառի և իւրովին կամաւք մինչև 'ի խորատուն սիրեալ:

Լսողք աղաչանաց Ժրողի սորայ եղիայի. որ հանապաղ 'ի ծոց եկեղեցոյ պահէք և կարոյք զսք յաւետարանս ևն:

Непосредственно слѣдуетъ запись послѣдняго *собственника*:

Փառք անուսք երրորդութեան ևն.

Յիշեալք (եջ րպոսւսւս — ետքիցք)՝ ի մարափայլ յաղաւթս ձեր գվերջին ստուցող զսք նծաշունչ աւետարանիս որ ստուցաւ ի յարդար վաստակոց: Յիշատակ իւր [տի գրիգոր¹⁾] ծնողայն հօրն փարդանին և մօրն նազուզին: Արդ յիշեալ զսք գրիգոր և ամուսինն իւր Թառանին. և որդոյն իւր փարզանանին հերապետին և զստերացն մարինոսին նազուլեանին. եղբայրն Յովանէսին և կողակցին հուրիսանին և որդոյն ատէրէկին և մէլեք բէկին. Թումանին. և զստերացն գուհարին խաթունին. Թումիսանին. և կրտսեր եղբօրն զօվլաթբէկին և կողակցին աղեզին. և որդւոցն սարգսին և զստերացն. եւ քոյրքն իմ որդուքունին. աճապին. մայրանին. և պտգն իմ յովանէսին և Գառն իմ (Յօնսն *оставлено пустое место, сгораятно, для имени*) և մօրապապն իմ ապովին և տասն գուհարին և պպւոյն գրիգորին: Հայր մեր յերկ:

№ 6.

[19+(10×12)+28, т. е.] 299 листов in-fol^o. въ два столбца, на навощенной бумаге, круглымъ письмомъ (рукописи), обильно снабженнымъ украшеніями (миниатюры, при инициальныхъ буквахъ львы, чудовища, изображенія святыхъ, часовни и т. д.), съ изображеніями 4 Евангелистовъ; родословная Христа по Маттею иллюстрирована цѣликомъ; 19 листовъ въ началѣ рукописи заняты иллюстраціями шестоднева,

грѣхопаденія и новозавѣтныхъ мотивовъ; въ досчатомъ переплетѣ. Время — 1603 г. (возобновлена рукопись рукою монаха Шмавона и діакона Якова 1659 г.). Переписчикъ Чугулакъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԻԾՏԱՐՍՆ Դ ԳԼ., съ предшествующимъ ему Согласіемъ.

Передъ оглавленіемъ Евангелія Іоанна почеркомъ текста запись, съ соблюденіемъ кое-гдѣ рѣшмы и размѣра:

Աժ որդւմի ասէք զարիանին խաթուն ևղին Ձուվազեզ բերին գրագրին մէկ մեկի մէկ շահի տուն: յահեղ ու մեծ հրապարակին պարզերես զան ի յատենին: կարգա ու ասա զու զողորմին նծ յիշայ գքեզ ի բարին: քմ Թողն զէն իւրեանց մեղքն իւրեանց հօրն և իւրեանց նախնին: մեկ ինձ ասէք զուք զողորմին ճուրղուսք տի յիշանին: էս անպիաան գրագրին:

Въ концѣ Евангелія Іоанна почеркомъ текста запись, частью въ стихахъ и частью въ прозѣ, которая послѣдъ обычнаго славословія и замѣчаній о домостроительствѣ Спасителя и четырехъ Евангелистахъ слѣдуетъ такъ:

Այլ և զստուցուղ մեծ այս գանձի.

Յձորաւուսութեամբ կտակի.

Հուսաւորութիւն բուրաստանի.

անմահութեան այս աղբերի:

Ինտին կենաց պարգևողի.

մեծապայծառ այս մարգարտի.

տիրութեամբ սք նամակի.

անձառ շնորհաց պարգևողի:

Արփիահրաշ լոյս ծագաւողի.

աւետարուր բարբառողի.

միջնորդ մարդկան ընդ քի.

1) Вписано потомъ.

արքայութեան խոստացողի
'ի կարդայոյն ժամանակի
ւաւրինաւ զոր թէ լինի:
'ի թվինս հայոց ԽժԻ ամին:

[Զ]ստացող նր աւետարանիս զպարոն յովանէս որ զստացաւ (sic) 'ի հալալ (sic) վաստակոց իւրոց: Յիշատակ հոգոյ իւրոյ և ծնաւոյս իւրոց. հաւրն Մկրտչին և մաւրն շաղկապին. եղբորն զազարին. պապին զուլիկին: Կողակցն սուլթանն զիւ շատին. ամէն: Դարձեալ յիշեցէք 'ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր զպարոն յովանէսն և զկողային (sic) իւրոյ զարիանին. զստեւոյն խաւսրոջին. շաղկապին. եղբաւրն զազարին. կղն լէւիֆարին որդոյն սաղաղին. քւերն զարիանին. հաւրեղբարցն մխիթարին. որ [վ]ոցն. վարդանանին անսոնին հէրապետին: Ծառուրին. զստեր նանին վարդանին: որդւոցն զազարին զուլիկին: մարտիրոսին կղն արզուքանին ամէն: Դարձեալ կրկին անգամ 'ի քս յիշեցէք զովանէս և զկղն իւր զպարիանէն: զուստր սուլթանն զիւ շատին: յվնիս եղբոր յակոբին հարսին նիգարին: ամէն: 'ի կաթողիկոսութիւն տէր միլքիսէթի 'ի հալապետութիւն տէր սարգսին: Էս տէր մաքիրոսս վանեցի ծախեցի: յովնսն գաւղս որ կոչի արգաղ 'ի դրունս սք անծին. և նր քիթափորին:

Непосредственно слѣдуетъ скорописью (ստրագիր):

Արդ՝ նորագեցաւ նր աւետարանս 'ի դրան հրինջակայ նր կարապետին: Զեռամբ Շմառն արեղայի: և յակոր սարկաւազի. 'ի թուականութեանս

հայոց. ԽժԸ. ամի 'ի հայրապետութեան ան սրբազան Յակոբ կաթողիկոսի Եւ մերոյ նր կրնդտիս առաջնորդոցն Եսայեայ և Ղազար վրդպատցն. և [եր]գարոնք սոցին տէր աշխատակէսն. տէր շմառնն և տէր ցոքարիայն. և սարկաւազունքն պետրոսն յակոբն և զմարգարայն յիշեցէք 'ի քս. Ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք գնր շողակաթիս քհնյքն. տէր սիմէոնն և տէր Պողոսին. և զպիրք սորին աստուատուրն. մարգարէն և Սարգիսն. որ կան միշտ 'ի սպասարութիւն նր աւետարանիս:

Արդ՝ ստացող նր աւետարանիս ճահեցի շահրիտանն կողակից է Յոհանիսին. ստացաւ սա 'ի հալալ ընչից իւրոց յիշատակ հոգոյ իւրոյ և ծնողացն հօրն փրիթմանին և մօրն բէկուն. եղբարցն ջեհանշէն, բայրամին. զստեր՝յն սեվլուն, Կոյիքիանին, մարիամին, բէկին: Եւ որդոցն եղիկին և առաքելին ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք զհալապետան որ ստացաւ նր աւետարանս յիշատակ հոգոյ փրկութեան իւրոյ: Որ ետ [զայ]ս յիշատակ 'ի զունն Նուհիանն՝ նր շողակաթիս. որ այսմ ամի օրհնեցաւ: Ով որ այս աղագոս հանէ, նզովեալ հղեցի. ամէն:

Въ концѣ Евангелія Луки мелкимъ круглымъ письмомъ (սոլորգիր):

Զմեղաւոր զժողս յիշայ (sic) ապիկ նր նր:

№ 7.

[(*h*×12)+9 л., т. с.] 345 л. in—
4° въ два столбца, круглымъ писмомъ

(*арнаут*), съ украшеніями (заставки въ высшей степени изящны), въ досчатомъ переплетѣ. Время — 1280 г. Мѣсто — Киликія. Переписчикъ — Павелъ. Собственникъ — еп. Давидъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *Ահեստ*
ՐԱՆ Դ զԼ:

Въ концѣ Ев. Іоанна нѣтъ *իրր փնր շնացիր*:

№ 8.

[$(84 \times 12) + 4$, т. е.] 280 л. in-4° въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*арнаут*), съ украшеніями; на листѣ передъ началомъ текста нарисованы двѣ группы: верху — Христосъ, возсѣдающій на тронѣ, и передъ Нимъ Богоматерь; внизу — портреты писца Саргиса и его родителей Өаддея (*Թադէս*) и Эльмы (*Էլմայ*); въ досчатомъ переплетѣ. Время — 1427 г. Мѣсто — монастырь Евстаѳія (*Եւստափէի*).

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *Ահեստ*
ՐԱՆ Դ զԼ:

Въ этомъ экземплярѣ нѣтъ известнаго разсказа о блудницѣ въ концѣ Евангелія Іоанна.

№ 9.

[$(84 \times 12) + 5$, т. е.] 317 л. in 4° въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ, съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Время написанія неизвѣстно, но собственникъ (*ստացող*) приобрѣлъ ее, какъ сказано въ монастырскомъ каталогѣ, въ 1020 г., въ рукописи же — въ концѣ каждаго Евангелія, гдѣ имѣется просьба помануть изъ молитвахъ, собственникъ (*ստացող*) называетъ себя Григоріемъ, но не указываетъ времени.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *Ահեստ*
ՐԱՆ Դ զԼ:

№ 10.

in-8° на бумагѣ, круглымъ письмомъ,

съ украшеніями и изображеніями 4 Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ (переплетчикъ — Григорій). Время — 1304. Мѣсто — монастырь Вѣжана. Переписчикъ — Нерсѣсъ. Заказчикъ — инокъ Саргисъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *Ահեստ*
ՐԱՆ Դ զԼ:

Изъ записи въ концѣ рукописи:

...զճարկեցաւ անճարեալ... զանձն ե պատուեր տն մերոյ յի քի հրամանաւ ե արդեամբք Սարգսլ անապատաւորի ե միանաւորի ի վանս ի խաչ ընդ հոփանեաւ նր անճանիս ե նր նշանիս ե յայլ սրբոցս Զեռամբ մեղապարտ ե սուտանուէր զրչիս ներսիս ի յողովարդէ. ի ստեղծման աղամայ ԽԽԺԺ. ե ի մարմնացելո բանին Յ. ԺԶ. ամի ե մերո թփսխանին ԶԾԳ. ե նորոյ շրջանիս: Մ. ԻԱ.

Изъ позднѣйшихъ приписокъ видно, что Евангеліе это въ 1318 г. по Р. Хр. и 767 арм. лѣточисленія вардапетъ Хачикъ продалъ священнику Мхитару; затѣмъ въ 1112 г. арм. лѣточисл. (=1663) общество и священники Варденика (*Վարդենից ձավաթս ե քահանայք. մեծ ե փոքր ժողովուրդս*) принесли это Евангеліе въ даръ пустыни Санчикъ (*Անապատիս Սանճից*) въ память по Минасѣ (*յիշատակ նր Մինասիս*); въ 1117 г. арм. лѣт. (=1668) по просьбѣ монаха Іованоса рукопись была возобновлена въ память по о. Варданѣ, а 1248 г. арм. лѣточ. (=1799) старшина (*տանուտէր*) села Лали черезъ вардапета Симэона приносить ее въ даръ монастырю св. Богородицы въ гагарцинѣ (*Հաղարծին*).

№ 11.

[$6 + (84 \times 12) + 5$, т. е.] 335 л. in-fol.° въ два столбца, на навощенной бума-

гѣ, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), съ украшеніями и съ изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ; время ՀՃՀ (874) армянскаго лѣточисленія (=1425); мѣсто—село Хайров'о (*ի զիւղն Խաիրոց ընդ հովանեաւ սորր Բրիստֆորի*). Переписчикъ — Іоаннъ. Заказчики Симеонъ и Минай (*Սեմուել և Մինայ Եսեւ ևն*). Переплетъ сдѣланъ (*կազմեցաւ*) въ :Ջ:Ճ:Գ (1033) армянскаго лѣточисленія (=1584). Есть записи.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, Ահեսու-

ԲԱՆ Դ զԼ:

№ 12.

[$4 + (80 \times 12) + 10$ л., т. е.] 242 л. in—4⁰ въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ (кожа съ тисненіемъ). Записей нѣтъ, по внѣшнему виду рукопись XVI—XVII в.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, Ահեսու-

ԲԱՆ Դ զԼ:

Каждому Евангелію предпослано оглавление и за каждымъ слѣдуетъ небольшая замѣтка объ Евангелистѣ.

№ 13.

[$6 + (16 \times 12) + 10$ л., т. е.] 256 л. in—4⁰, въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), съ украшеніями и съ изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ (кожа съ тисненіемъ). Время и мѣсто написанія неизвѣстны; въ концѣ Евангелія Луки читаемъ:

Յիշեցեք և զՎարդան կրտսնս որ որ յայսմ տանի ևն առ մեզ և շնորհաց մեզ զրէի հարթիք:

Изъ записей узнаемъ имена собственниковъ, приносившихъ рукопись въ

даръ церкви св. Богородицы, повидимому, въ разное время: Искандара, сына Ходжа-Гарипшаха (*Հովանդար որդի Հարիպշին*) и Аба-Мелика съ супругою Джохаръ-Хагунюмъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, Ահեսու-

ԲԱՆ Դ զԼ:

№ 14.

[$(19 \times 12) + 8$, т. е.] 284 л. in—4⁰ въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), съ украшеніями и съ изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1647. Мѣсто—мѣстечко Аркуръ. Переписчикъ—Марукъэсъ (*Մարութս*). Кроме записи, изъ которой приведена ниже часть, имѣются приписки.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, Ահեսու-

ԲԱՆ Դ զԼ:

Изъ записи:

...այլ և գրեցաւ սա 'ի ԹՎԻ չայոց եղզ 'ի դառն և յանբարի ժամանակս որ ամէն տէր երբման կուկնայք (sic): Արդ գրեցաւ նր առեւտարանս ի յերկիրս յԵրևանս (sic) ի գուգարաղաք յԱրկուռի ի Հայրապետութիւն Էջմիածնս տր Փիլիպպոս կաթողիկոսին (sic) ևն:

№ 15.

[$12 + (1 \times 12) + 14$, т. е.] 266 л. in—4⁰ въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), съ украшеніями, заставками и изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1451 по записи почеркомъ, отличнымъ отъ текста. Заказчикъ — Тэръ-Іованэсъ (*Թովանէս*). Имѣются приписки позднѣйшихъ собственниковъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ԲԱՆ Դ զԼ., сь канонами.

№ 16.

[$h\ell \times 12$ т. е.] 336 л. in—8⁰ въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (բոլորգիր), сь украшеніями и сь изображеніями Евангелистовъ Марка и Луки, въ досчатомъ переплетѣ. Время—XVII в. Мѣсто—Тифлисъ. Переписчикъ—свещ. Михаилъ. Въ началѣ недостаетъ двухъ листовъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ԲԱՆ Դ զԼ.:

Изъ записи: . . գրեցի զսբ աւետարանս. ես Միքայէլ էրէջս՝ 'ի մայրաքաղաքն տփղիս, 'ի գուռն փաշէփանից նր անձնին և նր ամենափրկչին. և այլ սրբոց որ աստ կան. եւ Հայրապետութեանն (sic) մերոյ տր տր փրկիպոս կաթողիկոսին [1633—1655], և թագաւորութիւն (sic) վրաց բագրատունեայ տղզէն (sic) Ռաւստոմ խանին (1634—1648) ևն:

Годъ не указанъ.

№ 17.

[$h\ell \times 12$, т. е.] 312 л. in—8⁰ въ два столбца, на пергаментѣ, круглымъ письмомъ (բոլորգիր), сь украшеніями и изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1491. Мѣсто—Кечаръ. Переписчикъ, во всякомъ случаѣ собственникъ—монахъ Галусть. Евангелистовъ рисовалъ художникъ Мкртичъ (նկարող Սկրտիչ). Переплетъ сдѣланъ ктитормъ Исаемъ (տախտալ ցահրնկալի) по заказу молодого Варлаама (բարաղամ 'ի Մաղկունեաց ձորոյ), который приобрѣлъ эту рукопись въ 1679 г. Имѣются еще приписки другихъ собственниковъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ԲԱՆ Դ զԼ.:

Изъ записи:

...Արդ եղև կատարումն նր աւետարանիս: 'ի թգնութե Հայկազուն տունարի. ՋԽ Թգնին. 'ի գուռն և 'ի չար ժամանակի որով նեղիւք յառաքինաց 'ի բռնակալութեան աշխարհիս Հայոց և պարսից եաղուպ բէկի: Եւ 'ի Հայրապետութեան տն Սարգիս կաթողիկոս Հայոց և պատրիարք Վաղարշապատոյ 'ի յաթոռն նր լուսաւորչին մերոյ 'ի նր էջմիածինն: Արդ 'ի յայս և 'ի սոյն ժամանակի եղև յուարա (sic) խնդրոյս իմոյ զալնա անարժան արեղի (sic) 'ի յանձնապահ գաւառ բուժկան: 'ի յերկնաւհնգէա և 'ի գերահռչակ ուխտս Կէշառուա 'ի գրան մաւրս լուսոյ նր անձնիս և հրաշափառ նր գրիգոր կաթողիկէիս և աւագ նր նշանիս... 'ի վայելս անձին հարազատ եղբաւն իմոյ Յորդանանին և որդւոց նորա Մարտիրոս քահանայի և Խաչատուր սարկաւազի և այլ հարազատ եղբարց իւրոց գինոսին, խաւճիկին, պետրոսին, պաւղոսին ևն:

№ 18.

[($h\ell \times 12$) + 11, т. е.] 287 л. in—8⁰ въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (բոլորգիր), сь украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1651 г., если дата приводимой ниже записи относится ко всей рукописи. Собственникъ—Мирзэ сь супругою Салимъ-Назъ. Впослѣдствіи рукопись принадлежала нѣкому благочестивому Геванду, что удостовѣряется нѣсколькими приписками, такъ между

прочимъ въ припискѣ отъ 1736 г., въ концѣ Евангелія Луки.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ՐԱՆ Դ ՊԼ:

Изъ записи въ концѣ рукописи:

Արդ՝ ես Միրզէս և կրնն իմ սու-
լիմ նազն ստապաք զնր տւեաւարանս
ի հալալ ընչից մերոց ևն: Գրեցաւ
ի թուին Ռ. Ճ. ԽԳ. ամին. ի գեօզն
հնգլան. մելիք միրզայիսանի ժամա-
նակին:

№ 19.

[$(114 \times 12) + 4$, т. е.] 316 л. in—8°
въ два столбца, на навощенной бума-
гѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր), съ
украшеніями и съ изображеніемъ Еван-
гелиста Маттея, въ досчатомъ перепе-
летѣ. Время—ԹՃԻ арм. лѣт. (1471).
Мѣсто — село Аревикъ (Արեւիկ), въ
Сіюнійской области ընդ հովանեաւ
նր գրիգորիս. . . . ՚ի ժամանակին.
որ եսպան հասպէկն սուլթան Պա-
սայիթն: Въ 1597 году рукопись уже
принадлежала многимъ добродѣтелямъ
надѣленному Саргису, որ ստապա-
քաւ յիշատակ իւրն և իւր ծնողացն,
հօրն կոստանդին. և մսւրն թէզն.
և եղբաւրն ալէսանոսին. և կողակ-
ցին փարիսանին որ հանդուցեալ է
սա քս. և միւս կողակցին սայիպ-
իսանին և որդւոցն եղիկին. շահնա-
փարին. կոստանդինին. և դուստրն
իանիան զըզն. խանթէկին. իւղուր
սուլթանն. և թոռներն ևն:

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ՐԱՆ Դ ՊԼ:

№ 20.

[$2 + (114 \times 12) + 6$, т. е.] 488 л. in—8°
въ два столбца, на навощенной бума-

гѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր)
съ украшеніями и съ изображеніями
Евангелистовъ, въ досчатомъ перепле-
тѣ съ застѣжками изъ цѣпочекъ. Вре-
мя — 1683. Мѣсто — село Һерцанкъ.
Переписчикъ—свщ. Іоаннъ, за смертью
котораго рукопись дописалъ священ-
никъ Василій. Переплетчикъ — также
свщ. Іоаннъ: Ոհաննէս էրէց գաւ զազ-
մող сказано въ стихотворной при-
пискѣ послѣ главной записи. Имѣется
еще приписка отъ 1733 г., написанная
на «святомъ островѣ Севанъ»: изъ нея
мы узнаемъ, что рукопись находилась
въ рукахъ невѣрныхъ (այլազգեաց), ког-
да османы и персы дрались, а Арме-
нію попирали, и выкупила ее Саһакъ
сынъ Моисея, изъ Драхтика (Դրախտի-
կեցի).

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-

ՐԱՆ Դ ՊԼ:

Изъ записи:

Արդ գրեցաւ նր տւեաւարանս ՚ի
թուին հայոց Ռ. Ճ. ԼԲ ամին ի թա-
գաւորութեանն պորսից՝ Շահ սուլթ-
անին. եւ ՚ի հայրապետութեան
տանս՝ աղուանից տն [Սիմ] էօնի
սրբազան կաթողիկոսի, ՚ի յերկիրս
գանջաւ. ՚ի գեօղս հերցանկիս, ընդ
հովանեաւ նր Խճաճնիս: Զեռամբ
յոգանէս երկրոր: Քանզի այս Յովա-
նէս քհնյս. գրեալ զնր տւեաւարանս.
մինչդեռ ոչ էր ծաղկեալ՝ և կազ-
մեալ՝ տկարութիւն մահու հանդիպ-
եալ. և փոխեցաւ սա քս յոյսն տ-
մենեցուն. և եթող սուգ մեծ ի վր
ծնողաց իւրոց: Եւ մեր տեսեալ զթա-
խանձ ծնողաց նորա ձեռնարկեալ ա-
ւարտեցաք բազում աշխատութեամբ
հրամանաւ իշխանաց և պարոնոց պա-

րոն մալիք հախնազարին. որ է տէր
և իշխան բոլոր երկրիս գանջու...
Արդ՝ զրեալ եղև նր աւետարանս 'ի
խնդրոյ բարեմիտ և անծառն Նազա-
րին. որ ստոյցաւ զնր աւետարանս
վասն յիշատակի հոգւոյ իւրոյ և
ծնողացն ևն... Եղև տարաւ նր աւե-
տարանիս ձեռամբ բազմամեղ և ան-
խմաստ բարսեղ և եթ քահանայի. և
եղբոր իմոյ զգր սթիւզի ևն... Այլ և
յիշել (աղաչեմ) զտէր Յովաննէս զը-
րոզ նր աւետարանիս. և զորդին իւր
զաիրացու Աթանասն, որ քղւմ աշխա-
տանս կրեաց վն այս աւետարանիս
ևն:

№ 21.

[5+(12×12)+2, т. е.] 271 л. in—8°
въ два столбца, на навощеннѣй бума-
гѣ, круглымъ письмомъ (розоррор), съ
украшеніями и съ изображеніями Еван-
гелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ.
Время—1664. Мѣсто — село Гүлажи.
Переписчикъ — діак. байрапетъ. Соб-
ственникъ—Саруханъ (Սարուհան). Есть
позднѣйшія приписки, изъ коихъ ўз-
наемъ, что послѣдній собственникъ
(1735 г.) былъ Меликъ - Джанъ Ка-
лантаръ.

ЧЕТВЕРОВЕАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏՍ-
ՐԱՆ Դ զԼ., съ канонами.

Изъ записи:

Արդ զրեցաւ նր աւետարանս 'ի
Թվականիս հայոց Ռ. Ճ. ԺԳ. 'ի հայ-
րապետութեան նն Յակոբայ 'ի Թա-
գաւորութիւն տաճկաց փոքր շահա-
պադին ոչ առաջին այլ ետին (յի-
տին): և 'ի զանութեանն Էրեւանս
ապագողելի. որդւոյ ամիրսեփի Գրե-
ցաւ ձեռամբ... զրչի հայրապետ սար-

կաւազի. որ եմ անուամբ միայն և
գործով ոչ. ապագրեցաք(') 'ի յեր-
կիրս գեղամ[այ]. 'ի գեաւդս որ կոչի
ղուշալի առ զրան Նորահնուկք նր
գրիգոր[ի]ն ևն:

№ 22.

[4+(12×12)+6, т. е.] 250 л. in—8°
въ два столбца, на навощеннѣй бума-
гѣ, круглымъ письмомъ (розоррор), съ
украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ.
Переписчикъ—Лука (Լուկաս). Время—
1685.

ЧЕТВЕРОВЕАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏՍ-
ՐԱՆ Դ զԼ.:

Изъ записи почеркомъ, отличномъ
отъ текста:

Թվականիս մեր հայոց Ռ. Ճ. ԼԴ ԼԶ
որ աւարտեցաւ աւետարանս. ևս ան-
արժան գալուստ Լրէցս սուտ անուն
գերեցի (sic) յիշատակարանս:

Составитель монаст. каталога 1685 г.
(Ռ. Ճ. ԼԴ.) понимаетъ, не какъ годъ
написанія, а какъ годъ, когда собствен-
никъ Мартиросъ купилъ эту рукопись,
хотя изъ записи этого не видно; однако
свящ. Галусть, дѣйствительно, авторъ
записи, а не переписчикъ Евангелія;
ибо переписчикъ въ записяхъ почер-
комъ текста нѣсколько разъ называетъ
себя, между прочимъ въ концѣ Еван-
геля. Луки,—Лукою (Լուկաս).

№ 23.

[11+(12×12)+11, т. е.] 335 л. in—
8° въ два столбца, на навощеннѣй бу-
магѣ, круглымъ письмомъ (розоррор).
съ украшеніями и съ изображеніями
четырехъ Евангелистовъ, въ досчатомъ
переплетѣ (въ монаст. каталогѣ чита-
емъ: զգալիս երեսացն կողոպտեալ են).

Время—XV в. Мѣсто—Гандзакъ. Переписчикъ — инокъ Степаннось. сынъ Гарамана. Собственникъ—монахъ Са-
накъ.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-
ՐԱՆ Դ զԼ:

Изъ записи:

Արդ՝ սկիզբն եղև զործառնու-
թեանս այսմիկ. նախախնամութեամբ
նր հոգւոյն յանձնաւ զառախ
զանձակայ ընդ հոգանեալ լեզունի նր
անձամբնս եւ որհրակոն յաթռիս.
Եւ առաջնորդութեան իմոյ Ստփնս
յիսկիւն նր ուխտիս եւ կթղնու-
թեան ան Յոհանիսի. եւ թագաւո-
րութեան փայ զաւրկի. եւ զանու-
թեան ջահանշահի եւս:

№ 24.

[(10×12)+7, т. е.] 295 л., in—8° въ два столбца, на навощенной бумаге, круглымъ письмомъ (полуручир), съ изображеніемъ святого, можетъ быть Евангелиста, съ Евангелиемъ въ правой рукѣ (12 л.), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1677 (арм. 1688). Мѣсто—село Даштъ, въ Мокской области. Переписчикъ — священникъ Мхитаръ. Имѣются приписки.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛИЕ, ԱԿԵՏԱ-
ՐԱՆ Դ զԼ:

№ 25*.

Рукопись малаго формата, въ переплетѣ — въ серебряномъ окладѣ, съ шестью яхонтами и однимъ средней величины рубиномъ. Время — 1215 (арм. лѣточисленія, т. е. 1766 по Р.Х.).

ЕВАНГЕЛИЕ.

Մ. Կ... «Աւետարան փոքրիկ, ար-
ծաթակալմանիւն խոսեցեալ յորոյ

վերայ գոն վեց հաւ փոքրիկ եւ-
ղութք եւ մի հաւ միջակաղիր լաւ-
գրեալ է ՚ի թուին ՌՄԺԵ. ՚ի յիշա-
տակարանին գրի «ի յայսմ ժամնկիս
յերկիրս Արարատեան թագաւոր ոչ
զոյր եւ ամ դք ինքնագլուխ իշխեր. պա-
տիժ պատուհասն անհուն ոնց պատմե-
առաքել պատմագիրքն. եւ թէ յայսմ
ամի որքան նեղութիւն պատահեալ
է յերկրիս Արարատեան, մահն սոփե-
ւ սուրն եւ եւ կարկուտն, ՚ի վանայ
յերկրէն մինչեւ ՚ի դարբանդ՝ բովան-
դակ բեր երկրիս կարկատհար եղեալ
չ ինչ եղն, ոչ թէ միտնգամն.
այլ երկիցս եւ երկոցս որ սոյն մեծա-
ղոյն էր զոր ոչ դք էր անսեպ. եւ զի նր
մատենսս ՚ի յայսմ ժամնկի գրեցաւ
՚ի դուռն նր Գայանէի վանիցն: Արդ
աղաչեմ զսիրելի եղբարս... յիշե-
ջեք... զմարգարէ վրդպոս... Յիշատակե-
աւետարանս ՚ի դուռն Սէփանոյ, ՚ի
Լմեցի ստեփաննոս վրդպոս ՚ի 1835
թուին»:

№ 26*.

Рукопись еще меньшаго (противъ № 25) формата, на тонкомъ пергаментѣ, прекраснымъ почеркомъ, въ переплетѣ — въ серебряномъ окладѣ, на видѣ значительной древности.

ЕВАНГЕЛИЕ.

Մ. Կ.: «Աւետարան փոքրաղոյն ար-
ծաթակալման խոսեցեալ գրեալ ՚ի վր-
նորաթուղթ մակագրի ընտիր գրե-
ջութեամբ, ՚ի տեղիս տեղիս եղծեալ.
— ՚ի վերջ կուսեն պակասեալ են
թուղթք ինչ. ընդ նոսին եւ յիշատա-
կարանն, որով եւ թոփականն. սակայն
հնաւոյն ուրեմն երկու

Յիշատակէ աւետարանս կնէինոյ
(Ազնուուհի) քաւնի բէհրուպանց, 'ի
դուռն սթին Ակվանայ 'ի 1855 ամէնս

№ 27*.

Рукопись средняго формата, въ переплетѣ—въ серебряномъ окладѣ, съ позолоченнымъ крестомъ на крышкѣ съ правой стороны; на крестѣ двѣ бирюзы и два рубина средней величины. Время—1594. Мѣсто—с. Тѡанчъ. Переписчикъ —Лука Лорійскій.

ЕВАНГЕЛІЕ.

М. К.: «Աւետարան միջակադիր
գրեալ ձեռամբ Դուկասու գրչի Լո-
ւեղւոյ, 'ի խիզ թուին, յերկրին Կար-
նոյ 'ի գեօղն թվանձ 'ի դուռն գանձ-
կայ (sic) նր Գեորգեայ: ունի յիշա-
տակարանս յաջոյ երեսին խաչ արծա-
թեայ ոսկէգօծ և կոստեղեալ՝ արծա-
թեայ ջրջմանակաւ և քերովքէիւք: 'ի
վի խաչին նն երկու հաստ փիհչուղ
և երկու հաստ լալ՝ միջակադիր ա-
կունք»:

№ 28.

[($h \times 12$)—6, т. е.] 342 л. in—12°, частью въ два столбца, на навощенной бумагѣ, разнымъ почеркомъ круглаго письма (ручирогир), въ досчатомъ переплетѣ. Въ началѣ недостаетъ шести листовъ; рукопись — дефектна и въ концѣ: потому она безъ записей.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, ԱԻԵՏԱ-

ԲԱՆ Դ ՂԷ:

Въ концѣ Еванг. Матѡея приписка неграмотною рукою:

Թւին ՌՄԻն (sic) 'ի կաթուղիկոսո-
թեան նր Դուկասու և 'ի առաջնորդու-

թեան սեանու աջորդութեան Գրիգոր
վարդապետի եղեվ (sic) սով ստամիկ:

№ 29.

[($h \times 12$)—6, т. е.] 330 л. in — 8° малаго формата, въ двухъ столбцахъ, на пергаментѣ, круглымъ письмомъ, съ украшеніями и съ изображеніями четырехъ Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ, съ застѣжками изъ серебряныхъ цѣпочекъ; кожа переплета съ тисненіемъ; на верхней крышкѣ переплета — распятіе, на другой — крестъ, украшенный серебряными пуговками и цвѣтными камнями. Время—1669. Мѣсто — село Норашиникъ. Переписчикъ—Алексанъ; художникъ—чтець Варданъ. Составитель записи—Маркосъ. Заказчикъ—Дѡупъ (?). Есть позднѣйшія приписки о построении ризницы (Թանգարան) и монастырскаго училища (վանական դպրոցք) въ Эчмиадзинѣ въ 1868 г. и о реставраціи церкви въ Севанской пустыни въ 1863 г.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, ԱԻԵՏԱ-

ԲԱՆ Դ ՂԷ:

Изъ записи:

Արդ՝ գրեցաւ ննախոս լուսափայլ
մարգարիտս այս 'ի թուականու-
թեանս հայոց. հազար հարիւր. Ժ.
և Ը. ամի 'ի հայրապետութեանն նն
Յակորայ սրբազան կթղկնի: Ի նա-
ւաշանգիսս և 'ի նաշապետութեանն
յորջորջեալ նախիջեփան կողմանան.
և 'ի նորին նահանգան երնջողայ վեր-
տապեալ՝ և 'ի գեօղն նորաշինիկ կո-
չեցեալ ձեռամբ սրբասեր և պարզա-
միա հարազատին իմոյ՝ տեր ալէքսան-
մեղստօռչին. որ 'ի դրաւել դործա-
ւութեանս այս՝ վերափոխեցաւ տո-
քս զոր և հիւրոյս ոչ ժամանեալ 'ի

զիրս հանգստեանն. սակս յարատու-
նոր կսկծման սրտիս յորժամ զյիշու-
տակարանս գրեցուք զպատիւնն ևս
եռու նկարել տաւ զի սփոփուչ լիցի
հիքոյս. զոր և յիշել աղաչեմ առ
'ի քս: Արդ՝ աղաչեմ զամենայն որք
հանգիպիք ամու կարգալով և կամ
օրինակելով՝ յիշեսցիք 'ի մաքրափայլ
յապօթս ձեր զարուպ դէհուպս. և
զծնողսն իմ և զամ արեան տուան
իմ. և զհոգեօր մայրն իմ զհօրի-
սիմէն, և զհանգուցեալ միամօր որդ-
զին իւր առ քս զանձատուրն. քունդի
արդեամբք սորին եղև զծագրութիւն
նր առեալարանիս՝ յիշատակ յաւի-
տենական 'ի փրկութիւն հոգւոյ իւ-
րոյ. և միամօր որդւոյն իւրոյ՝ որ
յերիտասարգական հասակի յօտար
աշխարհի փոխեցաւ առ քս. զոր նոր
անձ ընդ երանելի վկայիցն գտեսցէ...
ղծագող սորին զՎարդան դպրն յի-
շեցէք և անձ ողորմի տապեք: Զառ-
կաւ յիշատակարանի գծօղս զմքկս
բանի վատնող՝ յիշեցէք ի նոր ևն:

№ 30.

[$h \times 12$, т. е.] 240 л. in—12⁰, въ два столбца, на навощенной бумаге, круглымъ письмомъ (рукописный), съ украшеніями и съ изображеніями четырехъ Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ, усаженномъ мѣдными пуговками. Записи нѣтъ; есть позднѣйшая приписка отъ 1756 г. (рукописный) въ началѣ Евангелія Іоанна.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *ԱԿԵՍԱ-*

ՐԱՆ Դ ԳԼ:

№ 31.

[$10 + (h \times 12) + 8$, т. е.] 258 л. in—12⁰ въ два столбца, на навощенной

бумагѣ, круглымъ письмомъ (рукописный), съ украшеніями и съ изображеніями Евангелистовъ, въ досчатомъ переплетѣ (верхняя крышка, съ крестомъ, усажена серебряными пуговками и цвѣтными камнями). Время—1620 (рукописный) Мѣсто — Константинополь. Переписчикъ — Михаилъ Тохатскій. Заказчикъ—инокъ Яковъ изъ области Екегсацъ. Позже, въ 1624 г., приобретена она Павломъ Тохатскимъ (*Սահղիդէսի Թոխի Ստոյի | Պողոսն*) и принесена въ даръ церкви св. Якова черезъ священника Саргиса.

ЧЕТВЕРОЕВАНГЕЛІЕ, *ԱԿԵՍԱ-*

ՐԱՆ Դ ԳԼ, съ канонами.

№ 32.

1092 стр. in—folio (46×32 с.) въ два столбца, на навощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (рукописный), съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Въ началѣ, концѣ и мѣстами въ серединѣ рукописи недостаетъ листовъ. Записи вѣтрѣчаются въ текстѣ въ концѣ отдѣльныхъ житій и мученичествъ. Изъ пространной, но всеже дефектной записи въ концѣ рукописи узнаемъ, что она въ 1227 году (1228) была приобретена Туркомъ (Аствацатуромъ: *ես նույնսն ծերս և տնայրանն ծաւայս նյ տուրք կոչեցեալ*).

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, *ԱՅՍՍԱԿՈՒՐԻ:*

Въ этомъ сборникѣ житій, указатель коихъ, составленный впоследствии, помещенъ въ началѣ, нѣтъ исторіи Варлаама и Іоасафа, а есть мученичество Варлаама Антиохійскаго (стр. 801: *վկայարանութիւն սրբոյն Բարդամուռ որ վկայեալ յԱնտիոք մայրաքաղաքն ասորոյ*).

№ 33.

[($h_4 \times 12$) + 17¹), т. е.] 533 л. in—fol.⁰ въ два столбца, на навошенной бумаге, круглымъ письмомъ (ррлрррр), съ украшеніями, попадаютъ лики святыхъ, такъ нпр. при житіи Варлаама Индійскаго, въ досчатомъ переплетѣ, дефектная. Отъ записи сохранилась часть (начало), и изъ нея ничего фактическаго не узнаемъ, но, по всей вѣроятности, имя переписчика, время рукописи и т. д. можно узнать, посвятивъ больше времени обследованію рукописи, главнымъ образомъ послѣсловій при житіяхъ. Переписчикъ — можетъ быть Давидъ (см. ниже). Въ 1694 г. (1726) рукопись возобновлена священникомъ Аристахэсомъ.

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ՅԱՅՍՄԱԿՈՒԿ:

Въ этомъ сборникѣ житій святыхъ мы уже имѣемъ житіе Индійскаго Царевича ²):

Պատմութիւն Յովասափու որդոյ
Թագաւորին Հոգկաց. 'ի մարտեղա-
նալ՝ բանին այլ ընտրեալ զաշակերտ-
սըն թման զորս յառաքիլս յանուա-
նեաց ևն.

Запись въ концѣ этого житія подчеркомъ текста:

Զոր և ևս տառա մեղաւոր ծա-
ռայս այլ բողբոմ աշխատութեամբ
և ջանիւ փոքր 'ի շատի, ծայրաքաղ
արարեալ Թարգմանեցի զայս 'ի հոյ
բարբառ ձեռամբ իշխանի միոյ՝ պատ-
ւաւորի: Դի որոյ 'ի ձեռն նոցին ճրգ-
նութեան և հաճոյական փարուցն
արժանի արայ ար յս և երկնից ար-

քայութիւն շնորհաց նր թանգրի
դուլուն. և ծնաւդացն նր շահվելոյն՝
նր Թամամխաթունին և կենակցին
նր բեկի սաւթմանին որդոյն. ևն.
և իմ մեղաւոր բիւրն: քանքարոյ
պարտական գաւթի գծողի և իմոցն
ա[Յն]եցան կարդացողացն և նա
ոչւ[Յ] խոսողացն. ամէն:

№ 34.

[($h_4 \times 12$) + 4, т. е.] 556 л. in—fol.⁰ въ два столбца, на навошенной бумаге, круглымъ письмомъ (ррлрррр), съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Въ началѣ недостаетъ 24 л., недостаетъ и въ концѣ житій на весь августъ мѣсяцъ; нѣтъ, конечно, и заключительной записи. По записямъ въ текстѣ, напр. *ի Է*, 11 б л., видно, что рукопись писалась нѣкимъ Яковомъ по заказу епископа Карапета.

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ՅԱՅՄԱԿՈՒԿ:

№ 35.

[($h_4 \times 12$) + 7, т. е.] 523 л. in—fol.⁰ въ два столбца, на навошенной бумаге, круглымъ письмомъ (ррлрррр), съ украшеніями, съ изображеніемъ Поклоненія волхвовъ, въ началѣ — передъ текстомъ, и Варлаама Индійскаго, при житіи; въ досчатомъ переплетѣ. Время — 1640 (1726). Мѣсто — село Карамуратъ, въ Закавказской области (ի Եր-
կիրն զակամայ). Переписчикъ — епископъ Давидъ, по заказу Агабабы (Ա-
ղաբաբայ). Пространныя записи въ концѣ рукописи съ плачемъ по поводу выселенія армянъ въ Персію.

¹) Последніе 17 л. выпали изъ переплета и перемѣшаны.

²) Աւելեաց. Ե. Ե. օգոստոսի. Ժ. (см. 109, 10а л. и слѣд.):

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐԹ:

№ 36.

[$\mu\rho \times 12$, т. е.] 504 л. in—fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր) съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Листы перемѣшаны, можетъ быть и утеряны, въ концѣ недостаетъ нѣсколькихъ листовъ, а съ ними нѣтъ и житія Варлаама и Иоасафа и главной записи. При сколько нибудь продолжительномъ обследованіи можно узнать подробнѣе обстоятельства рукописи по записямъ въ текстѣ, въ концѣ житій, такъ напр. имена переписчика Вардана, заказчика Саргиса, сыновей его и родителей, названы въ слѣдующей записи (ԽԲ, 1а л.):

Ողորմի քս ան ստացող տառիս
բարեմիտ Սարգսին և որդոյն Դով-
մազին Պապին և ճնղոյն Յէթին Յու-
սոսին. և զՎարդան զանպիտան զընիս:

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐԹ:

№ 37.

[($\mu \times 12$)+1, т. е.] 481 л. in—fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր), съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Рукопись — дефектна въ началѣ. Время — 1699 (ԻՃԽԸ). Мѣсто — село Кардманъ въ области Ганджи (Елизаветополя). Писалъ священникъ Аристахъ по просьбѣ Иоанна и по желанію его отца Улухана.

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐԹ:

№ 38.

[$\partial\rho \times 12$, т. е.] 624 л. in—fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր), со скудными украшеніями. Писецъ — Стефанъ (Ստեփանոս) и заказчикъ — вардапетъ

Саргись, судя по записямъ въ текстѣ, въ концѣ житій. Монастырскій каталогъ переписчикомъ называетъ Лазаря и заказчикомъ священника Иоанна Крѣзанскаго (Կրզանկի) по слѣдующему недоразумѣнію: въ 1751 г. (ԻԾ) рукопись была приобрѣтена священникомъ Иоанномъ К-имъ и снабжена новою записью (յիշատակարան); эту запись и писалъ Лазарь почеркомъ, совершенно отличнымъ отъ текста.

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐԹ:

№ 39.

[$\partial\rho \times 12$, т. е.] 192 л. in—fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Какъ дефектная въ концѣ, рукопись лишена обычной записи. При поспѣшномъ перелистываніи встрѣчался съ записями въ текстѣ, заключающими имя заказчика Аветиса, такъ напр. со слѣдующею записью (ԻԸ, 123 л.):

Ողորմեայ քս ան ստացողի զրիս
բարեմիտ աւետիսին և ճնողոյն.
մահտեսի յովսէփին շահադին և
որդոյն պողոսին պողոտասարին. զԼ-
որգին և ան տրեան ևն:

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐԹ:

№ 40.

[($\partial\eta \times 12$)+11, т. е.] 659 л. in—fol.^o въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (ռոլորգիր), съ украшеніями, кое-гдѣ и лики святыхъ; въ досчатомъ переплетѣ. Начала и конца недостаетъ, отсутствуютъ листы и въ серединѣ. По записямъ въ текстѣ, такъ напр. ԽԱ, 116 узнаемъ, что заказчикъ (ստացող) — монахъ Григорій, а переписчикъ Варданосъ (ՎրԴՆԷՍ):

ЧЕТЬЯ-МИНЕЯ, ԱՅՍՄԱԿՈՒՐՔ.

№ 41.

[$(\mu\rho \times 12) + 19$, т. с. l 595 л. in—fol.⁰]
 въ два столбца, на навошенной бума-
 гѣ, круглымъ письмомъ (архирхир), съ
 украшеніями и иллюстраціею (есть
 изображенія апостоловъ), въ досча-
 томъ переплетѣ¹⁾. Рукопись—дефектна
 въ началѣ. Время — около половины
 XV вѣка. Мѣсто — обитель гермона.
 Переписчикъ—монахъ Іоаннъ (Յժս—
 Յովհաննէս). Заказчики — священ-
 никъ Мануэль съ сыномъ Стефаномъ.

ПРАЗДНИЧНАЯ МИНЕЯ, ՔԱՇՈՑ

ԳԻՐՔ:

Изъ главной заключительной записи, дефектной въ концѣ:

Ըստ այսմ պայմանի ամենագովելի
 և ևրջանիկ ընտրեալ և պատուելի
 անծաՀաճոյ և անժ գովութեանց ար-
 ժանաւորքն Մանուէլ քահանայն և
 տէր Ստեփանոս Հարապատ նորին
 պրել ևտուն զմք տառս 'ի սանահնոյ
 աւրինակէն և մեծաւ փափագանաւք
 յարդար վատականոյ իւրեանց սաա-
 ցան զսա յիշատակ բարի հոգւոյ
 իւրեանց և ծնաւզաց ան Մանուէլին
 պարուն ամիրբէկին և գուլմէլքին.
 որով Հանդիպողք քր կտակիս յի-
 շեօղք 'ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր
 զգեաւորոյս որդիք տէր մանուէլին
 զանր ստեփանոս և զամիրբէկ Սյլ և
 զքոյր նոցա զմարգարիտն և զեղ-
 րարքն զփոխեցեալքն ի քս զանա-
 տուրն և զառաքն. Դարձեալ աղաչեմ
 յիշել տա քս զկենդանի եղբարք տէր

Մանուէլին զսաւլթան և զէլքէկն և
 զմեծ եղբար որդին զպատուելի երի-
 տասարդն զմելքն և զմայր և զքոյր
 անր Մանուէլին զյուստիանէ և զորդի
 նորին զփաշէն: Դարձեալ աղաչեմ
 յիշել 'ի քս զհարապատ որդիք սաւ-
 թանին զհահարարն և զխոջնագարն
 և զմարգարէ զպիրն և զսահաքն և
 զորդիք էլքիկին զյեղիշէ և զյէնոք.
 և զմաթէոս: Դարձեալ աղաչեմ զմք
 մանկունապ եկեղեցւոյ՝ որք ընթե-
 նոյք զմք տառս՝ յիշեցէք 'ի քր պ-
 ժութս ձիր զվերոյ սաաջեալ սաաջոգ
 գրոյս զտէր Մանուէլ և զամուսինն
 իւր՝ զեղիսարեթ և զճաղիեալ որդիքն
 իւր՝ զանր ստեփանոս և զամուսինն
 իւր զխոսրովիկուլաւ և զպաւսկն իւր
 զնեքսէս և զՄկսրոպ պատանխան և
 զամիրբէկն և զամուսինն իւր զԴ-
 ծաճ: Յիշեցէք 'ի քս զմէլքն և զս-
 մուսինն իւր զսալթանաբախտ զփոխե-
 ցեալն 'ի քս և զորդի նորին զգրիգոր
 պատանին: և զմայր մելքին զվար-
 դատիկին: Եւ զսաւլթան և զամու-
 սինն իւր զթամար. և զէլքէկն և զս-
 մուսինն իւր՝ զչիչազ և զշանապարն
 և զամուսինն իւր զպողու մելքն: այլ
 և աղաչեմ յիշել 'ի քս զպատուելի
 երիտասարդն զսփրան բէկ, որ է կնքա-
 Հայր սոցա: Եւ լի բերանով և ու-
 զեղ սրտիւ սաաջէք ևն.

Եւ արդ գրեցաւ քր տառս որ կոչի
 տարեան գիրք 'ի դառնացեալ ժամա-
 նակիս յորում նեղիմք յանօրինաց
 բռնութենէ ևս առաւել 'ի կրկնակի.

¹⁾ Въ переплетъ попали два листа изъ грузинской пергаментной рукописи духовнаго содержания; въ сохранившихся листахъ находится между прочимъ статья озаглавленная: *Լիճառա ծղոցման և Լիճառա ծղոցման*.

հազարապահաճութենէ: 'ի հայրապետութեան տեսնէն գրիգորի ընդհանիւր հայոց կթղիկոսի և պատրիարքի վստաքշտութեամբ՝ էջմիածնիւ և յաշխարհակալութեանն ջհանշայի միրզին. որպէս զարպառաւ և անարհեստ գրչի յիւր որ զտեսնառնէմ կարգաւորի և գործողս անպիտան. Որ և եկեալ յաթոճէ քաղաքէ տարապէս հանդիպեցաք 'ի պաւստս գեղարքունի 'ի Գիւղս որ կոչի կոծ. հանդիպեցաք բարե[րար] առնս տէր Մանուէլի և մտապաք զաւտարական կեան[ս] մեր վասն յոյժ սիրոյ և փափազանայ տարա՝ ձեռնարկեալ սկիզբն արարաք՝ նր գրոցս 'ի մեծի աղուհացից պահոցն 'ի չորրորդ շաբաթին և աւարտեցաք աւժանգամութեամբ նր հողւոյն այ վերացման նր խաչի տաւնիս՝ ընդ հովանեաւ նր նծածնիս և նր գրիգորի և նր կարապետի յեկեղեցիէն զաւտոփս գեղամայ տեսնանսի և վերապիտագութեան քաջ բարեւոյցն սարգիս փարպապետի նր ուխտիս՝ հերմոնի հաւր:

Արգ յերես տնկեալ՝ կրկին աղաչեմ զպասս քհնից որք հանդիպիք նր գրոցս՝ կարգալով և կամ զաղափար՝ աւրինակելով յիշեսջիք ջերմեռանդ սրտիւ և քաղցրագութ կամաւք և նծահաշտ աղաւթիւք և արտաւաւագոչ հայցմամբ՝ 'ի հեշտալուր անէն մերմէ յէ քէ. զի ողորմեցի և [գ]թասցի՝ թողդէ և քաւեցէ զամ յանցանս՝ զկամայ և զաղամայ՝ զտույզի գրոցս՝ տէր Մանուէլի և զնր ստփսի և զամ ընտանեայ նորահամբէն:

№ 42.

[$(12 \times 12) + 1$, т. с.] 481 л. in—fol.^o
 въ два столбца, на навоощенной бумаге, круглымъ письмомъ (рукопир.), съ украшеніями и съ изображеніями святыхъ. Рукопись—дефектна въ началѣ. Время — 1464 г. (ՋԺԳ). Мѣсто — обитель хайоц-таръ ('ի նր աթոռս ամենափրկչիս). Написана рукопись инокомъ Стефаномъ (Ստեփաննոս) по просьбѣ варданета Даниіла.

ПРАЗДНИЧНАЯ МИНЕЯ, ՔԱՇՈՑ

ԳԻՐԳ:

Въ записи съ особенною горечью вспоминается трудное время Джаханшаха, въ которое писалась рукопись:

Ի դառն և խաւար ժամանակի որ 'ի մեղացն եկն 'ի վր մեր 'ի յանաւրինաց և յայլակրօնից և 'ի չար բռնաւորաց 'ի զոնութիւն Ջահանշահին որպէս զաւտոփս որ մտաւ 'ի Խորասանս է տարի զաշխարհս սահուն և երերուն պահեաց 'ի հարկապահանջութիւն և 'ի տուտապանս և 'ի չարշարանս այնպէս որ հարք զորչիս ուրանային ի հայրապետութիւն նր Գրիգորի որ նորոգեաց զնր էջմիածինն և բազում և մեծաւ ջանիւ զարգարեաց և նորոգեաց... և պայծառացոյց լուսաւորեաց եկեղեցիս զի սա է մայր նմ եկեղեցեաց ևն:

№ 43.

[$(12 \times 12) + 5$, т. с.] 461 л. in—fol.^o
 въ два столбца, на навоощенной бумаге, круглымъ письмомъ (рукопир.), съ весьма скудными украшеніями, въ возобновленномъ досчатомъ переплетѣ, покрытомъ желтою кожею. Время —

1420 г. Переписчики—Саргисъ и Юна. Кромѣ главной записи имѣются приписки и записи въ текстѣ.

ПРАЗДНИЧНАЯ МИНЕЯ, ԺԱՇՈՑ

ԳԻՐԳ:

Изъ главной записи:

Աւարտեցաւ քսահիմն առաքելաշէն մարգարէախաւս այս կտակ: Յամի ութհարեւրորդի՝ վացսնեւորդի և իննեւորդի թւականութեան հայկազեան ազգիս տոմարի: յամենան հրօտից՝ ինչ պատկեր աւուրս ելքի: Զեռսմբ յոգնայպայծառ և Զահա որեւալ՝ տէր Սարգսի և ներգեաւ և մեղսամակարթ և փծուն գրչի յունանի, որպէս և զիրդ ցուցանի ի իր տետրիցն ի վեր ևն.

Изъ приписки, на ԺՁ 7ա—ԺՁ 5б л.:

Դարձեալ յիշխջիք ի մարտափայլ աղաւթս ձեր զնր. Յովհաննէս արեղէն որ մարտիրոսացաւ ի գո—ղս որ կոչի զրախտիկ ի զանութեան ալփանդ փաթշահին թ.վ. Զ.խթ.:

Есть еще приписка позднѣйшаго собственника—Тэръ-Мкртича отъ 1657 г. (1782).

№ 44.

[$(104 \times 12) + 10$, т. е.] 526 л. in—fol.^o 1) въ два столбца, крупнымъ круглымъ письмомъ (*մեծ թուրգիր*), въ досчатомъ переплетѣ, покрытомъ желтою кожею. Въ концѣ недостаетъ нѣсколькихъ листовъ; рукопись возобновлена. Время—1315 г. (ԶԿԴ). Мѣсто — обитель св. Դадэоса, въ Артазѣ. Рукопись написана Բстакэсомъ (*Բստակէս*) по волѣ боголюбиваго Вардана.

ТРУДЫ НЕРСЭСА ЛАМБРОНСКАГО СЪ БИОГРАФИЕЮ, НЕРСЭСА БЛАГОДАТНАГО И ТРИГОРИЯ СКЕВРСКАГО:

1. Նախատեսութիւն մեկնութեան ձծային երգոցս սաղմոսաց մարգարէութեանս Դաւթի արքայի:

Մեկնութիւն սաղմոսաց Դաւթի ներսիսի Լամբրոնացւոյ: По монастырскому каталогу պահասին մի նախանձիր, ողորմեա և իբրեւ կանոնք, т. е. недостаетъ псалмовъ 51, 56 и 57, равно 37 և 73.

2. Պատմութիւն ներսիսի վարուց եկման երգոցս քննողի:

3. Գովեստ բանի ներբողական բացատրութեամբ առացեալ ներսիսի սրբազան կղծի:

4. Նորին ներսիսի կաթողիկոսի ասացեալ բանս մողթանաց սուրբ հրեշտակա ոտանաւոր չափով:

5. Ներբողեան պատմագրաբար առացեալ Գրիգորի ձծաբարող երջանիկ վարդապետի առ ի քս միայնացելոյ ի վարս և ի ձգնութիւն մեծ քահանայապետին սրբոյն ներսիսի արհիեպիսկոպի Տարսոնի Կիլիկիցւոյ ի խնդրոյ նորին համանուն և համազգւոյ ներսիսի եպիսկոպի և սրբանուննդ քահանայի:

Изъ пространной записи въ концѣ толкованія псалмовъ:

Արդ եղև սկիզբն տառիս այսմիկ սրբոյ՝ գծագրութեան ի գաւառիս կոչեցելու մն արտազ. ի նր և յերկնահանգէտ ի հռչակաւոր ուխտս ի յա-

1) Размѣръ фоліантовъ рукописей №№ 30, 31 и 33—40 равняется размѣру рукописи № 32, эта же (№ 44) рукопись—48 × 32с.

Թոռս և 'ի հանգիստս նր առաքելոյս
Թագէտոսի: Ընդ հոգսնեաւ ամենազաւր
աջոյն յի. առ. ոտս նր և անձային ա-
րեամբ ներկեալ նշանիս նր գեղար-
դեանս և նր կուսին սանգիւտոյ և
այլ բազմահաւաք սրբոցս:

Ի Թագաւորութեան հայոց աւշին
կոչեցեալ և 'ի հայրապետութեան
ան կոստանդնույ: Յառաջնորդութեան
այսմ նահանգիս և անձախում ար-
տաղ գաւառիս նր և առաքելաշնորհ
արհէական զլուսին. տիեզերալոյս և
աշխարհածառալ. բարիախորհ և վե-
րադիտող. պարիսպ ամբութեան հա-
նուրց եկեղեցեաց և բերդ հաստա-
տուն քահանայից և ամենայն քրիս-
տոնէից նոր զարարիայի. և պարուն
եղբաւր նորին պետրոսի և զաւակաց
սորին ևն.

Իսկ ի լրման Թագաւորութեանս
հայոց. ՋԿԻ. յամենանն նաւասարդի.
ն. 'ի դաուն և դժեհայ և 'ի մաշեալ
ժամանակիս. յորում ըստ հրահան-
գի ինն յամաքեցաւ սէր բազմաց. և Թա-
գաւորեաց ստութիւն և ատելութիւն.
և մահաշունչ քնարն ստատանայի բեղ-
նաւորեալ զուարճանայ յընթիւս-
նուրս ամենայն միծաղանձ ճոխու-
թեամբ ևս առաւել ի յազգս արա-
բի, ի սեռս հայկաց և ի զարմ
Թորոմեան ևն ևն:

№ 45¹⁾.

1076 л. in—fol.⁰. въ два столбца,
на синей бумаге, скорописью (ноу-
р-гир), въ досчатомъ переплетѣ. Время—
1814 г. (1849): начата 13 сентября.
Мѣсто — Севанская пустынь. Писали

вардапетъ Мхитаръ и Іоаннъ по при-
казанію католикоса Ефрема. Есть запи-
си за *Նախատեսութիւն* и въ концѣ руко-
писи, послѣдняя—весьма пространна.

ТОЛКОВАНИЕ ПСАЛМОВЪ ДАВИДА СВ. НЕР-
СЭСОМЪ ЛАМБРОНСКИМЪ.

№ 46²⁾.

360 страницъ in—fol.⁰ въ два столб-
ца, на синей бумаге, скорописью (ноу-
р-гир), въ недодѣланномъ досчатомъ
переплетѣ (кожа желтаго цвѣта). Вре-
мя—1814 (1849): начата по приказа-
нію католикоса Ефрема 13 сентября.
Мѣсто — Севанская пустынь. Руко-
пись писана, добавляетъ монастыр-
скій каталогъ, вардапетомъ Мхитаромъ.
Имѣются записи за *Նախատեսութիւն* и
въ концѣ рукописи.

ТОЛКОВАНИЕ ПСАЛМОВЪ НЕРСЕСА ЛАМБ-
РОНСКАГО.

МК.: *Նախատեսութիւն մեկնու-
թեան երանեալ [սաղմ. Ա.] և եր-
կինք պատմեն կանոնացն [սաղմ.
ԺԸ=19] Ներսէսի արքեպիսկոպոսի
Տարսուի Կիլիկեցոց:*

№ 47.

[6 + (49 × 12) + 10, т. е.] 208 л.
in—fol.⁰ въ два столбца, на навошен-
ной бумаге, круглымъ письмомъ (роу-
р-гир), въ досчатомъ переплетѣ. Въ на-
чалѣ, въ концѣ и мѣстами въ серединѣ
рукопись—дефектна; запись не сохра-
нилась.

ТОЛКОВАНИЕ ПСАЛМОВЪ, ՄԵԿ-
ՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՂՄՈՍԱՑ, съ простран-
нымъ, но дефектнымъ предисловіемъ.

№ 48.

[(44 × 12) + 8, т. е.] 1000 л. in—4⁰,
на тонкой бумаге, скорописью (ноу-
р-гир).

¹⁾ Ср. № 46. ²⁾ Ср. № 45.

գիր), въ переплетѣ (картонъ съ кожею). Въ рукописи недостаетъ послѣднихъ листовъ и записи.

О ПРИМѢРАХЪ И ПОДОБІЯХЪ, ТРУДЪ ІОАННА DE SAN GEMINIANO, ИЗЪ ОРДЕНА ПРОПОВѢДНИКОВЪ.

Գիրք կամ գործ Յոհաննու 'ի տոհմէն տէ սան Զէմինիանո 'ի կարգէն քարտղոյ պայծառութեան անբանութեան վարդապետի. յորում ընձեռի զորինակայ և զնմանութեանց իրաց:

№ 49.

[$(10 \times 12) + 1$, т. е.] 229 л. in—fol.^o, на синеватой бумагѣ, скорописью (*սուրգիր*), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1833 г.: начата въ апрѣлѣ и окончена въ маѣ. Мѣсто—Севанъ. Переписчикъ—инокъ Антонъ.

ТОЛКОВАНИЕ ПРОРОКА ИСАИ ПО ЕФРЕМУ СИРИНУ, ІОАННУ ЗЛАТОУСТУ И КИРИЛЛУ АЛЕКСАНДРІЙСКОМУ, ТРУДЪ ВАРД. ГЕОРГІА, ПРЕДПРИНЯТЫЙ ПО ВОЛѢ НЕТУМА.

Заглавный листъ:

Համառոտ ժողովումն մեկնութեան նր մարգարէն Եսայայ. ի լուսաւոր մեկնչացն. տէն Եփրեմի խուրին ասորոյ. Յովհաննու ոսկերեանի և Կիրղի աղէքսանդրացոյ: Հրամանաւ տէն Հայոց Հէթմոյ արարեալ և ժողովեալ լուսաւոր վարդապետին Գէորգեայ:

Եւ կրկին ընդորինակեալ 'ի նր Սէանու կղզոյ վանուց միաբան անտոն արեղայէ: յամի տէն 1833. ապրիլի 'ի հագէն սկսեալ ևն:

№ 50.

803 стр., изъ нихъ 11 стр. алфавитнаго указателя, in—fol.^o въ два столбца; на бумагѣ, скорописью (*սուրգիր*), въ досчатомъ переплетѣ. Судя по записи въ концѣ рукописи, автографъ патріарха Якова, написанный въ 1203 г. армянскаго лѣточисленія, 1754 г. по Р. Хр., въ третій годъ его же, т. е. Якова, [вторичнаго съ 1752 г.] патріаршества въ Константинополѣ.

О СЕМИ ТАИНСТВАХЪ ЦЕРКВИ, СОЧИНЕНИЕ ПАТРИАРХА ІАКОВА.

М. К.: *Կրթութիւն անարտնդեան զխորհրդոյն եկեղեցւոյ:*

№ 51.

514 стр. in — 4° въ два столбца, на толстой навоощенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*ըլորգիր*), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Въ началѣ недостаетъ 68 страницъ; рукопись, дефектная и въ концѣ, на видѣ XV—XVI столѣтія.

СБОРНИКЪ ЦЕРКОВНЫХЪ ПѢСЕНЪ, ԳԱՆՁԱՐԱՆ, съ нотными знаками.

№ 51a¹⁾.

[$(1 \times 12) + 2$, т. е.] 362 л. in—4°, на навоощенной бумагѣ, написана для свящ. Давида (*Դավիթ Կուսակերտ քհնայ*), круглымъ письмомъ, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1438. Мѣсто—собръ Богородицы, въ Тифлисѣ. Возобновлена рукопись 1651 г. (*Դժ*). Имѣется пространная записъ и приписки.

¹⁾ Въ монастырскій каталогъ эта рукопись не внесена, въ библиотекѣ же находится рядомъ съ № 51 и снабжена тѣмъ же номеромъ (51).

СБОРНИКЪ ЦЕРКОВНЫХЪ ПѢ-
СЕНЪ, ГИМНОВЪ:

Изъ записи въ концѣ:

Արդ՝ գրեցուս սա 'ի թուահպակու-
թեմ հայոց ՊՁԷ 'ի մայրաքաղաքս
տփխխաւ ընդ հոգեանեալ ծր և հրա-
շափառ կաթուղիէիմն սբ Թադեւօսին
'ի հայրապետութեան ան կոպտան-
դեա և 'ի թագաւոր[ութ]եանս վրաց
Աղէքսանդրէի Թադեւօսիի և բարե-
պաշտի զոր ար Թադ Կահնգէ զսա
անաթոքէ կնիսւք և պարագայոյ ամաւք
զաւրուք և զաւակաւք իւրովք 'ի
վարուսն և 'ի հերթուսն սնուրինաց
խմբիդ և 'ի հաստատութիւն սրբոյ
եկեղեցւոյ ևն:

№ 52.

[(*h*q×12)+8, т. е.] 284 л. in—4⁰
въ два столбца, на навошенной бумагѣ,
круглымъ письмомъ (*mu n r q h r*). въ дос-
чатомъ переплетѣ. Рукопись сохрани-
лась цѣликомъ, но записей нѣтъ. Ру-
копись на видъ XVI—XVII столѣтій.

СЛУЖЕБНИКЪ, *ИЗРЪ* *ИЗЪСНЪ*:

№ 53*.

Рукопись 1828 года, написана въ
Севанѣ инокомъ Антономъ.

ТОЛКОВАНІЕ ПЯТИКНИЖІЯ КОРНЕЛІЯ А LA-
 PRIDE, НЪ ПЕРЕВОДЪ ВАРД. ЛУКИ ХАРБЕРД-
 СКАГО, СОКРАЩЕННОМЪ ВАРД. ПАВЛОМЪ
 АДРІАНОПОЛЬСКИМЪ, ИЗЪ ІЕРУСАЛИМСКОЙ
 БРАТІИ.

Մ. Կ. Գեորգ Մեկնութեան, Հինգ
գրողն Մովսիսի, արարեալ 'ի Կուռ-
նէլիոս ալիիտայէ և 'ի լատին լե-
զուէ թարգմանեալ 'ի Նուկաս վար-
դապետէ խապերեցցոյ և կրկին Հա-

մուռօտեալ 'ի պօղոս վրպէ անպրիա-
նուպօլսեղուց 'ի միաբանէ նք նմի. և
ընդօրինակեալ 'ի Յովհաննու միր-
զայեան վանանդաղուց, գրեալ այժմ
յՍեւտան սահղայէ 'ի միաբանէ Աեփս-
ոսայ 'ի 1828 ամի:

№ 54.

[(*dh*×12)+2, т. е.] 182 л. in—8⁰
въ два столбца, на бумагахъ, скорописью
(*chakghir*), въ досчатомъ переплетѣ.
Время—1659 г. (*shdC*). Мѣсто—г. Севас-
тія. Переписчикъ — Ромклайскій вар-
дапетъ (*chakghirch'i romklayts'ar varda-*
petch'i q'ichan shodhghir); пере-
писчику помогалъ Хачатуръ (*ch. q'q-*
shoghsh vachatur).

ТОЛКОВАЊЕ СОГЛАСІЯ И ВРАНЕВІЯ
МАТӨЕЯ.

Մեկնութիւն խորանայ աւետաբանին (на девяти первых страницах): Ժողովուրդն մեկնութեան սրբոյ աւետարանին որ ըստ Մաթէոսի [ի] բանից իմաստուն վարդապետաց եկեղեցւոյ կարգեալ և յօդինեալ դիւրահաս ընթերցոյց ևն:

No 55.

285 стр. in—8°, на бумагѣ, скорописью (*воурагир*), въ кожаномъ переплетѣ. Рукопись не дописана и безъ записи; на видъ она XVIII—XIX столѣтія.

II ЧАСТЬ ТОЛКОВАНІЯ ЕВАНГЕЛІЯ МАРКА,
СОЧИНЕНІЕ ВАРД. ВАСИЛІЯ.

Երկրորդ համար մեկնութեան սկիզբում Երեմիայի և Մարգարի մասին խոսելու համար ասուցեալ 'ի վարդապետէն բարսեղէ:

Начало:

Հարցին լիա և տաճն, ևն;

№ 56.

423 стр. in—8°, на бумаге, скорописью (ստրգիր). въ кожаномъ переплетѣ. Время—1833 г. Мѣсто—Севанъ, Переписчикъ—инокъ Антонъ. Имѣется въ концѣ запись.

ТОЛКОВАНИЕ ПѢСНИ ПѢСНЕЙ, СОЧ. ВАРД.
ЯКОВА КАЙЕНЯНА.

Заглавный листъ:

Միկնութիւն երգոց երգոցն Սողոմոնի:

Արարեալ յողնաջան վարդապետին մերոյ տուն. Յակորայ կայնենանի լուսաւոր և ազգու արգասիւք 'ի սէր Հարսին և փեսայի. 'ի միաբանութեանց սոյն զահոյն էջմիածնի. 'ի յողուտ մանկանցս նորոյս երուսաղէմի:

Զոր և օրինակեալ 'ի բուն օրինակէ և ձեռագրէ Հեղինակի ի նորին

աշակերտ. և պատրիարքարանի նոստար աթոց Յովհաննիսէ. և 'ի պաշտօնիայէ մեծի խորհրդոյ: Եւ կրկին ընդօրինակեալ 'ի միաբանութեանց սոյն Սեանայ կղզւոյն գեղամայ անտօն տրեղայէ Թիֆլիսեցւոյ. վն իսկ անձին իւրոյ. յամի տնն 1833. մայիսի 6, սկսեալ 'ի հրպարէ տնն եփրեմի. և նորո՞ւ յօհաննու կթղկնցն 'ի նոյն վանս յերջանիկ կղզւոջն Սեանու:

№ 57.

520 стр., in—8°, на бумаге, армянскою скорописью (ստրգիր) въ переплетѣ. Записи не имѣется, но есть приписка вардапета Мануэля отъ 1 ноября 1829 г., удостовѣряющая, что эта рукопись, изъ книгъ ('ի գրեանց) архіепа. Іоанна Севастійскаго и его ученика вард. Мануэля, принесена въ даръ Севанской пустыни.

ЛѢЧЕБНИКЪ НА ТУРЕЦКОМЪ ЯЗЫКѢ

المقدم¹⁾

مقدمه علم طب موضوعی
و طریق بیانک در.
و بو علم طب موضوعی
اولوب محتاجی علیہ اولدوغین
بلدر. اما بو علم طبی
موضوعی بدن انسان
صحتیکی و مریض اولدوغی
جهتندن یعنی بو علم طبی
بدن انسان صحتیکی
و یا مریض اولدوغی
احوالندن باعث اولونور

ԷԼ ՄԻԻԳԱՏՏԻՄԷ

Միւգատտէմն ելմի Թըպ մէվզուի-
վէ Թարիք պէյանինտէ տիւր
Нач.: վէ պու իլմի Թըպպ մէվզուի
օլուպ միւհթաճի ալիյհ օլդուղին
պիլիւրիւր. եմնա պու իլմի Թըպպն
մէվզուի պիլքնի ինսան իւր սահիհի
և մարիզ օլդուղի ճիհէթինտեն եանի
պու իլմի Թըպպէ պետենի ինսան
սահիհի և եա մարիզ օլտուղի էհվա-
լինդէն պայիս օլունուր. . .

¹⁾ Транскрипція обычнымъ арабскимъ письмомъ принадлежитъ мнѣ.

№ 58.

Каждое сочинение съ своею отдѣльною пагинаціею, in—8°, на бумагѣ, скорописью (*ხოორჳჳი*), въ кожаномъ переплетѣ.

СБОРНИКЪ СОЧИНЕНІЙ АРИСТОТЕЛЯ, АРАКЕЛА СЮНІЙСКАГО, ДАВИДА ФИЛОСОФА, БОГОСЛОВА І. СКОТА, ВАРД. ІОАННА И ІОАННА ДАМАСКИНА.

1. Արիստոտելի ստագիրացւոյ զիրք բնագանցականացն որ կոչի յունարէն մէթաֆիզիքոյ:

2. Լուծմունք զրոցն Մէթաֆիզիքոյ: Արիստոտելի Ստագիրացւոյ շարագրեցեալ 'ի Ստեփաննոսէ վրդպօւէ Լեհացւոյ. որ ևս է թարգմանիչ նոյնոյ զրքոյն:

3. Տր Առաքելի մեծի և քաջ հռետորի անյաղթ փիլիսոփայի աշակերտի Իրիցս երանելոյն զրիգորի Տաթևացւոյն Տիեզերալոյս վարդապետի. արարեալ բանս խրատականս և յոգեշահս և հանձարեզս իմաստեղս 'ի մեկնութիւն սահմանայ զրոց 'ի յիզմ' (ի՞ղձ) մաղթանայ ոմանց բանասիրաց եղբարց հարազատաց նորին աշակրոցն:

4. Նորին Տր Առաքելի հոգինորոգ հայրանդի վն սահմանայն Դաւթի քաղաածոյս:

5. Նորին ար Առաքելի Սիւնեաց եպիսկոպի 'ի տեսութիւն բանին որ ասէ ամենայն չար սանջնի:

6. Դաւթի անյաղթ փիլիսոփայի վերլուծութիւն 'ի ներածութիւն Պորփիրի:

7. Նորին Գրիգորի աշակերտի համառօտ տեսութիւն 'ի գիրս Պորփիրի:

8. Ընձեռուած զստեղծմանէ Վիզհրեշտակաց. ուր և նախ զառաջնոյ մարդոյն ընձեռի (изъ Богословія І. СКОТА—*Սկոթոս*):

9. 'ի Թվին հայոց մեծայ .ՌՃԼԸ. յանարժան յամի Յովհաննու վրդպօի Սպհնցւոյ. արարեալ համառօտ Ածաբանութիւն քսի Այ:

10. Սրբ չորն մերոյ Յովհաննու քհնյ կրօնաւորի Դամասկացւոյ յաղագս անհասանելութեան այ և թէ ոչ է պարտ քննել և խնդրել:

11. Համառօտ հաւաքումն յաղագս հոգւոյ և զօրութեանց նորին, [հեղինակն է] Փրոջուան Անկիւացի 'ի կարգէ սթյն Դոմինիկոսի:

Переводъ Метафизики Аристотеля съ указателемъ, сдѣланный Стефаномъ Польскимъ, по записи въ концѣ ихъ, написаны въ 1757 г. (*ՌՄՁ*) священникомъ Яковомъ (*ար Յակոբ*) для вард. Іоанна Севастійскаго.

№ 59.

Рукопись безъ общей пагинаціи, ибо нѣсколько рукописей сшиты въ одно цѣлое, in—4°, большею частью въ два столбца, на бумагѣ, скорописью (*ხოორჳჳი*), въ досчатомъ переплетѣ. Не имѣется и общей для всей рукописи записи. Въ записи въ концѣ третьей статьи сообщается, что эта часть настоящей рукописи написана въ 1697 г. (*ՌՃԽՁ*) въ монастырѣ Амирдолу (*Ամիրդուլու*), въ настоятельство вардапета Вардана (*մեծ րարունապետիս և քաջ փաղեայիս վարժապետիս մերոյ Վարդան վարդապետին*), чтецомъ (*ղպիր*) Авраамомъ. Изъ другой же записи, въ концѣ шестой статьи, узнаемъ, что та

часть настоящей рукописи написана въ среду 6 юля 1678 г. Хаспэкомъ для вард. Якова.

ТРУДЫ ВАРД. ІОАННА ВОРОТѢНСКАГО, ГРИГОРІЯ ТАТѢВСКАГО, ЕП. ЯКОВА САРУГІЙСКАГО, ТЕОФИЛА, УЧЕНИКА І. ЗЛАТОУСТА, КАТОЛ. ЗАХАРІИ, ЯКОВА КРЫМСКАГО И ДР.

1. . . . Յոհաննոս սրտանեցոյ արարեալ քաղութաճու մեկնութիւն Աւետարանին Յոհաննոս և մեկնացոյ նորին... ի հաշակաւոր նր ուխտն մեծոփափանից և ընծայեալ նմոս

2. Խրատ վասն կազմութեան մարդոյս

3. Քաղուծոյ աւետարանին մատթոսի արարեալ մեծ բարունդն և քաջ հռետորի... վարդապետի Զուարթուն տնուն կոչեցելոյ

4. Գրիգորի եռամեծի քարոզ վասն ծննդեան: Нач.: Առաքեալ զբոն իւր ևն:

За этимъ Словомъ Григорія Татевскаго слѣдуетъ рядъ его же извѣстныхъ поученій.

5. Քարոզ վն պահոյ յայլմէ:

Такихъ Словъ о постѣ *отъ дрүгүихъ* имѣется тутъ же нѣсколько.

6. Յակորայ սրձոյ եկմի տապեալ յաւուր մեծի խաչելութեանն մերոյ յի քի. և յաւազանն որ հրաւիրեցաւ ի դրախտն և ի սերովքն որ պահէր զճանապարհ ծառոյն կենաց:

Въ концѣ этой статьи записъ:

Թարգմանեցաւ. ճառս յատորոց ի մերս հրամանաւ տնառն Գրիգորիս իթղկնի հայոց. ի ձեռն քահանայի

ուսման Իսահակ տնուն կոչեցեալ ասորի յազգէ տնարհատ գոլով մերոյ դպրութեանս, շաղփաղփ և կոկորդախոս լեզուաւ: և ստուգեցաւ 'ի նր և յանրիծ և 'ի մեծ արհիսնայս ի տնառն ներսիսէ հռետոր իմաստասիրէ¹⁾...

Յիշեալ ողորմութեամբ քո զՅակոր վնպտ զստացոյ սորա և զծրագրոցս զխասպէկ հողոյ թղին . ՌՃԺԹ. և յուլիսի . 2. օրն Դշի:

7. Երանելոյն թէոփիլեայ տապեալ ի տոսկալի թաղումն որպէսն այն տն մերոյ և փրկչին և ի նիկողմնս. և ի յովսէփ արեմաթացին: և ի գերեզմանն անձնկալ: Զոր տապեալ է զկնի վախճանի երանելոյն Յոհաննոս ոսկերիքանի իւրոյն վարդապետի:

8. Տնառն զաքարիայի հայոց կաթղկնի տապեալ ի մեծի շաբաթուն ճրագալուցին:

9. Քարոզք Յակոր վարդապետի Ղրիմեցոյ Գրիգորի աշակերտի:

№ 60.

[*h*q×12, т. е.] 276 л. in—4⁰ въ два столбца, на навошенной бумагѣ, круглымъ письмомъ (*рукопир*), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Записи не имѣется. Рукопись на видѣ XV—XVI ст.; составитель Монастырскаго каталога полагаетъ, что она—автографъ Іоанна Гарнійскаго (XIII), вѣроятно, опираясь на приводимыя ниже слова послѣдней статьи, которыя однако могли перейти изъ болѣе древней рукописи, какъ записъ автора:

. . . Այլ և նուսաստ յովաննէս գառնիցի ծառայակից ձեր 'ի քն յն.

¹⁾ До сего мѣста записъ имѣется и у о. Зарбаналяна, *Հայկական Թարգմանութիւնք Նախնեաց*, р. 573.

իրբեկ զայս¹⁾ տեսանէի՝ խիստ վշտանայի տարակուսանքը: Աստ ճանապարհ տարբեալ գնացի 'ի մայրաքաղաք մենաստան 'ի Հոգրատ. և որոնեալ զսի 'ի Թարգմանչացն զրաժմագաղաք նղսարան մի: Զոր առեալ նք վիպին սրկէ կոչեցեալ այն որ զամօրն երեւցայ զՀին Հայուն: և նա սերմանեայ զայս ուղիղ և զուորդ նղսա[րան]: ե[ւ զի ո]մանց այլ և այլ երևի սա. բայց դու ով սիրելի, ընկալ զայս գաղափար. իբր թղմ երկամբք ստուգեալ ևն:

ПСАЛТИРЬ, ЧАСЫ, МОЛИТВЕННИКЪ

сѣ Введеніемъ Нерсеса, Толкованіемъ къ псалмамъ Епифанія Кипрскаго и замѣткою о нихъ же Іоанна Гарнійскаго.

1. Սաղմոսք Գուծի:
2. Ժամագիրք:
3. Աղօթք:

Մոլտնամъ предпосланы նախադրութիւնք խրատականք յազգս տղօթից, զոր արարեալ Թն Ներսէսի:

4. Երանելոյն Եպիփանու եպիսկոպոսապետին Կիպրոսի արարեալ պատճառս երգոց նղսին դաւթի:

5. Ստուգարանութիւն նղմնիս ի Յովնանէս Գառնեցոյ Հոգելի վիպէ, որ յամանց յերկրայս թըւի:

№ 61.

[ԽԵ X 12, т. с.] 540 л. in—4°, на бумаге, мелкимъ инициальнымъ письмомъ (երկանագիր), въ досчатомъ переплетѣ. Въ началѣ недостаетъ 49 листовъ.

Рукопись—безъ записи; только изъ приписки, въ концѣ рукописи, Севанскаго инока Мхитара отъ 1811 г. (1814), узнаемъ, что онъ распорядился возобновить ее. Рукопись на видъ кажется не очень древней (?XIV), не смотря на инициальное письмо.

МОЛИТВЕННИКЪ ГРИГОРІЯ НАРЕКСКАГО,

ԳԻՐԻԳ ԱՂՈԹԻՑ ՆԱՐԵԿԱՑԻՈՅՆ:

№ 62.

264 стр. in—fol^o, на синей бумаге, скорописью (Նորգիր), въ полотняномъ переплетѣ. Рукопись эта не вся исписана, и то, что—въ ней, писалось въ разное время, начиная съ 30-ыхъ годовъ истекающаго столѣтія.

ИСТОРИЯ СЕВАНСКАГО МОНАСТЫРЯ, СОЧ. ВАРД. МАНУՇԼԻ, ДРУГАЯ ИСТОРИЯ ТОГО-ЖЕ МОНАСТЫРЯ, СОЧ. МОНАХОМЪ ЭЧМІАДЗИНСКИМЪ ЯКОВОМЪ СЮНІЙСКИМЪ, ЛѢТОПИСЬ МОНАСТЫРЯ, ЭЛЕГИЧЕСКІЯ СТИХОТВОРЕНІЯ И Т. П.

1. Պատմութիւն տնցից տնցելոց Սեանայ Արարեալ Մանուէլ վարդապետի Կիւմիւշխանցոյ. 1830 թ.²⁾:

2. 1830. յուլիսի մէկէն կարգադրեցան զրեանք տնցին սեանու:

3. 1830. Յետ այսորիկ զրեւոց եմք զարժանուոր պատմութեան պատահմունան 'ի մէջ նք տնցիս: երթ և եկ միարսնից, թէ վախճանելոց օրական ժամանակագրութեամբ, և թէ պայմանագրութիւնք թէ պատահին:

Эта лѣтопись занимаетъ только семь страницъ, и доходить до 6 іюля 1853 года.

1) т. е. искаженное чтеніе псалмовъ.

2) Это—Исторія, изданная въ Ваг'аршапатѣ (1871).

4. Պատմութիւն Սեանոյ. աշխատասիրեաց Յակոբ փարզապետ Սիւնեաց 'ի միարանութենէ Ս. Էջմիածնի. 1862. 'ի Սեան:

На заглавной же страницѣ находимъ слѣдующую приписку отъ 5 сент. 1870 г. рукою вардапета Ильи Джалялянца, заключающую, не могу сказать, насколько основательную, оцѣнку этого труда:

Զպատմութիւն Սեանոյ գործաւն 'ի մատենիս 'ի սկզբանէ 'ի բարեյիշատակ Մանուէլ վրդէ Կիւմիւշխանցւոյ զոր և օրինակեցի. աստանօր սոյն սիւնեցիս երկրորդեալ է 'ի գիր այլալուծեամբ աճոյն. աստ 'ի վանս Սէվան... Շատ ափսոս թղթոյս Մատենիս զորս խափանեալ է փայրապար, յորս մարթ էր զրել հետզհետէ զանցս Անապատիս և զարժանաւոր տեղիկութիւնս ըստ սկզբնաւորութեան արժանազով Մանուէլ վրդիկին:

ի 6-ն սեպտ. 1870

'ի Սէվանս սէն.

Եղիա Յ. վրդի Զալարիանց:

5. Քերթուածք Տիրուհիք:

Такъ озаглавленъ рядъ стихотвореній.

Интересна 2-ая статья, представляющая списокъ между прочимъ рукописей, бывшихъ въ Севанѣ еще въ первой половинѣ истекающаго столѣтія. Съ 30 годовъ успѣли исчезнуть изъ этой книжной сокровищницы нѣкоторые экземпляры, и эта пропажа замѣчена

уже въ 1870 году составителемъ Монастырскаго каталога.

Коллекція рукописей и книгъ Севанскаго монастыря не мало своимъ происхожденіемъ обязана новѣйшимъ сравнительно пожертвованіямъ; такъ въ 1822 году десятокъ съ лишнимъ рукописей жертвуетъ вард. Мануэль: онъ пожертвовалъ всѣ оставшіеся по смерти его духовнаго отца рукописные экземпляры. Приводимъ запись въ Синей Книгѣ (№ 62) по этому поводу. Какъ обыкновенно, мы воспроизводимъ текстъ рукописи:

Մանուէլ վրդի առ ինքն մնացեալ 'ի հոգեւոր հօրէ, Յամասիր և Մարգարիտ Սեանց յօհնէ, արքեպիսկոպոստոսացւոյ ղյատուէ ձեռնադիր զըրեանսն զորս 1822 Մայսի 4-ին զհաս յինքենէ պատարիակի՝ զրիմեյի ուժն մանկանց տաքցլ էր 'ի համալսարանն վիհաղն Աղայ Յովակիմ Լաղրովի. զի մանկունքն կրթեցին զանազան լեզուաւ և զիտութեամբ. և զրեանքն անդ մնացեն տղզա օգուտ յիշատակ. այսու պայմանաւ որք հայոց մանկունք 'ի Մանուէլ վրդի կառուցեալ վճարն Դրիմու կրթեցին կամեցողքն երթալ 'ի համալսարանն Լաղրովանց ուսցին լեզուագիտութիւն և զայլ արհեստ ազատականս:

Եւ պիտի որ Մանուէլ վրդան զայլ մէջը գրեանսն և ղյիշակիքն աւանդեաց Սեանո. Սք Անդին Են¹⁾:

Въ 1835 сент. 2-го скончался вард. Стефанъ Лимскій, и отъ него поступило въ монастырскую библіотеку Севана 9 книгъ, печатныхъ и рукописныхъ.

¹⁾ Здѣсь перечисляются и рукописи, отправленныя въ Москву—въ Лазаревскій Институтъ. О благихъ начиненіяхъ вард. Мануэля, лица, какъ видно, весьма просвѣщеннаго для своего времени, см. *Մ. Մսերեանց Պատմութիւն կաթողիկոսաց Էջմիածնի ևն. Մոսկուա 1876, р. 26, равно Փարոս, IV, р. 6—20 и 21—22.*

№ 63.

241 стр. in—4°, на бумагѣ, скорописью (*воупрѣхр*), въ обыкновенномъ переплетѣ. Записи не имѣется. Время—1806/9. Мѣсто—Эчміадзинъ.

ИСТОРИЯ ІОАННА КАТОЛИКОСА.

Заглавная страница:

Գիրք պատմութեան.

Արարեալ ան Յովհաննիսի գերերջանիկ և գերահամբաւ կաթողիկոսի ան հայոց: Աշակերտի և ազգականի երանելոյն մուշոցի, Սէյ հայրպի հայոցս ազգի: Որ և ըստ իւրում և յօրինողի անուանեալն կոչի Յովհաննէս պատմապի:

... Օրինակեցեալ այժմ 'ի սրբազիր օրինակէ. և 'ի գերազահ Լուսափայտ Կաթողիկոսի ան հայոց: Բնակատար և գերեւելի կաթողիկոսի ան հայոց:

№ 64.

330 стр. in—8°, на бумагѣ, скорописью (*воупрѣхр*), въ досчатомъ переплетѣ (кожа съ изящнымъ тисненіемъ и армянскою надписью). Время—1683 (*ԹՃԼԲ*), мѣсто—Шошъ, т. е. Испаганъ. Переписчикъ свящ. Стефанъ писалъ по заказу единоутробныхъ братьевъ монаховъ Симеона и Моисея. Имѣется обстоятельная запись.

КРАТКОЕ БОГОСЛОВІЕ АЛЬБЕРТА,

Համառօտ հաւաքումն անտրանական ճշմարտութեան: Եւ իւրի Ալեքս. Եւ Դիմիտրի, добавляетъ Мо-настырскій каталогъ.

Дата въ записи выражена такъ:

'ի Թվահաշութեան Թորդումհան.

Որ է նշան Ժամանակեան (*sic*).

Ոչ Ան անունս ԿԱԼ քեզ նշան

եւ ք տոսս (ԿԱ) պլ ժահԱդրական:

Ոչ Ան + ԿԱ = ԹՃԼԲ.

№ 65.

$[(p \times 12) + 3 + (b \times 12) =] 159$ л. in—8° въ два столбца, на бумагѣ, скорописью (*воупрѣхр*), въ досчатомъ переплетѣ. Рукопись сшита изъ двухъ, каждая съ своею пагинаціею. Переписчикъ, по записи въ концѣ Толкованій на книги Соломона, которыя дописаны 29 декабря 1719 г. (*ԹՃԿԸ*),—Мелконъ (*Սնրոն փանաթ ծրող*). Заказчикъ (*ստացող*)—вардапетъ Араке́ль Бидлисскій (*Բաղիշեցի*).

ТОЛКОВАНИЯ ГРИГОРИЯ ТАТ'ЕВСКАГО И ЕПИСКОПОВЪ АНДРЕЯ И АРЕОЫ [ВЪ ПЕРЕВОДѢ НЕРСЕСА ЛАМБРОНСКАГО].

1. Գրիգորի աշակերտի Յովհաննու Որոտնեցոյ և քաջ զիտապետի համառօտ հաւաքումն յառակաց գրոյն Սողովմանի ի լուսաւոր բանից մեծին ներսէսի:

Тутъ же толкованія того же Григорія на Еклезіастъ, Мудрость, Пѣсню Пѣсней, на послѣднюю по Вардану (*Ի լուսաւոր բանից մ. Վարդանայ*).

2. 'ի յայտնութիւնն յոյհաննու սրբոյ հօրն մեր Անդրէի երանելոյ և պիտիպոսի Կեսարու կապաֆոպկացոց. համառօտ անտրանական ընդ նմին և Արեթուս եպիսկոսի նմին քաղաքի (см. Зарбаналянъ, *Հայկական Թարգմանութիւնք Նախնեաց*, pp. 297—302; издан. въ Іерусалимѣ, 1855):

Толкованія на книги Соломона, равно на Откровение Іоанна снабжены предисловіемъ и указателемъ.

№ 66.

111 л. in—8°, на бумагѣ, скорописью (սուրգիր), въ досчатомъ переплетѣ (доски покрыты пергаментнымъ листомъ стѣниціальнымъ письмомъ սրկաթագիր). Рукопись—дефектна въ началѣ и не имѣетъ записи: на видъ она XVII—XVIII столѣтія. Рукопись принесена въ даръ монастырю Стефаномъ Лимскимъ 1835 г. авг. 25.

ПРОПОВѢДИ, ПОУЧЕНІЯ И КАНОНЫ ВАРД. КИРАКОСА [ЕРЗИНКАЙСКАГО], ІОАННА ЕРЗИНКАЙСКАГО, СВ. САҢАКА, СВ. ВАСИЛІЯ, АПОСТОЛЬСКІЕ И СОВОРНЫЕ, АП. ОАДДЕЯ, ІОАННА МАНДАКУНИ, НЕРСЭСА БЛАГОДАТНАГО И НЕРСЭСА ЛАМБРОНСКАГО, ГРИГОРІА ПРОСВѢТИТЕЛЯ, ЕФРЕМА СИРИНА И КИРИЛЛА АЛЕКСАНДРІЙСКАГО.

1. Բան 'ի Կիրակոս վարդապետէ տապանալ

Рядъ поученій.

2. Բան վն հաւատոյ և օրինաց պիղ և համառօտ ի Յովաննէս վրդէ:

3. Նորին Կիրակոս վարդապետի
a. Յաղագս արծաթսիրութեան. b.

• Յաղագս ուրամութեան. c. Յաղագս բարկութեան. d. Յաղագս ձոնձրութեան. e. Յաղագս անափառութեան. f. աղագս ամբարտօնութեան. g. Յաղագս ապաշխարութեան. h. Յաղագս խորհրդոյն:

4. Նուաաս վրդէ (sic). Յոհանիսի կնկացօ Խրատ հասարակաց քրիստոնէից քհնյ ի (և) ժողովրդի:

5. Կանոնք՝ a. սրբոյն Սահակայ

յաղագս ողորմութեան. b. Յաղագս պահոյ. c. Պարտ է կատարել Քառասունք. d. Վասն քահանայից. e. Սրբոյն Բարսղի Վասն քահանայից. f. Յառաքելոյ Կանոնաց. g. Բարսղի վասն քահանայից ևն. h. 'ի Նիկիա ժողովոյն կանոնաց (по тому же вопросу). i. 'ի նր առաքելոյն Թաղէտի. j. Յոհաննու Մանդակունեցւոյ. k. 'ի Ներսէսէ 'ի հայոց կաթողիկոսի (sic) կանոնական խրատք. l. 'ի կանոնաց սրբոյն Բարսղի (опять о священниках). m. Սրբոյն Գրիգորի հայոց Լուսաորչին. n. Եփրեմի ևն:

6. Սրբոյն Ներսէսի պատասխանի թղթոյն Յակոբա վարդապետի Ասորոյ:

7. Վն անխմոր Նշխարին և անջուր բաժակին սուրբն Եփրեմ տաէ ևն:

8. Տն ներսէսի արքեւիի տարտնի. Կիլիկեցոյ. Յորժամ չոգաւ դեսպանութեամբ 'ի Թագաւորէ հայոց Լեոնի ի Կոստանդինուպօլիս. հարցունմն պտիգին. և պտննիի սրբոյն Ներսէսի:

9. Թուղթ ան գրիգորիսի կաթողիկոսի հայոց. գրեալ եղբօր նորին արքեւիի հրամանօք որ ունի (նորին) 'ի մէջ աղէտ (Միջազէտ) ասորոց Յամայք կոչեցեալ նահանգին. Յաղագս որ անդ մերոյ ազգիս քհնյ հակառակաբանելոյ անմտաբար ընդ միմեանս: Ոմանց ասել զաճութիւնն (sic) բնութիւն չարչարեալ և մեռեալ ընդ մարմնոյն. և ոմանց զմարմինն միայն. 'ի խնդրոյ ումեմն նժատիրի Առիւծ կոչեցելո իշխանի ի Թլկւրանն (sic) աւանի:

10. Կանոն Կիւրղի Աղեքսանդրացոյ. գլուխք. է:

№ 67¹⁾.

173 стр. in—8°, на бумаге, скорописью (*սուրգիր*). въ переплетѣ. Записи въ концѣ рукописи: по Р. Хр. 1774 г. февраля 1.

КРАТКОЕ СОГЛАСІЕ НА СВ. ПИСАНІЕ,

ՅԱՆԿ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱ-
ՇՈՒՆՉ ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ.

Начало: Ակնառութիւն անպատ-
շաճ և ոչ անհասկնալ անիրաւու-
թիւն նրաատանի ևն:

№ 68.

[($d \times 12$) + 62 =] 210 л. in—8°, на бумаге, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), въ досчатомъ переплетѣ. Записи не имѣется; рукопись на видѣ XV—XVI в.

СЛУЖЕБНИКЪ, ՄԱՇՏՈՑ.

№ 69.

[($d \times 12$) + 5 =] 149 л. in—8°, на бумаге, круглымъ письмомъ (*բոլորգիր*), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Рукопись дефектна въ концѣ и не имѣетъ записи; на видѣ она XV—XVI столѣтія.

ТРЕБНИКЪ, ՄԱՇՏՈՑ ՁԵՒՆԱԴՐՈՒ-
ԹԵԱՆՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ և ԶԱՆԱԶԱՆ
ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆՑ.

№ 70.

136 л. in—12°, на бумаге, скорописью (*սուրգիր*), въ кожаномъ переплетѣ. Записи не имѣется. На видѣ рукопись XIX столѣтія.

ЭЛЕГІЯ НА СТРАСТНУЮ ПЯТНИЦУ АНОНИМ-
НАГО, ПРОПОВѢДЬ И ЗАВѢЩАНІЕ СТР. ПЯТ-
НИЦЫ О РАСПЯТІИ КАТОЛ. СИМЕОНА, О
НЕУСЫПНЫХЪ ЧЕРВЯХЪ ВАРДАНА (АЙГЕКС-
КАГО), НАСТАВЛЕНІЯ И ПРАВОУЧЕНІЯ ВЪ
СТИХАХЪ К—ПОЛЬСКАГО ПАТРИАРХА ЯКОВА
И ДУХОВНЫЯ ПѢСНИ ГОСПОДНИХЪ ПРАЗДНИ-
КОВЪ.

Перечисленнымъ статьямъ предшествуютъ:

А. молитвы и заклинанія на армянскомъ и турецкомъ языкахъ.

1. Ողբ և սուգ Մեծի Աւագ Ուր-
բաթի արարեալ յաւանքէ բանասի-
րէ 'ի փառս ան մերոյ յի քի:

2. Քարոզ և կտակ Մեծի Ուրբա-
թի 'ի խաչելութի (sic) Քի Այ մերոյ.
յարմարեալ 'ի Սիմէոն սրբազան կա-
թողիկոսէ 'ի փառս խաչեցելոյն յի:

3. Պատմութիւն վն անքուն որ-
դանց և վն խստութեան նց ասա-
ցեալ Վարդան վարդապետի:

4. [Խրատականք և բարոյականք]:

5. Երգ և մաղթանք համեղ նորու-
նական տոնից:

№ 71.

157 стр. in—8°, на бумаге, скорописью (*սուրգիր*), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1835. Мѣсто—Севанъ. Писецъ—инокъ Антонъ. Есть записи.

ОТКРЫТЫЙ ИСТОЧНИКЪ, ТРУДЪ ВАРД. ПЕТРА.

Заглавный листъ:

Գիրք որ կոչի Աղբիւր Բացեալ.
Ակնութիւն առականք քսի. որ յա-
ւատարանի անդ, արարեալ յերանե-
լոյն Պետրոս վարդապետ Աղամալեան
նախիջանցեալ Բերդումեանէ:

1) См. № 77, 1.

2) За 44, 12 листомъ недостаетъ 36 листовъ.

Իսկ այժմ՝ յօրինեալ 'ի միարտնութենէ Սեանայ վանուց 'ի պիտակ զրիչ անտօն արեղայէ թի'իլիսեղուց...

Յամի տուն 1835. փետրվարի 20.
ի նր Անդրան Սեան:

№ 72.

$[(t \times 12) + (q \times 12) =]$ 120 л. in—8⁰
въ два столбца, на бумаге, скорописью (նօրգիր), въ досч. переплетѣ. Время—1720. Мѣсто—Константинополь. Имѣется запись (t, 12 b л.) и приписки.

ШЕСТОДНЕВЪ ВАРД. МАТӨЕЯ, РАВНО ВАСИЛІЯ ВЕЛ. (ВЪ ОТРЫВКАХЪ).

Заглавный листъ:

Դիլք վեցօրէից Մատթէոսի Հայոց վրդիպի հաւաքեցեալ և շարադրեցեալ 'ի բանից սքց հարանց. առ դռան սքզն Առաքելոյն Մատթէի. յամի կենարարին մերոյ ՌՅՂԵ. և Հայոցս ԸՃԽԻ Թուկնի. յորմէ ընդօրինակեցաւ. սա 'ի Կոստանդինուպօլիս: 'ի Թուականութեանս Հայոց ՌՃԿԹ.

'ի փառս Ամենազօրին Այ.
և 'ի վայելս մանկանց Սիօնի:

Другая статья снабжена самостоятельной пагинаціею:

Քաղուածու ճառք տն բարսեղի եպսկօպի զոր արարաք քաղուածու 'ի զրոյն նորա որ կոչի վեց օրէից:

№ 73.

334 стр. (5 стр. оглавленія) in—8⁰, на бумаге, скорописью (նօրգիր), въ переплетѣ. Записи нѣтъ. На видъ рукопись XIX столѣтія.

ЛОГИКА.

1. Տրամաբանութիւն. а. Տրամաբանութիւն և б. Համաբնարանութիւն:

Нач.: Ամենայն ստեղծական զործք և պատճառք տնդրագարձ են առ միմեանս ևն:

2. Յաղագս պատճառաց բարոյական գիտութեան (նիւթական պատճառք են տխորժակք մարդկային):

№ 74*.

Рукопись принесена въ даръ монастырю въ 1826 г. священникомъ Іоанномъ.

ԼԵՇԵБНИКЪ АМИРЪ-ДОВЛАТА,
переводъ съ арабскаго.

Л.К.: Դիլք մարդակազմութեան և բժշկականութեան հանդերձ բառարանիւն իւրով յորում են և տեղեկութիւնքն զկենդանակերպիցն: Թարգմանեալ յարապակնէ և զրեալ յամիր տօլվաթ բժշկէն: յիշատակ վան[աւ]ցա՝ 'ի տր 0հաննէս բարեշնորհ և սրբայկեաց քհնայէ Շահ-րիզ գեղջ 0հաննիսեան փարաժնուենաց զաւատին 'ի 1826 թուին:

№ 75.

$[(dq \times 12) + 9 =]$ 201 л. in—8⁰, на бумаге, скорописью (նօրգիր), въ досчатомъ переплетѣ. Рукопись дописана 17 октября 1678 г. ('ի զուռն տմե. նաաքց որ կոչի զիւզն ապարան էր և ընդ հօփանեալ նախաւանոյ (sic)). Писецъ—Стефанъ. Есть приписки на армянскомъ языкѣ и нѣсколько словъ на грузинскомъ.

КНИГА ВОПРОСОВЪ,
ԳԻՐԻՔ ՀԱՐՑՄԱՆՑ ՈՐ ԿՈՉԻ ԱՐԱՐԱՆՈՑ:

Начало: Ասեն վարդապետք թէ մարդն է բաղադրեալ 'ի հոգոյ և 'ի մարմնոյ ևն:

№ 76.

192 л. in—12⁰, на бумагѣ, скорописью (*Նօսրգիր*), въ переплетѣ. Записи нѣтъ; есть приписка 1822 г. отъ вардапета Мануэля; на видъ рукопись XVIII—XIX в. Цѣлыя листы пустуютъ.

ВВЕДЕНИЕ ПОРФИРІЯ, ЛОГИКА, ВОПРОСЫ И ОТВѢТЫ ПО ЛОГИКѢ, О СУБСТАНЦИИ И АКЦИДЕНЦИИ (ПЕРЕВ. БАГАРАТА МАМИКОНЯНА), ДИАЛЕКТИКА И ТОЛКОВАНИЯ БАГДАСАРА.

1. Ներածութիւն Պորփիրի:

2. Հաւարքումն առաջնոյ մասին փրկստփայութեան անուանեալ լօճիւպ կամ դիալէքտիկէ. որ է տրամարանութիւն փոքր որ պարունակէ զկանոնաւ և զեղանակ ուղղելոյ զմիտս 'ի ճանաչումն ճմարտութեան:

3. Հարցումն և պատասխանի սակս յօճիւպի կամ դիալէկտիկէի:

4. Յողազս էութեան և նշման: Թարգմանեաց Բագարատ Մամիկոնեան: Յունարէն գրոց:

5. Յողազս տրամարանութեան:

Начало: Տրամարանութիւն յունարէն ասի տիալգիկիդէ. որ է սոսել երկուց ասացուած. զի այն է տրամարանութիւն՝ որ մի ոմն հարցանէ. և մի ոմն պատասխանէ:

6. Մեկնութիւնք խրթնարանութեանց տիրացու Պաղտատարին այս է իրաւ նշմ:

Начало: Նախ՝ որ ասէ թէ (զօրիզ կապոյն) որ է սէրն, (այլ իմնի կենդանական սեռին) որք են շուրք ևն:

№ 77.

[24+(h×12)=] 264 л. in—12⁰, на бумагѣ, скорописью (*Նօսրգիր*), въ дос-

чатомъ переплетѣ. Время—1697. Мѣсто—Испаганъ. Переписчикъ—священникъ Мкртичъ. Заказчикъ—вард. Давидъ. Есть и приписки.

СОГЛАСІЕ НА СВ. ПИСАНІЕ АСТВАЦАТУРА, ВГО (?) ЖЕ ДВА СЛОВА, ТРУДЪ МОИСЕЯ ДЖУЛЬФИНСКАГО, РАЗСКАЗЫ ИЗЪ ЖИЗНИ [СВ. ОЦЕВЪ, ТОЛКОВАНИЕ НА ДІОНИСІЯ АРЕОПАГИТА], ОТКРОВЕНІЕ ІОАННА, ИЗЪ ТОЛКОВАНИЯ І. ЗЛАТОУСТА НА ЕВАНГЕЛІЕ ІОАННА, ЕГОЖЕ ТРИ СЛОВА, ПИСЬМО КАТОЛ. ГЕОРГІЯ (ІХ) КЪ СИР. ПАТРИАРХУ ІОАННУ И СТИХЪ ГРИГ. НАРЕКСКАГО.

1.¹) Քի նուաստ ծառայից ճոյ անասուր բանի սպասաւորս զուսուրիցի 'ի մի վայր զվկայութիւնքս յանձառնչ գրոց այսինքն 'ի հին և նոր կտակարանաց. 'ի պէտս ուսումնասէր մանկանց սիօնի: Տինա նկս քիչաց և անարան վարդապետաց յոյժ պիտանիք. և վայելուչք 'ի փառս քի ևն.

Нач.: Ակնառութիւն անպատշաճ և ոչ ան ևն.

А. Объясненіе въ нѣсколько страницъ, почему Моисей не упоминаетъ діавола.

2. Նորին քարոզ վասն խնդրոց. 'ի բանն. խնդրիցէք նախ զարքայութիւնն այլ և զարդրութիւն նր և զայդ նմ յւնի ձեզ:

3. Համառօտ ժողովածու վն աս. 'ի պատարաստ գրոյց 'ի պէտք մոտառութեան և սերտողութեան բանասիրաց ոչ իմաստնոց այլ նմանեաց իմոց իմաստակաց և տգիտաց. Գնա թէ մոռացկոտաց. Հաւարքեալ 'ի նուաստ

Մօփսիսէ մեղսամածէ ջուղայեցւոյ. 'ի թիւն. ՌժԽԻ. ի փաւ փյ:

4. [Պատմութիւնք ինչ 'ի վարուց ս. հարանց:]

5. Վկայութիւնք 'ի գրոց սրբոյն Իրոնսի. իսկ այն որ մերձ բանին հանդէպ լուսանցքին բէնն է նշանակէ թէ բանս այս ի բնութանէն է. իսկ մենն այս ինքն մ'կնչէն.

На поляхъ, дѣйствительно, тщательно выставлены всюду буквы *р* и *д* для того, чтобы отличить текстъ отъ толкованія къ нему.

6. Յայտնութիւն և տեսիլ Յոհաննու աւետարանչին (отрывокъ):

7. Մաղկաքաղ հաւ'քլ 'ի բանից սրբ'յն Յովհաննու Ոսկերեքանի աւետարանական մեկնութեան որ ըստ զլիցն յհն'նէ:

8. Նորին 'ի նոյն կիրկ'է վն հիւրնկալութեանն 'ի բանն Աս'քլ, որ ասէ զհիւրասիրութեան զհետ երթայք»:

9. Երկր'դ կիրակէին. նորին քարոզ քառասունօրեա պահտալ զԽ. տիւ. և Խ. գիշեր ասպա քաղցեալ:

10. 'ի նոյն կրկէն դր'ձլ քր'զ վն զղջման և խոստովանութեան 'ի զէմն անառակ որդւոյն:

11. 'ի հաւտ'ոյ թղթէն Գէորգեայ հայոց կաթողիկոսի առ Յովաննէս պատրիարկ ասորոց վն ուրբաթաշենի (—զենի) զի ուտէ ամենայնի:

12. Տաղ Նարեկացւոյն: «Սայլքն իջանէին 'ի լիռնէն ևն»:

Запись въ концѣ 3-ей статьи:

Կորնց ծաղկանոց գրգուկս 'ի պէտս քրդողաց: ար'լլ ժղ վել 'ի սրբազան վրդպին Մովսէսի. որ և ցանկացեալ

սրբազան վարդապետին Դաւթի ետ ծրել զսա. որ և ես անպիտան Մկրտիչ և եթ անուամբ քհնայս գրեցի ոչ զրամօք այլ վն հզ՝ իմոյ և յիշատակ ծնողաց իմոց...

Արդ գրեցաւ թիւն ՌժԽԶ յամսեանն հոկտեմբերի իէ, 'ի քաղաքս Շօշ կոչեցելոյ որ է Ասպսհան:

№ 78.

120 л. in—8°, на бумаге, круглымъ письмомъ (рольничья), съ сорванными переплетомъ, рукопись дефектна въ началѣ, въ концѣ, мѣстами и въ срединѣ; записи въ концѣ нѣтъ, а изъ записей въ текстѣ узнаемъ, что—казачикомъ (ստաղոդ) былъ священникъ Мелкисетъ (Մէլքիսէթ). На видъ рукопись XV—XVI в.

ИСТОРІИ ИЗЪ ВЕТХАГО И НОВАГО ЗАВѢТА, СИМВОЛИЧЕСКОЕ ИХЪ ТОЛКОВАНИЕ, ЖИТИЕ ГРИГОРІЯ ПРОСВѢТИТЕЛЯ, МУЧЕНИЧЕСТВО СТЕФАНА ПЕРВОМУЧЕНИКА, О ПОДОБИЯХЪ НЕБА И ЗЕМЛИ, ПРИТЧИ И ИЗРЕЧЕНІЯ [ГЛАВНЫМЪ ОБРАЗОМЪ ФИЗИОЛОГА], ЛѢТОПИСНЫЙ ОТРЫВОКЪ, СЛОВА ПРОРОКА ІОВА И ЖИТИЕ СВ. НЕФСЕСА СЪ ИСТОРІЕЮ РОДА ПАРТ'ВОВЪ [СВЯЩЕННИКА МЕСРОПА].

1. [Պատմութիւնք չին և նոր Կտակարանի]:

2. Յաղոթս աւրինակի և ճշմարտի: Нач.: Առաջին մարգարէք էին ժք և նորայ աւրինակ էին ժք աշակիրտացն քի ևն:

3. Վարք սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին:

Сохранилась всего одна страница.

4. [Թ.]ս է աւրինակ տան և եկեղեցւոյ:

Нач.: Իմաստութիւն շինեաց իւրն տուն և կանգնեաց սիւն. է: Իմաստութեամբ զանձ պիտի տեսանել ևն:

5. Պատմութիւն օրրոյն Ստեփանոսի թէ ո՞ւր քարկոծեցաւ յետ քի. դեռ այլ ոչ ոք էր նախորդակեալ:

Нач.: Պաւղոս առաքեալն քարհոծեաց զնա զի 'ի Հրէիցն էր ևն:

6. Հոգոյն գալուստն թէ ո՞ւր եղև:

7. Յաղագս աւրինակելոյ զարդս երկնի և երկրի:

Нач.: Զի ան իմաստունք և մեկնիչք աւրինակելոյն զգլուխ մարդոցս աւրինակ երկնից և զմարմինս ուրինակ երկրի ևն:

8. Առաք (всего 22 страницы).

a. Բարէխաւսէ (sic) առաքս լսողացն վն աւրինակի:

b. Առաք զոր ասացին իմաստասէրքն:

9. [Վն] անցեալ աւարցն. վայ ինձ. ու. վայ ինձ:

'ի թվին: մղէ. շինեցաւ գանձակ: ինքն շինեցաւ հաղբատ. և եկն շարժն: Ռժա առաւ գվին: Ռժա. խաւարեցաւ տրեգակն: Ռժգ. զնմ առին տաճկունք: Ռժ առաւ բջին: Ռժք առաւ տաւաւչ: Ռժն. առաւ ականայ: Ռժն գեանի սուրաանն եհար 'ի դառնի: Ռժն. թաթար երեկ և կալաւ գտածկունք: Ռժն. թաթարն էառ զգտնձակ: Ռժն թաթարն երեկ և ծածկեաց զաշխարհս և կալաւ զաւաքն 'ի կայէն: չկ'ը. էր գուռումչին երեկ: չհ էր որ շարժն երեկ: չհ էր որ շաւաան հանն գնաց և այլ չերեկ: չձի էր պաւսալիթն մեռաւ աշուն: չձէ. էր դամուրտաշն երեկ:

Всего только.

10. Բանք Յորայ Մարգարէին: Статья эта заключаетъ главнымъ образомъ бесѣду Іова съ друзьями.

Нач.: Այլ ոմն էր յաւսիկ աշխարհի որում անունն էր Յոր ևն:

11. Յաղագս զարմի սրբոյն Գրիգորի պարթևի. բովանդակ պատմութիւն սրբոյն ներսէսի հայոց կաթաղիկոսի. որոյց Աթանազիէի. օրոյց Յուսկանն. որոյց Վրդանէսի. որոյց սրբոյն Գրիգորի հայոց լուսաւորչին. Յաթող Թադէոսի առաքելոյն պատմութիւն:

Нач.: Ութ և տասն ամի թագաւորութեանն Տրդատայ նստաւ յաթող սրբոյ առաքելոյն Թադէոսի լուսաւորչն հայոց սուրբն Գրիգոր ևն:

№ 79.

100 л. in—12°, на бумагѣ, скорописью (вспрѣхр), въ досчатомъ переплетѣ. Начала и конца не достаетъ. Для одной части рукописи время—1702, мѣсто—Эчмиадзинъ, переписчикъ—Киракосъ Талынской, для другой части время—1711, переписчикъ—Григорій, сынъ Аристакеса.

книга адама (въ двухъ изводахъ), календарь въ стихахъ киракоса Талынского (автографъ), изреченія изъ св. писанія, плачь іереміи и исторія воцеловѣченія і. Христа.

1. Աղամագիրք:

Извѣстное стихотворное произведение.

2 а. [Տօմար չափաբերական:]

Календарь въ стихахъ, съ послѣдующими объясненіями повода написанія его стихами въ 1702 г. (ԴՃԾԱ).

Нач.: Յունկարի մէկն կապանդ է. Վեյն յայտնութիւն և ջրահ է ևն:

6. Այսուհետև կամիմ ասել զեծ. եկին նախ զսահմանողն զովիւ. և ապայ. ի. տնով տաղաչափել. և դիւրինս զմենի:

Начало:

Կամիմ ասել բան զովեստի,

էասայ մեծ հեռետորի (sic)

2. 2. եակն սահմանողի.

Մեծ խորհրդով հաստատողի:

Իմաստութեամբ յօրինողի.

Մեծ տօմարէն հայոց ազգի.

էր սա ծածկեալ անգիտելի:

Բայց իմ գտեալ դիւրինս արի.

Բարունորէն բացատրեցի ևն:

3. Изреченія изъ св. Писанія, въ четырехъ главахъ; каждая глава разделена на строфы, и снабжена арабскими буквами въ ихъ числовомъ порядкѣ. Сохранилась часть 3-ей и 4-ая глава.

Привожу для примѣра шестую строфу изъ четвертой главы, съ арабскою буквою 9 :

Վալ

Բաղմայան անորէնութիւն (sic) դստեր ժողովորդեան իմոյ. քան զանորէնութիւն Սօղօմայ Կոթանել. [°] իջեպս փոյթս. առնէին և ոչ ուրեք էր վաս[տակ] ձեռաց իւրեանց:

4. Աղօթք սրբոյն երևիայի մարգարէին:

Всего двѣ страницы.

Нач.: Յիշեայ ւոր որ ինչ անցք անցին ընդ մեզ. նայեաց ևն:

5. Յայս (sic) է պատմութիւնն և պատճառ մարդիգութիւնն (sic) քիւնյ:

6. Պատմութիւն երանկոյն Ադամայ ի դրախտէն:

Всего сохранилось двѣ страницы.

Нач.: Իսկ երբ անկաւ ադամ 'ի դրախտէն ևն:

Изъ записи въ концѣ Книги Адама, 1-й статьи:

Դարձեալ գոհանում զքէն քս ւծ որ ետուր ինձ կարողութիւն տկարիս և անզօր փծուն գրչիս. Թաւնցի Կիրակոս վռնտիս որ հաստեցեր աւարտ գրքիս: Որ կոչի Ադամ գիրք. հազար երորորդի (sic). երթիկ յօբելի, ևռնհնջի. երկեակ ամի. ի գահ էջմանն ւր միածնի, 'ի վեցն հոկանմ. 'ի (sic) որ նհտիկել որ էր ւր զայիանեալ դայեկին սրբոյն հռիփսիմեա և դաստիարակին: Եւ դարձեալ վերստին փռք և դոհութիւն քի որ ոչ ինչ ունէի կարողութիւն և զօրութիւն մէկ տող գիր դրելոյ: Քանզի հասեալ էի ամի ուստուն (sic) որ մէկ զօգուկով ¹⁾ (sic) չկարացի գրել. ք. գօզուկ եղի աչացս. իբրեւ զստուեր երեւիւր աչացս. այսպէս վայ տալով անձինս և զրէի և չափ եղեալ կշռէի զմեզս զիմն և զաղամայն. և տեսի որ զիմ մեղքն քան զՄասիս, իսկ նրոյն որպէս զհատ մանանխոյ... Դարձեալ կրկին և երեք կին ինդրեմ թողութիւն. զի չունէի ակն թէ կենդանի տեսնում զաւարտումն զիս. կարծէի թէ շուտով կու մեռանիմ. վնյ փութայի շաղբ' զբելով որպէս թէ մուսաւատէ ²⁾ կանեմ. յետոյ թէ այլոց զրել տամ. վսյն աղճատելով զրեցի. թողութիւն շնոր-

¹⁾ Турецкое слово—очки.

²⁾ Арабское слово—черновая.

Հէք ընթերցողք ինձ զառաժեալ ծե-
րունի Թալնցի Կիրակոս վրդպտի:

Եւ դարձեալ զայս եւ յուշ առ-
նեմ սիրելից քան զի ոմանք յեղբարց
խնդրեցին 'ի մէջ եթէ գոյ հնար եւ
կարող ես զպարզատմարն կարճ 'ի
կարճոյ ոտք հանել որ աշխարհի
քհնէք եւ անգէտ մատաղ մանկունք
ուսանին: և բերան առեալ երգելով.
և դիւրինս ուսանել և զեռարցսից
ուսուցանել. անվ յանձն առի եւ արա-
րի. և աւարտեցի . ի. տնով. որպէս
և տեսանէք, բաւէ:

2. Въ концѣ молитвы Іереміи по-
черкомъ текста:

Թվին . ՌՃԿ. յուլիս ամսոյ. իէ:
Ես զրիգորս զրեցի որ է որդի ըրժս-
տակէսի:

№ 80.

[$(\text{ը} \times 12) + 27 + (\text{գ} \times 12) + 11 =$]
206 л. in—12°, на бумаге, скорописью
(*ստորգիր*), частью круглымъ письмомъ
(*բոլորգիր*), въ досч. пер. Переписчикъ
второй части. рукописи—чтець Вар-
данъ.

МОЛИТВЫ ВАРДАНА, ВАРД. НЕРСЭСА И
МЕСРОПА.

1. [Աղերպք մաղթանաց վարդան
վրդպտի 'ի տնորինական տեղիս]:

Между ними статья озаглавленная
Դաւանութիւն հաւատոյ ասացեալ
Վարդան վրդպտի:

2. Աղոթք առանձնակի սրտահա-
ռաչ ձայնիւ պողատանք արարեալ
Ներսէս վարդապետի 'ի Լիմ անդտն:

3. Մերոզք վարդապետի ասացեալ
աղոթք եւ աղաչանք առ ամենանք
Կոյն Մարիամ ևն:

Тутъ же рядъ молитвъ.

Слѣдующая запись въ концѣ Мо-
литвъ Вардана почеркомъ текста (*բո-
լորգիր*), надо полагать, заимствована
изъ подлинника, съ котораго списанъ
настоящій экземпляръ:

Փառք եռակի անձնաւորութեան
և մի անձնութեան հաւր եւ որդոյ եւ
հոգոյն սրբոյն ամէն: Արդ՝ ասացաւ
և զրեցաւ նր եւ անձային՝ տառս՝ որ է
մաղթանք 'ի բոլոր անձն եւ տնաւորի-
նականքն քի այ որ է յեմ 'ի Վարդան
վրդպտէ 'ի Թուականութեանս հայոց
.2.3. և 'ի Թագաւորութեան Լեւոնի
որդոյն Աւչին. և առաջնորդութեանս
երուսաղեմի տր Վարդանայ: Սոցին
մաղթանք տր մեզ ողորմեցի ամէն:

По Монастырскому каталогу, въ се-
рединѣ рукописи почеркомъ отлич-
нымъ отъ текста находится приписка:

Յիշատակ է աղսթից գիրքս տր Գրի-
գորին, Թվին ևսլսբ, 'ի զրախտին:

Мнѣ попалась при перелистываніи
во второй части рукописи (4,12а л.)
слѣдующая запись круглымъ письмомъ
(*բոլորգիր*) среди текста, писаннаго ско-
рописью (*ստորգիր*).

Յորժամ առնես առանձնակի զան-
պիտան զրիչս յիշի սուտ անուռն Վար-
դան դպրի. որ զայս բաներս զրեցի:

№ 81.

[$(\text{ը} \times 12 =)$] 216 л. in—8°, на бумаге,
частью скорописью (*ստորգիր*), частью
круглымъ письмомъ, съ украшеніями,
въ досчатомъ переплетѣ. Записи нѣтъ
въ концѣ. На видъ рукопись XVI—
XVII в.

ВИДѢНІЕ БОГОМАТЕРИ ¹⁾ и ГРИГОРІЯ ПРОСВѢТИТЕЛЯ ²⁾, АПОКРИФНАЯ ЕПИСТОЛІЯ О НЕДѢЛѢ ³⁾, О ТОМЪ ЖЕ ПРЕДМЕТѢ ЕФРЕМА СИРИНА, РЯДЪ ЖИТІЙ И ДУШЕПОЛЕЗНЫХЪ ЧТЕНІЙ.

1. Տեսիլն Եր ԶԺժանին զոր ետես Եր Կայսն Մարիամ վասն դժոխոցն:

2. Հարցմունք և պատմութիւն սրբոյն Գրիգորի Լուսավորչին:

3. Թուխթ Ժն միջոյ յի քի, որ առաքեցաւ սա յերկնից 'ի յերկիր 'ի տաճարն Եր առաքելոցն Պետրոսի և Պաւղոսի ԶԺն 'ի մեծն 'ի հռոմ քաղաք:

4. Երանելոյն եփրեմ վարպապետի տապալալ վասն պահելոյ զաւր կիրառելին

5. Житія Алексія Божьяго человека и дѣвственницы Маріаны.

6. Պատմութիւն վասն աղտութից և խոստովանութեան:

7. Житія и мученичества свв. Баграта, ученика ап. Петра, Абдулмесіи, Іуѓиты (Յուդիտայի) и Киракоса, Катерины, Георгія Побѣдоносца, Іоанна Подвижника (Գրըննցոյ=Գրեցոյ) и Евагра.

8. Վն բարձրամիտ անապատականացն:

9. Житія дѣвственницы Маріамы, прозванной «Маріанось», блаженнаго Петра, блаженнаго отца пустынника, святыхъ подвижниковъ, дѣвъ пустыницъ (անապատական մարուր կուսանաց).

10. Նախերգանք և աւրհեսութիւնք

'ի վն ուկնընդիր և միամիտ. միահամուռ ժողովրդեանն:

№ 82.

[(47×12) + 1 =] 169 л. in—12°, на бумагѣ, скорописью (Նօսրգիր), въ кожаномъ переплетѣ. Записи не имѣется. На видъ рукопись XVIII—XIX в. Есть приписки.

ТОЛКОВАНІЕ ПѢСНИ ПѢСНИЙ ГРИГОРІЯ Н., ИСТОРИИ ИЗЪ ЖИЗНИ СВВ. ОЦЕВЪ, ПРОПОВѢДЬ І. ЗЛАТОУСТА И ЕФИФАНІЯ КИПРЕСАГО.

1. Մեկնութիւն երգ երգոց 'ի հոգեշնորհ և իմաստապատում սուն Սողոմոնի Արքայի իլի:

Съ записью автора Григорія Н. въ концѣ, что толкованіе написано въ Կիլ арм. лѣтосч., т. е. 972 г.

2. [Վարք հօրանց (отрывокъ):]

3. Յովհաննու Ոսկերեանի ասացեալ ճառ յաւետարանին մեկնութեան 'ի դաշտան քի յէմ քաղաք արքայի:

4. Երանելոյն եպիփանու եպիփան կիրարացոյ ասցլ է ճառս մեծի առաք շարաթու զատկիս և յարութեան քի ևն:

№ 83.

166 л. in—12°, на бумагѣ, скорописью (Նօսրգիր), въ досчатомъ переплетѣ. Судя по сохранившейся записи въ концѣ, время — 1699 г. (Բժիսկ), а писецъ—Исаія (սպասաւոր բանի):

¹⁾ Н. Марръ, Изъ лѣтней поѣздки въ Арменію, Зам. и Извл. изъ армянскихъ рукописей, ст. XI.

²⁾ ib., ст. XVI.

³⁾ ib., ст. XII.

ПОСЛАНИЯ АПОСТОЛОВАЪ, ВНИГИ СОЛОМОНА, ИЗРЕЧЕНИЯ ОЦЕВЪ ЦЕРКВИ И МУДРИЦОВЪ, ВЪ ЧИСЛЪ НИХЪ ПОДВИЖНИКА ЕВАГРА, ИСТОРИЯ АДАМА, О РАЗРУШЕНИИ НАШЕЙ ЗЕМЛИ И ВТОРОМЪ ПРИШЕСТВІИ ВАРД. ІОАННА И ПРОПОВѢДИ.

1. [Թուղթք առաքելոցյ]
2. [Գիրք Սողոմոնի՝ երգք երգոց ևն:]
3. [Ասացուածք ս. Հարանց վարդապետաց և իմաստասիրաց:]
4. Սրբոյն Եւագրեայ ճգնւոց ճգնւորի անցլ:
5. Պատմութիւն եկանելոյն աղամայ 'ի զրախտէն:

Нач.: Իսկ որ անկաւ 'ի զրախտէն 'ի աշխարհս (sic) ուրախութեամբ կային 'ի վիջ արեգական լուսոյն մինչև երեկոյն ևն.

За исторією слѣдуетъ символическое ея толкованіе; подобнымъ толкованіемъ снабжена исторія рожденія Сивѳа.

6. Յոհաննու վրդայտի տասցեալ վԾ աւերման աշխարհիո և վասն գուշտեանն և դատաստանին քի փրկչին մերոյ:

7. Նախ ներգան (sic) քարոզի:
8. Օրհնութիւն որ զնի քարոզի ասի:
9. Աղօթք և նախերգան քարոզի:

№ 84.

[($h \times 12$) + 10 =] 322 л. in—12⁰, на бумаге, скорописью (воураիր), въ досчатомъ переплетѣ. По записи въ концѣ труда Оомы Аквинскаго (h , 7а л.), время—1625 (ՌՆԴ); писецъ—Хачатуръ. Есть приписки.

ТОЛКОВАНІЕ СКОЛІЙ КИРИЛЛА АЛ., СОЧ. ГРИГОРІЯ ТАТѢВСКАГО, РЯДЪ ПРОПОВѢДІЙ, ПОУЧЕНІЙ И ТОЛКОВАНІЙ ТОГО ЖЕ ГРИГОРІЯ, ЕГО УЧИТЕЛЯ ІОАННА ВОРОТѢНСКАГО, ВАРД. ГЕОРГІЯ, ДАВИДА ФИЛОСОФА, ДУШЕПОЛЕЗНЫЯ СЛОВА, О ЗНАЧЕНИИ ЦЫФРЫ 10 И ПРОПОВѢДИ О СЕМИ СМЕРТНЫХЪ ГРѢХАХЪ.

1. Գրիգորի աշակերտի Յոհաննու որոտնեցւո քաջ հեւետորի աշխատասիրէլ 'ի լուծումն Պարապմունց սրբոյն Կիւրզի 'ի խնդրոյ ումեմն բանասիրի. Գէորգեայ նորին Հարազատի:

Ръ концѣ этой статьи обстоятельное обращеніе автора къ Георгію.

2. Եռամեծի և հրիցս հրանեալ բազմւրջանիկ և տիեզերալոյս մեծ հեոետորի. և անյաղթ փիլիսոփայի. Հայոց մեծաց Յոհննու որոտնեցոյ արարեալ մեկնութիւն բանին որ սաէ. Ո՞ ստեղծ առանձ":

3. Նորին Գրիգորի. լուծումն Համառատ դժուարիմաց բանից. 'ի զիրս զրչութեան: Որոյ առիօտադիսէ հեոետոր է:

4. Նորին լուծումն Համառատ 'ի խրատ զրչութեան Գէորգեայ վարդապետի: Զոր նախ խնդրեալ էր. 'ի նմանէ Կոստանդեա զրչի: Եւ ապա զոյն էիրջանց (sic) Ստեփաննոսի:

5. Նորին մեկնութիւն վԾ զրոյն:

6. Դարձեալ խրատ նոյն Գէորգեա վիպտի, որ առ Ստեփաննոս զոյն ելիցանց զր'ց: Յազագս զրչութեան արուեստի:

7. Վի ոտանաւոր պրօլերենից Գէորգեա: Կրկին է զի մինն 'ի դէմն Կոստանդեա խօսի:

8. Կանոնի յորժամ կամիցին քրիս-

տոնեա տունել. պարտ զայս կարգաւորութիւնս կատարել:

9. Նորին Գրիգորի աշակերտի Յոհաննու համառօտ լուծումն առաքինութեանց Արիստատէլի:

10. Վասն զովութեան առաքինութեան:

11. Յաղագս զօրութեանց անկահան հոգոյն:

12. Հրեշտակաց որպիսութիւն:

13. Վերլուծութիւն արիստոտէլի Ժ բանիցն 'ի գաւթեա փիլիսոփայէ:

14. Քարոզ խոստովանութեան:

15. Յաղագս ծննդեան անաճնին:

16. Նախերգան քարոզել (два из вода):

17. Բանք պիտանիք:

Душеполезныя Слова о разныхъ предметахъ, такъ, о мукахъ Христа, о Вел. Пятницѣ, о пресуществленіи, объ искушеніи, о сошествіи св. Духа, о любви, о покаяніи и слезахъ.

18. Բանք պիտանիք և Ոգեշահք վն զղջման:

19. Խօսք սրբոյն Թօմայի. վսեմական վիտի. Յաղինոյ ասացեալ յաղագս զօրուածոց և խորհրդածութեան եկեղեցւոյ:

20. Վասն տան համարոյ որ է թիւ կատարեալ և խորհրդական և լքեալ անային գերակատար իմաստութեամբ:

21. Քարոզ . է . մահուչափ մեղաց:

№ 85.

[ժբ×12=| 144 л. in—12°, на бумагѣ, скорописью (уотрѣիր), въ досчатомъ переплетѣ. Судя по записи, которая впрочемъ могла сохраниться изъ древняго подлинника, время — 1389,

мѣсто извѣстный монастырь Каіѣпость, а писецъ—Яковъ Крымскій.

О ДУШѢ И ЕЯ СИЛАХЪ, О ДОБРОДѢТЕЛЯХЪ И О ПРИРОДѢ АНГЕЛОВЪ.

1. Համառօտ հաւարքումն յաղագս հոգոյ և զաւրութեանց նորին ևն:

2. Յղջն առաքինութեանց հոգոյն:

3. Վնն բնութե հրշնկոյ:

Изъ записи почеркомъ текста (ժբ, 7а л.):

Արդ ես Յակոբ Ղրըմեցիս ունայնադործս 'ի բարեաց և ուխտազանց գտեալս 'ի անէ. նայ և վատթարս 'ի մէջ սրբանց (sic) ըստ անարժան գնացից: Գրեցի վերեքեան զիրքս զայս իմով ձեռամբ անարհեստ գրչի. առաջին զհոգոց և զզաւրութեանց նորին, երկրորդ առաքինութեանց հոգոյն. երրորդ վն բնութեան հշկոյն. 'ի թուականութեանս հայոց մեծ թուականութեան . պլւ . և փոքերն . յգ . 'ի գաւառիս եկեղեցոյ 'ի հռչակաւոր վանքս որ կոչի Կապոսի (sic) 'ի ստորոտ լերինս սեպուհու ընդ հովանեալ կենաց բարեխաւսին սրբոյն Յակոբի: Եւ ետու զսա՝ արարհամ արեղալին բանի սպասատրի և գրոց աշակերտի քաջ հռետորին եղևկացոյ Գէորդ վարդապետին ևն:

№ 86.

94 стр. in—12°, на бумагѣ, скорописью (уотрѣիր), въ полотняномъ переплетѣ. По Монастырскому каталогу, рукопись написана въ 1712 арм. л. = 1389 г. рукою Арутюна. Въ этомъ году составленъ можетъ быть Календарь, представляющій содержаніе рукописи. На видъ рукопись XVII—XVIII в.

КАЛЕНДАРЬ СЪ РАЗЛИЧНЫМИ ЧЕРТЕЖАМИ И ТАБЛИЦАМИ, *SOUT'USBSI'*.

№ 87.

$[(1 \times 12) + 14 =]$ 374 л. in—12⁰, на бумаге, мелкимъ круглымъ письмомъ (*rho rho rho*), съ нотными знаками, съ украшеніями и съ изображеніями святыхъ. Отъ записи сохранились только (U, 112 л.) начальныя три строки, не содержащія никакихъ данныхъ. На видъ рукопись XV—XVI в. Есть позднѣйшія приписки.

КАНОНЫ (богослужебныя пѣсни),
ՇԱՐԱԿԱՆ ՁԵՌԱՑ.

№ 88.

$[(12 \times 12) + 10 =]$ 262 л. in—16⁰, на пергаментѣ, круглымъ письмомъ (*rho rho rho*), съ украшеніями и изображеніями святыхъ, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1634 г. (1629). Писецъ Элизаръ (*oghazgar*); собственникъ Карапетъ приобрьлъ рукопись въ 1637 г.

ИСУСЪ СЫНЪ И РЯДЪ МЕЛЕИХЪ ПРОИЗВЕДЕНІЙ ИКСЕСА БЛАГОДАТНАГО, ГИМНЪ КРЕСТУ ВЪ ОТИХАХЪ ИКСЕСА ЛАМВРОНСКАГО, ПЛАЧЪ ОВЪ ОПУСТОШЕНІИ АРМЕНИИ СТЕФАНА (1299 по Р. X.), СЛОВА О ЛЮБВИ КО ХРИСТУ ДРАГЕЛА СЮНИЙСКАГО И ЖИТИЕ ГРИГОРИА ТАТЄВСКАГО.

1. [Յն որդի:]

2. Նորին տեառն ներսէսի բան հաւատոյ ոտանաւոր տաղիւ չափաւորեալ:

3. Տն ներսէսի բան խրմու: Ուսումն նայկանոց մանկանց 'ի դիմաց պրուբենից տառիցս ոտանաւոր չափով:

4. Նորին բան հաւատոյ վն անեղին և եղելոյ:

5. Նորին բան 'ի խրատ հոգոց համայնից 'ի դիմաց մերոյին տառից:

6. Նորին յաղագս յերկնի և զարդուց նր 'ի չափ ԲԺ ից. պարզեալ ոտանաւոր:

7. Նորին այլ չափ տաղ 'ի խնդրոյ անն նախապիծ տաղիս տան Ը:

Нач.: Միշտ էիդ տնեղ բնութիւն ևն.

8. Ներքողեանք կենսատու նր խաչին քի. Առ 'ի հաւրէն մերմէ դաւթի անյաղթ փիլիսոփայի ասացեալ, զոր մեծ քահանայոյետն այլ և հովիւն քաջ Ծրն ներսէս տարսնեան շարաւարեալ ոտանաւոր չափով:

9. Յիշատակարան առական. Սողոմոնի. զոր իւրեան ձեռք գրեալ ներսէս:

10. Բան բարառնին ոգեղ դիմէին 'ի դիմաց Վաղարշապատու նր կաթողիկէին. ողբաւն և ձայնք աշխարհական . յցլ. անհւն հեծեծանգ. վասն աւերման աշխարհիս հայոց: Եւ բնն սպառլ չըպէ և թաղաւորութեան հ' միգնդ ի շխանութեամբ: Շարեալ չ' էն (չափաբերական) բերմամբ հոմերական արհեստիւ 'ի ստեփանոսի սիւն'ց այցլէն. 'ի խնդրոյ շորհազարդ վարդապետին Խաչատուր Կեչառցյ. 'ի թղին, չիւր:

11. Բանք բաղձականք 'ի հոգեկան մտաց. խանդակաթմունք սիրոյ. Առ ճշմարիտ բաղձալին քս. Առեալ յերգերգոյէն հոգեպէս խնայմամբ. 'ի Ծր առաքելոյ Սիւնեաց ենգի ասացեալ աշակերտի մեծ վարդապետին Գրիգորին Տաթևացոյն:

12. Արեգի . Զ. և Մարտ . ԺԴ. վալք և յիշատակ. մեծ վարդապետին մերոյ Գրիգորի Տաթևացոյն:

Въ записи въ концѣ рукописи собственникъ Карапетъ говорить о современномъ ему католикосѣ Филиппѣ, что онъ —

առ հովանեաւ իւր ունի հարիւր սպասաւորս զորոց՝ վարժասէրս և հանձարատենչս 'ի կիլիթս հրահանգից դաստիարակեալք և անավիճակեալք: Զորոց ես սպասաւորս զոլով սոցա ըստ մարմնոյ պիտոյիւք. 'ի շինութիւնս սոցա զամ տաւրս կենազ (sic) իմոց. 'ի զործ մատակարարութեան ամ պիտոյից: Եւ արդ աղաչեմ եմ:

Запись заканчивается:

Այլ (sic) և յիշէլ մաղթեմք՝ խուն զաշխարհոցս առ սպ՝ զտէր Սիմէոն և զՄարտիրոս Կպիր: զոր ասկեաւ և երգնանք որակգը ծաղկեցաք և պերճացուցաք զսա: և զյիշատակարանս գրեցաք.¹⁾ 'ի հայցելոյ տեառն արա Կարապետի յոքներպիտի առ եղբայրական դասս որ 'ի էջմիածնի աթոռոյ կայաւորեալք զոն: Որում արդրմեցի. առ հասարակ ամենեցուն մեզ. յատեան ստեղծել և հանրաքաւմարի ըստ մեծի ողորմութեամբ և զթութեամբ (sic) իւրով. յաջակողմանս դասակցելով մշանջենաւոր յաւիտենիւ: Ամէն:

№ 89.

[($\sigma\varphi \times 12$) + 6 =] 198 л. in — 16°, на бумаге, круглымъ письмомъ (арм. *գրի*), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Записи нѣтъ. На видъ рукопись XV—XVI в. Имѣются позднѣйшія приписки.

1) Дѣйствительно, почеркъ записи Карапета отличается какъ отъ текста, такъ отъ записи къ тексту лица Іоанна. Слѣдовательно, рукопись, купленная Карапетомъ спустя 3 года по написаніи, была еще безъ инициаловъ и украшеній, кои и поручилъ онъ сдѣлать мастерамъ этого дѣла.

О РАВЕНСТВѢ АПОСТОЛОВА МХИТАРА СКЕВРСКАГО, О РАВЕНСТВѢ АРМЯНСКОЙ ЦЕРКВИ СЪ РИМСКОЙ И ЭФЕССКОЙ, ПРОТИВЪ КРЕСТИТОВЪ СТЕФАНА СЮНИЙСКАГО И ПИСЬМО ВАРДАНА [BAHRAHA].

1. Միիթար քահանայի Սկեւրացւո Պատասխանիք յաղաքս համապատասխան երկոտասան առաքելացն ընդ դէմ այնոցիկ որ նուազ ասնն զմետաս[տ]նն իշխանութեամբ քան զՊէ՛տար:

2. Վասն հայոց եկեղեցւոյն զի հաւատար է հռոմայ եկեղեցւոյն և Եփեսոսի որ ւշիմ անպատուի 'ի յունաց վասն համապատուութի առաքելոցն մերոց:

3. Սրբոյն Ստեփանոսի Սիւնիաց եպիսկոպոս՝ տիեզերալոյս և իմաստուն վարդապետի ասացեալ 'ի դիմաց հերիւկոսաց:

Между прочимъ рядъ его же разсужденій противъ діофизитовъ.

4. Կոստանդնուպ զոր գրեաց յաճապահ գգիակն հռոմկայէ առ Թագաւորն Հեթում: 'ի մայրաքաղաքն Սիս. Պատասխանի թղթոյն որ 'ի պապէն բերաւ առ Թագաւորն Հեթում: 'ի ձեռն ծաղղիկաթին՝ որ կոչէր տիմանջտիկաթ: 'ի թվ հայոց .ՈՂԷ. գրեցաւ 'ի ձեռն արքիւնական վարդանայ՝ յարմարեալ:

Нач.: Թիի ամ հայոց Հեթոն 'ի ար ինդալ. Յոռաքեալ զորոց քո ևն:

№ 90.

[$\sigma\omega \times 12 =$] 132 in — 16°, на пергаментѣ, круглымъ письмомъ (арм. *գրի*),

съ нотными знаками и украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Записи нѣтъ. На видъ рукопись XV—XVI в.

ЧАСОСЛОВЪ И ЛИТУРГІЯ,
ՓՌԹՐԻԿ ԺԱՄԱԳԻՐՔ և ԱՐԱՐՈՂՈՒ-
ԹԻԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ.

№ 91.

[$(4p \times 12) + 4 + 19 = 1$] 237 л. in—fol.^o, на бумагѣ, круглымъ письмомъ (բոլոր-գիր), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1666 г. (ՌՃԺԵ). Мѣсто — Дсегъ ('ի գիւղն Դսեղ), въ церкви Григорія Просвѣтителя. Заказана рукопись Бекларомъ и сыномъ его Мартиросомъ въ 1663 г. (ՌՃԺԲ), въ царствованіе Shah-Абаса, во дни католакоса Якова (և առաջնորդն արևմտին սանահնոյ պայազատ և ահլենային ար Սարգսին և հախ-ատոյ աթոռոյն ար Աւետիսին, և իշխանութեան ասնս Լոռու Իսայրանի որդի Սէփիխանին. մէլիք և քալան-թար. քարայրոսարով (sic) բէկին. և էլիզբար բէկին). Имѣются приписки.

ЧАСОСЛОВЪ, ПСАЛМЫ И ПРАЗД-
НИЧНАЯ МИНЕЯ,
ԱՏԵՆԻ ԺԱՄԱԳԻՐՔ, ՍԱՂՄՈՒՔ ՈՒԹՆ
ԿԱՆՈՆՔՆ ԼՐԻԻ և ՏՕՆԱՅՈՅՑ.

Въ концѣ рукописи пришитъ отрывокъ изъ рукописнаго Евангелія.

№ 92.

Рукопись in—4° въ два столбца, на бумагѣ, круглымъ письмомъ (բոլորգիր), со скудными украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Записи въ концѣ нѣтъ. Въ 1644 г. (ՌՂԴ) рукопись куплена епископомъ Мхитаромъ въ память о себѣ и братіи Севанскаго острова и принесена въ даръ монастырю ('ի դուռնն ար Առաքելոյն):

ЧАСОСЛОВЪ, ԱՏԵՆԻ ԺԱՄԱԳԻՐՔ.

№ 93.

308 стр. in—fol.^o, на синей бумагѣ, скорописью (նորագիր), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1804. Писецъ—вардапетъ Мануэль. Свѣрялъ съ подлинникомъ авторъ.

ЗАВѣЩАНІЕ ДУШЕПОЛЕЗНЫХЪ
СЛОВЪ М. З. ХОЧЕНЦА ЭРИ-
ВАНСКАГО.

Заглавный листъ:

Կառկաղիր հոգեշահ բանից: Շա-
րաղրեալ 'ի Մարգար Զաքարիայ խո-
ճենց երևանցոյ 'ի մեծի է-է-է հի-
ւանդութեան իւրում: Յաղաքս վերս-
տին ծննդեամբ ստացմանն երկնից
յաւիտեանական արքայութեան մէջ.
և վն Ազնուութեան և յատկութեանն
նր 'ի միւս ամ յանրան կենդանեաց:
նա և վն հնգից զգայարանաց 'ի ըն-
կ վն բանի և յղաք ոմանց պիտուոր
մարմնական կրից: և առաքեալ յգմիւ-
սին՝ առ որդին իւր Զաքարիայ Գէ-
Մարգար Զաքարայ խոճենց: հասոր
առաջին 'ի Ս. Պետրոսեղ, յունիսի
15. 1793. և ապա աշխատասիրեալ
բան ինչ 'ի վն ճշմարիտ հաւատոյ
Աւարնին վրդարեան. հիմնեցելոյ
յակցեանէ արիւզործէ մէջ և 'ի զրախ-
տին փափկութեան և ծաղկաբաղ
հաւաքեալ 'ի բուրաստանէ գրեանց
Աճիմաստ վրդտաց և կրկին առա-
քեալ առ որդիս իւր Զաքարիայ, և
Ստեփանն խոճենց:

№ 94.

551+282 стр. (еще 21 л. оглавления)
in—4° въ два столбца, на синей бу-

магѣ, скорописью (*ῥοτογραφία*), двѣ книги въ одномъ переплетѣ. Время—1758 г. Писецъ—Арутюнь (*արտյուն*).

ВОСКРЕСНЫЯ ПРОПОВѢДИ,
ԿԻՆՐԱԿԷԻՑ ՔԱՆՈՆՁԳԻՐՔ.

№ 95.

[$(10 \times 12) + 3 =$] 471 л. in—4⁰ въ два столбца, на бумагѣ, круглымъ письмомъ (*րոտրոգիր*), съ украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Отъ записи въ концѣ сохранилась часть: послѣдній собственникъ (*վերջին տոացող*)—вардапетъ Моисей. На видъ рукопись XVI в.

ТАРСОНСКИЙ СОВОРЪ СЪ СИНОДАЛЬНЫМЪ СЛОВОМЪ НЕРСЭСА ЛАМБРОНСКАГО ¹⁾.

Եւթափոփմար և 'ի տիեզարական ժողովն Տարսոնի որ եղև 'ի շրջան ընթացից ժամանակի . ՈՒՅԶ. Թուականի հայոց հրամանա [ւ] համահրեշտակ կաթկնին հայոց Գրիգորիսի եղբաւ որդւոյն սրբոյն Ներսիսի. Յուջորդի առաքելական աթոռոյ. Սրբոյն Գրիգորի և քնապատի աբգային հայոց Լևոնի: Սակա միութեան եկեղեցւոյ: Առնական խաւսք մեծին և սրբոյն Ներսիսի այնմ քաղաքի աթոռակալի և նախաւս վրդպտի:

№ 96.

870 стр. in—8⁰, на бумагѣ, круглымъ письмомъ (*րոտրոգիր*), съ немногими украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ. Время—1646 (*ԹՃՂԵ*). Мѣсто—Ачананъ (*ընդ հովանեաւ նր առաքելոց» Ստապէի և այլ բազմազումար սրբոցս*). Писецъ—священникъ Мелкиседа. Заказчикъ еп. Аристокъ (*ղիտապետ Հռութատկէս*). Есть и приписки.

Содержаніе=№ 95.

Въ записи между прочимъ писецъ просить—*յիշել զանյիշելիս Մեկքս' և զճնողան իմ գյովանէս քհնի և զմայլն իմ եղ'սրեթն. որ գերի վարեցաւ . Գ. որդւովք և այլ ոչ դարձաւ: վն ծովացեալ մեղաց իմոց:*

№ 97.

472 стр. in—fol⁰ въ два столбца, на бумагѣ, скорописью (*ῥοτογραφία*), въ переплетѣ. Время—1793 г. Мѣсто—Константинополь. Писецъ—Стефанъ, «послѣдній слуга» еп. Севаст. Іоанна (*Սեբ'ստն'ն Յովհաննու*).

ИСТОРИЯ НИКЕЙСКАГО, КОНСТАНТИНОПОЛЬСКАГО И ЭФЕССКАГО (I) СОВОРОВЪ, ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՄ ՏԵՅԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՑ ՈՐԲ 'Ի ՆԿԻՍՏ. 'Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍԵ ԵՒ ՅԵՓԵՍՈՍ ԱՌԱՅԻՆ.

№ 98.

331 стр. in—8⁰, на бумагѣ, скорописью (*ῥοτογραφία*), въ досчатомъ переплетѣ. Время—1793. Мѣсто—Константинополь. Писецъ—Стефанъ.

ВТОРОЙ ЭФЕССКИЙ СОВОРЪ И ПОСЛАНІЕ ЛЕОНА КЪ ФЛАВІАНУ.

Заглавный листъ:

Սք և տիեզրականազումար երկրորդ ժողովն Եփեսոսի ընդդէմ Փլարիանոսի երկարնակ Բագա—ուրին Կ. Պօլսոյ. արարեալ 'ի մեծ վկայէն քի նքնն Դէոսկորոսէ հայրապետէն Աղէքսանդրիայու: Արտահանեալ 'ի գործոց գրէն քաղկիդոնի ժողովոյն և Թարզմանեալ 'ի հելլենացոց լեզուէն 'ի հայ բարբառ 'ի կոստանդնուպօլսեցէ Գեօրք վարդապետէն: 'ի

¹⁾ Въ записи рукопись эта названа *մեկնից աղօթից*.

մջ Դպրատանն փարիզու մայրաքո-
ղաքին Յորոհայու (sic):

Թուին քի ՌՁԺ. և Հայոց ՌՁԾԵ(Թ)
ին և վերստին նկարագրեալ ձեռամբ
Ստեփաննոս յետեալ սպասաւորէս
քի (բանի) Արծաթանեցւոյ 'ի 1793
թուոյն քի 'ի օրթագիւղն Կոստան-
դնուպօլսոյ ընդ հովանեաւ ւր Աճաճ-
նի տաճարիս (յօրինակէ գրեցելոյ՝
1754 քի):

Въ концѣ этой Исторіи:

Նամակ կամ Տումար ամենամբ
Լէօն եպիսկոսին գրեալ առ Փլարիա-
նոս եպիսկոս սոմ Կլու:

№ 99.

$[(10 \times 12) + 7 =] 355$ л. in—4° боль-
шого формата въ два столбца, на бу-
магѣ, круглымъ письмомъ (арюргիր), съ
украшеніями, въ досчатомъ переплетѣ.
Время—1660 (ԹՃԹ). Мѣсто г. Бидлисъ
(ընդ հովանեաւ սրբոյ Սարգիս զօրափարին
և այլ սրբոց տաճարացն որ կան 'ի միջի).
Заказчикъ вард. Давидъ Бидлисскій.
Записи имѣются въ текстѣ и въ кон-
цѣ рукописи.

ТОЛКОВАНИЕ ПОСЛАНИЙ ПАВЛА, ИЗЪ СОЧ.
ЗЛАТОУСТА И ЕФРЕМА СИРИНА.

Երանելոյն Յոհաննու ոսկերեբանին
Կոստանդնուպօլսի եպիսկո. և ւր
հօրն Եփրեմի. Համառօտ մեկնութիւն,
թղթոցն Պօղոսի Առաքելոյն:

Изъ записи въ концѣ:

Ձոր տեսեալ զսորին [Մեկնու-
թեանս] անչափ քաղցրութիւնն և
զանառիկ մեծութիւնն սրբազան և
քաջ փիլիսոփայն, անյաղթ իմաս-
տունն և երանաշնորհ հոգեւորն և
աճարան վրդպն Դաւիթ սիրողն սրբ-

բութեան և մեկնողն ամ խրիմածա-
ծուկ գրոց հին և նոր կտակարանացն,
որ եռափափազ սրտեւ և յոժար կա-
մօք ետ գրել զսո յարդար վաստա-
կոց իւրոց են:

Интересно знать, по недоразумѣнію
ли только расточаются этому Дави-
ду, вардапету XVII в., эпитеты «слав-
ный философъ», «непобѣдимый муд-
рецъ» и т. п.

№ 100.

$[(1 \times 12) + 11 =] 371$ л. in—12°, на
бумагѣ, скорописью (шоарգիր), съ нот-
ными знаками и украшеніями. Время—
1693 (ԹՃԽԲ). Писецъ вардапетъ
Мкртичъ Аштаракскій писалъ для мо-
лодого племянника Іоанна. Худож-
никъ—мастеръ Саргисъ.

КАНОНЫ (Богослужебныя пѣсни),
ՇԱՐԱԿԱՆ.

Въ записи въ концѣ рукописи пи-
сецъ между прочимъ говорить:

Մի ինայէք զողորմին քանզի բա-
զում նեղութեամբ գրեցի. զի եղա-
նակն ձիւնաբեր էր և ես ծիրացեալ
և 'ի լուսոյ նուազեալ զոր հոգեւեմ-
բերի սկսայ և 'ի մարտի աւարտածի
(sic) յուսողրութեամբ Սարգիս փար-
պետին քանզի ես զոր ինչ զլէի նա
ծաղկէր իսկոյն՝ զոր ար յս յոյսն
բնաւից տացէ նմա վարձս ըստ վաս-
տակոց նորին են:

№ 101.

43 л. in—12°, на бумагѣ, круглымъ
письмомъ (арюргիր), въ кожаномъ пе-
реплетѣ. Записи нѣтъ. На видъ руко-
пись XVII—XVIII в.

КАЛЕНДАРЬ съ разными чертежами
и таблицами, ՏՕՍԱՐԱՏԵՏՐ.

№ 102.

487 стр. in—12°, на синей бумагѣ,
скоросписью (սուրգիր), въ переплетѣ.
Записи нѣтъ. На видъ рукопись
XVIII—XIX в.

ТОЛКОВЫЙ СЛОВАРЬ,
ԱՌԱՐԱՆ ԱՌՁԵՐՆԸ ՀԱՅՈՑ ԼԵՋՈՒԻ.

При объясненіи словъ дѣлаются
ссылки какъ на духовныя, такъ и на
свѣтскія книги; объясняются и народ-
ныя (աշխարհաբար) слова; иногда слова
объясняются груз. словомъ. Вотъ два
три примѣра:

տոժիկ || խօսք. տառի . 1. 1. : Կ. նմ-
նութիւն է մերթ նշանակում. պէս-
պէս օրինակք. ի՞նչ նշանակէ խրթ-
նարանութիւն. զոր լուծանելն է
դժուարին: խմա. 8. 84. խայտառո-
կանք: 2 մկ. 6. 10:

Խաւարդ. է տնուն նմ բանջա-
րոյ: Թոր || ջեզար սեպուկոյ. 2 միաց.
18. 33. Գալթի. հօսի. Եասանել
կամ կորել գծիկ օրթոյ. զի պրա-
զարեր լիցի օրթն. ցանկեցա ջանա.

№ 103.

149 стр. in—12°, на бумагѣ, частью
круглымъ письмомъ (սուրգիր), частью
скоросписью (սուրգիր). въ кожаномъ
переплетѣ.

МОЛИТВЫ ВЪ СТИХАХЪ и ПРОЗѢ,
ՏԵՏՐԱԿ ԱՂՕԹԻՑ.

№ 104*.

Рукопись написана въ 1865 г.

ИЗЪ КАНОНОВЪ (Богослужбныхъ
пѣсень) ПОКАЯНІЯ.

М. К.: Տնարակ քարտաւորի յա-

պաշխարաւթեան շարահանացն, 'ի
ձգնազգեաց գալուստ վարդապետէ
Տրդատեան 'ի միարանէ սիցն Սէվա-
նայ. լուծի յիշատակարան. գրեալ 'ի
1865 տմի:

№ 105

225 стр. in—8°, на синей бумагѣ,
круглымъ письмомъ (объясняемая сло-
ва) и скоросписью (толкованія), въ дос-
чатомъ переплетѣ съ сорванной ко-
жею. Записи нѣтъ. На видъ рукопись
XVIII—XIX в.

ГЛОССАРИЙ, ԱՌԱՐԱՆ, книжного ар-
мянскаго языка съ объясненіями на
народномъ языкѣ.

№ 106.

350 стр. in—12°, на бумагѣ, круг-
лымъ письмомъ (սուրգիր), въ досча-
томъ переплетѣ. Писецъ діаконъ Ару-
тюнъ Тифлисскій. Даты въ записи,
имѣющейся въ концѣ рукописи, нѣтъ.
На видъ рукопись XVII—XVIII в.

СБОРНИКЪ МОЛИТВЪ СВ. УЧИ-
ТЕЛЕЙ (ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ), ՐՈՒՐԱՍԱՆ
ԱՂՕԹԻՑ.

№ 107.

274 стр. in—8°, на бумагѣ, скоро-
писью (սուրգիր), въ кожаномъ пере-
плетѣ. Рукопись дописана 1 Марта
1855 г. инокомъ Арутюномъ Хач. Мар-
джанянцѣмъ Ширакскимъ для Севан-
ской брѣтїи.

СБОРНИКЪ КАНОНОВЪ ИЗЪ РАЗНЫХЪ УЧИ-
ТЕЛЕЙ ЦЕРКВИ и ПОУЧЕНІЕ СВЯЩЕННИКА
ՏԱՐԴԻՍԱ.

1. Կանոնագիրք.

2. Աշխարհի և մանասուրի իրաց
ստեղծ. ստեղծագործի բանի: Արտա-

դրեալք 'ի Սարգիսէ ումննէ պիտակ
անուամբ քհնյէ սակս վարժման ան-
ձին իւրոյ:

№ 108¹⁾.

415 стр. in—12⁰, на бумаге, скоро-
писью (սարգիր), въ кожаномъ пере-
плетѣ. Записи нѣтъ. Рукопись возо-
бновлена въ 1857 г. и снабжена указа-
телемъ. На видѣ рукописи XVIII—XIX в.

ТРУДЫ ВАРД. ГЕОРГІЯ, НѢСКОЛЬКО КРАТ-
КИХЪ ГЕОГРАФІЙ, ВЪ ЧИСЛѢ НИХЪ ГЕО-
ГРАФІЯ ВАРД. ВАРДАНА (նորոգ թարգ-
մանչին և երկրորդ լուսաւորչին),
ЗАМѢТКИ ОБЪ ЕРЕТИКАХЪ, СТИХИ ВАРД.
АРИСТАКՅԱ (վն ծաղատկին հոռոմոց
որ յոյնք կոչին) и ПУТЕШЕСТВІЕ ЕПИСК.
ЕРЗНАЙСКАГО ВЪ СТРАНУ ФРАНКОВЪ
(պատմութիւն ֆրանկաց երկրին զոր
տեսնուլ եղնկացի Մար[ի]ոս եպօսն. և
զրեաց(°) զքղթացն զոր [ան]սի աջօր
իմք և զորպիտութիւն որ է այսպէս):

№ 109.

[(64×12) + 29 =] 209 л. in—16⁰, на
бумаге, круглымъ письмомъ (սրորգիր)
въ досчатомъ переплетѣ. Время—1432 г.
(ՊՁԱ). Мѣсто—Трапезундъ. Писецъ—
инокъ Яковъ. Рукопись дефектна въ
концѣ. Запись находится за статьею о
чудесахъ въ Антиохіи.

ИСТОРИИ ИЗЪ ЖИЗНИ СВЯТЫХЪ ОЦОВЪ,
ИЗРЕЧЕНІЯ И МЫСЛИ XII ОШЕДЬНИКОВЪ
(Խուպ, մտածութիւնք և խոր-
հորդք. ժբ. միայնակեացն), о чу-
десахъ въ АНТИОХІИ (վն սրանչեւացն

որ յԱնտիոքի վանն հուսանաց եղեն),
АКРОСТИХЪ НЕРСЭСА БЛАГОДАТНАГО (ВЪ
АКРОСТИХЪ ЧИТАЕТСЯ АЛФАВИТЪ: ԱՃ ա-
նեղ ևն... Բանկ որ ի ծոց ևն) и
РЯДЪ ПРОПОВѢДЕЙ (Քարոզք).

№ 110.

[(10×12) + 27 =] 399 л. in—12⁰, на
бумаге, круглымъ письмомъ (սրորգիր),
съ нотными знаками и украшеніями,
въ досчатомъ переплетѣ. Время—1464
(ՋԺԳ). Мѣсто монастырь Аргеланъ въ
области Арберани (въ рукописи 'ի
յերկիրս Տարբերունոյ). Писаль по прось-
бѣ Вардана, настоятеля Мецопской
обители, монахъ Лазарь, которому не
довелось дожить до окончанія руко-
писи.

БОГОСЛУЖЕБНЫЯ ПѢСНИ, ՇԱՐԱԿԱՆ.

Изъ записи въ концѣ рукописи:

Արդ աղաչեմ զձեզ հայրք և եղ-
բարք յիշեցէք... զքաջայաղթ փի-
լիսոփայն զՎարդան հրճաւորն զստա-
յող սորա և զբարի նահատակ զԹՎ-
հաննէս հոգեւոր որդին իւր ևն:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ նբ հայրք
և եղբարք զսուտ անուէն էրէց զաղա-
րիայ. որ զշարակնոցս խաղեցի. և
զսակաւ յիշատակարանս զրեցի. և
զմկրտիչ կրնն. և զծաղկող վաշտնն.
զՄինաս կրանուորն. և զյակոր
կրնն որք աշխատեցան 'ի Գոռն Գաւ
Եւզէն. ևն:

1) Слѣдующія три рукописи, стоящія въ библиотекѣ рядомъ съ послѣднею (№ 107), не внесены въ Монастырскій каталогъ 1870-го года и не снабжены ярлыками съ номеромъ и обычною надписью 'ի գրեանց գրատան Անպատին Սեանու.

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ СПИСОКЪ РУКОПИСЕЙ

а) Съ точною датою:

По Р. Хр.

965 (М. К.) № 1.
1280 — > 7.
1304 — > 10.
1315 — > 20.
1420 — > 43.
1425 — > 11.
1427 — > 8.
1432 — > 109.
1438 — > 51 а.
1451 — > 15.
1464 — > 42.
1464 — > 110.
1471 — > 11.
1490 — > 5.
1491 — > 17.
1559 — > 4.
1594 — > 27.
1603 — > 6.
1620 — > 31.
1625 — > 84.
1634 — > 88.
1640 — > 35.
1646 — > 96.
1647 — > 14.
1651 — > 18.
1660 — > 99.
1664 — > 21.
1666 — > 91.
1669 — > 29.
1677 — > 24.

По Р. Хр.

1678 (М. К.) № 75.
1678 { — > 59.
1697 { — > 20.
1683 — > 64.
1685 — > 22.
1693 — > 100.
1697 — > 77.
1699 — > 83.
1699 — > 37.
1702 { — > 79.
1711 { — > 65.
1719 — > 72.
1720 — > 50.
1754 — > 94.
1758 — > 25.
1766 — > 67.
1774 — > 97.
1793 — > 98.
1793 — > 93.
1804 — > 63.
180 ⁸ / ₉ — > 45 и 46.
1814 — > 53.
1828 — > 62.
XIX в. — > 49.
1833 — > 71.
1835 — > 107.
1855 — > 140.
1865 — > 140.

б) съ предѣльною датою, на основаніи записей и приписокъ:

По Р. Хр.		№		По Р. Хр.		№	
X в.	—	№	2.	1634—1648	—	№	16.
до 1020(М.К.)	—	»	9.	до 1644	—	»	92.
до 1227	—	»	32.	— 1694	—	»	33.
1321—1793	—	»	80.	— 1751	—	»	38.
1389 (?)	—	»	85.	— 1756	—	»	30.
ОБОЛО ПОЛОВ. XV в.	—	»	41.	съ 1757	—	»	58.
XV в.	—	»	23.	до 1826	—	»	74.

XVIII—XIX до 1857—№ 108.

в) съ предѣльною датою, на основаніи палеографическихъ данныхъ:

X в. (М. К.)	—	№	3.	XVI—XVII в.	—	№	52.
XIV в.	—	»	61.	XVI—XVII в.	—	»	81.
XV—XVI в.	—	»	51.	XVII—XVIII в.	—	»	66.
XV—XVI в.	—	»	60.	XVII—XVIII в.	—	»	86.
XV—XVI в.	—	»	68.	XVII—XVIII в.	—	»	101.
XV—XVI в.	—	»	69.	XVII—XVIII в.	—	»	106.
XV—XVI в.	—	»	78.	XVIII—XIX в.	—	»	76.
XV—XVI в.	—	»	87.	XVIII—XIX в.	—	»	82.
XV—XVI в.	—	»	89.	XVIII—XIX в.	—	»	102.
XV—XVI в.	—	»	90.	XVIII—XIX в.	—	»	105.
XVI в.	—	»	95.	XIX	—	»	70.
XVI—XVII в.	—	»	12.	XIX	—	»	73.

Между перечисленными рукописями съ предѣльною датою, возможно, найдутся экземпляры съ точной датою, ускользнувшие отъ моего вниманія, а также окажутся какія либо хронологическія данныя для опредѣленія времени оставшихся непріуроченными десяти рукописей №№ 13, 26, 28, 34, 36, 39, 47 48 и 103.

УКАЗАТЕЛЬ ИМЕНЪ.

Буква h, транскрипція армянскаго հ, не принята въ расчетъ при составленіи алфавитнаго порядка.

Аба-Меликъ 9b.

Абасъ см. Апазъ-Гулъ.

Абдулмесія, св. 38a.

Абу-сейдъ см. Пусайитъ.

Авагъ 35a.

Авагшай 5a.

Аветисъ, собс. 17b.

Аветисъ, настоятель hАѳбата 43a.

Авраамъ 4b.

Авраамъ, инокъ писецъ 40b.

Авраамъ, чтецъ писецъ 25b.

Авранъ-Бэкъ 18b.

Аѳабаба, зак. 16b.

Аѳамалинъ см. Петръ вардапетъ.

hАѳаріцниъ 8b.

Аѳасабетъ (Елизавета) 5a.

hАѳбать, монастырь 27a, 35a, 43a.

Аѳулъ-Меликъ 18b.

Адамъ 35b, 36b, 39a.

Адріанополь см. Павелъ А.

Азарія, свящ. писецъ 47b.

Азизъ 6a.

hАйюцъ-ѳаръ, монаст. 19b.

hАйранетъ 5a, см. также hЭранетъ.

hАйранетъ, діак. переп. 12a.

Аканай, 35a.

Аквинскій см. Оома.

Албанцы 11b.

Алаhdать 5a.

Алвандъ Падшанъ 20a.

Алексанъ, переп. 14b.

Александръ, царь груз. 23a.

Александрія 44 b, см. Кириллъ Ал.,
Амонъ Ал.

Алэксанъ 11a.

Алексій, Божій человекъ 38a.

Алнайгу 5b.

Альбертъ 29a.

hАмай, дочь Мамиконяна 2a, 2b.

Амайкъ, обл. 30b.

Амасія 28b.

Амирбэкъ 18a.

Амирбэкъ, сынъ Мануэля 18a и 18b.

Амирвели 5a.

Амиръ-Довлатъ, врачъ 32b.

Амирдолу, монастырь 25b.

Амирконъ 12a.

Амонъ Александрійскій 2a и примѣч.

Анаи Хатунъ 5a.

Англія см. Фра Джованъ.

Андрей, еп. Кесарія Каппадокійской
29b.

Анкеѳакутъ, мѣстечко 3b.

Анонимный 31b.

Антиохія 15b, 47a, 47b.

Антонъ 7a.

- Антонъ Тифлисскій, инокъ писецъ 22а,
 23а, 23б, 24а, 24б. 31б, 32а.
 Апазъ-Гулъ 12а.
 Аповъ 6а.
 Апаранэръ, село 32б.
 Апостоловъ, церковь св. Ап. 43а.
 Арабы, Арабскій 32б, 35а, 36а и прим.
 Аракедь 7б.
 Аракедь, историкъ 13б.
 Аракедь Бидлисскій 29б.
 Аракедь Сюнійскій 25а, 41а, 41б.
 Аракедь, Тэръ 4б.
 Аракедь см. Апостоловъ.
 Арарать, область 13б.
 Арарать 36б.
 Арберани 47б.
 Аргазъ 7а.
 Ареланъ, монастырь 47б.
 Аревиъ, село 11а.
 Ареопагитъ см. Діонисій.
 Арева, еп. Кесаріи Каппадокійской 29б.
 Арзукань 6а.
 Арзукань 7а.
 Аримаѳа см. Іосифъ Ар.
 Аристагэсъ, риторъ 39б.
 Аристагэсъ, еп. заказчикъ 44а.
 Аристагэсъ, отецъ писца Григорія 35б,
 37а.
 Аристагэсъ, свящ. 16а, 17а.
 Аристагэсъ, Тэръ, псаломщикъ 7б.
 Аристотель 25а, 25б, 40а.
 Аркури, мѣст. 9б.
 Арменія, Армяне 10б, 11б, 16а, 26а,
 26б, 27а, 28б, 29а, 30б, 34а, 35б,
 36а, 38а, 39б, 40б, 41а, 41б, 42б,
 44а, 44б, 45б, 46а, 46б.
 Артазъ, обл. 20а, 20б, 21а.
 Арутюнь, писецъ 40б.
 Арутюнь Тифлисскій, діаконъ писецъ
 46б.
 Арутюнь Хач. Марджанинъ Ширак-
 скій, инокъ писецъ 46б.
 Арутюнь, чтець писецъ 44а.
 Ариѳи см. Степанъ Ариѳанскій.
 Ариѳъ, г. 19а.
- Арюць, князь 30б.
 Асайтуръ 5б.
 Аспэкъ 11а.
 Аствацатуръ, чтець 7б.
 Аствацатуръ 15а.
 Аствацатуръ 18а.
 Аствацатуръ 33б.
 Аствацатуръ см. Турекъ.
 Атанагинъ 35б.
 Атанасъ см. Аѳанасій.
 Атибэкъ 6а.
 Ахназаръ см. Маликъ-Ах.
 Ачананъ 44а.
 Ачанъ 6а.
 Аштаракъ см. Мкртичъ Аш.
 Аѳанасій 12а.
 Багарать Мамиконянъ 33а.
 Багдасаръ 33а, см. Пагтасаръ.
 Багашъ см. Бидлисъ.
 Багратъ, св. 38а.
 Байрамъ 7б.
 Бардзракагъ, монастырь 2б.
 Барсегъ см. Василій.
 Бджни 35а.
 Бебутова, княгиня 14а.
 Бекъ-Солтанъ 16б.
 Бекларъ, заказчикъ 43а.
 Бердумянъ см. Петръ вардапетъ.
 Бидлисъ 45а, см. Аракедь Б., Давидъ Б.
 Богоматери церковь 7а, 8а, 8б, 9б, 10а,
 10б, 11б, 13а, 19а, 22б, 23а, 45а,
 см. Марія.
 Бужканъ 10б.
 Бѣбудианъ см. Бебутова.
 Бэкъ 7б.
 Бэкъ 7б.
 Ваханъ, патріархъ 2б.
 Вагаршапатъ 10б, 19а, 27 пр.2,41б.
 Ванъ 13б, см. Мартиросъ Ван.
 Ванандъ см. Іоаннъ Мирзайянъ.
 Варажнуни 32б.
 Варданъ 6а.
 Варданъ 7а.
 Варданъ 8б.
 Варданъ, авторъ Географіи 47а.

- Варданъ (Айгекскій) 31b.
 Варданъ (Ваһрамъ) 42b.
 Варданъ, вардапетъ 37a, 37b.
 Варданъ, вардапетъ, настоятель монастыря Амирдолу 25b.
 Варданъ Великій 29b.
 Варданъ, зак. 20a.
 Варданъ, монахъ 9a.
 Варданъ, настоятель въ Іерусалимѣ 37b.
 Варданъ, настоятель Мецойской обители, 47 b.
 Варданъ, писецъ 17 a.
 Варданъ, ученый монахъ, собств. рукописи 47b.
 Варданъ, чтецъ писецъ 37a, 37b.
 Варданъ, чтецъ художникъ 14b, 15a.
 Вардананъ, ба.
 Вардананъ 7a.
 Варданикинъ 18b.
 Варденикъ 8b.
 Варлаамъ Антиохійскій 15b.
 Варлаамъ, зак. 10a.
 Варлаамъ и Іоасафъ 15b, 16a, 16b, 17a.
 Варфанъ, пис. 17b.
 Василий, вард. 23b.
 Василий Великій 30a, 30b, 32a.
 Василий, свящ. перепис. 11b, 12a.
 Василий, Тэръ (Барсеѣ) 4b.
 Вжанъ, монастырь 8b.
 Воротнъ см. Іоаннъ В.
 Врданъ 35b.
 Газаръ см. Лазаръ.
 Гайанъ, монастырь Г. 13b.
 Гайанъ, 36b.
 Галустъ 5b.
 Галустъ, монахъ перепис. (?) и собс. 10a, 10b.
 Галустъ, свящ. 12b.
 Галустъ Трдатинъ, вардапетъ 46b.
 Гандзакъ см. Елизаветополь.
 Ганджа см. Елизаветополь.
 Гараманъ 13a.
 Гара Усуфъ 19a, 19b.
 Гариншаһъ см. Ходжа Г.
 Гаріанъ 6b.
 Гаріанъ 7a.
 Гарни 26b, 35a.
 Гаунгулъ 5a.
 Гевандъ 10b.
 Геѣамъ 12b, 19a.
 Геѣардъ (Копье) 21a.
 Геѣарѣѣни, обл. 19a.
 Георгій, 17b.
 Георгій, вард. 22a.
 Георгій, вард. 39b, 47a.
 Георгій Ерзинкайскій 40b.
 Георгій, католикосъ 33b, 34a.
 Георгій Побѣдоносецъ 14a, 38a.
 Георгій, груз. царь 13a.
 Георѣъ, вардапетъ 44b.
 Гетумъ см. hЕтумъ.
 Гиносъ 10b.
 Голамиръ 7a.
 Греки 42b, 44b, 47a.
 Григорій 6a.
 Григорій, вард. настоятель Севан. мон. 14b.
 Григорій (Георгій Ерзинкайскій?), учитель Іакова Крымскаго 26b.
 Григорій католикосъ 19a, 19b, 26a, 30b, 44a.
 Григорій, монахъ собс. 17b.
 Григорій Нарекскій 27b, 33b, 34a, 38b.
 Григорій, переплетчикъ 8b.
 Григорій Просв. 2b, 4a, 10b, 11a, 12b, 19a, 30a, 30b, 34b, 38a, 43a, 44a.
 Григорій Скеврскій 20b.
 Григорій, собственникъ рукописи 8a.
 Григорій, сынъ Аристахеса, писецъ 35b, 37a.
 Григорій, сынъ Мелика 18b.
 Григорій Таѣвскій 25a, 26a, 29b, 39b, 40a, 41a, 41b.
 Григорій (Тэръ) 6a.
 Григорій, Тэръ Г. 37b.
 Григорисъ (Тэръ), патріархъ 4a.
 Гриѣоръ см. Григорій.
 Грузины 10a, 13a, 46a, см. Александръ.
 Гуһаръ 6a.

- Гунарь 6а.
 Гузь 4б.
 Гукась см. Лука.
 Гулалі, село 12а, 12б.
 Гулзатъ 5б.
 Гуликъ 7а.
 Гулканъ 5б.
 Гумэлийъ 18а.
 Гурумчи 35а.
 Георгъ см. Георгій.
 Давидъ Видлискій, варданетъ, 45а, 45б.
 Давидъ, варданетъ заказчикъ 33б, 34б.
 Давидъ, епископъ 8а.
 Давидъ, епископъ перепис. 16б.
 Давидъ, перепис. 16а, 16б.
 Давидъ, псалмоп. 20б, 21б, 27а.
 Давидъ, свящ. зак. 22б.
 Давидъ Философъ 25а, 39б, 40а, 41б.
 Дамурташъ 35а.
 Даниль, вард. заказч. 19б.
 Даниль, католикосъ 29а.
 Дарачичагъ 10а.
 Датіанъ 5б.
 Даувагіаръ 5а.
 Даштъ, село 13а.
 Двинъ 35а.
 Дербендъ 13б.
 Джаханъ—Шахъ, ханъ 13а.
 Джаханшахъ 19а, 19б.
 Джалалянцъ см. Илья.
 Джандаръ 5а.
 Жантаръ 5а.
 Джахукъ см. Шахристанъ.
 Джиханшахъ 7б.
 Джоһаръ-Хатунъ 9б.
 Джульфа см. Моисей Дж.
 Дзувазезъ (?) 6б.
 Дилъ-Шатъ см. Султанъ-Дилъ-Шатъ.
 Діонисій 29а.
 Діонисій Ареопагитъ 33б, 34а.
 Диоскоръ 44б.
 Долваѣтъ-бэкъ 6а.
 Додаръ 5б.
 Донмазъ 17а.
 Драхтикъ 11б, 20а.
 Дсеѣъ 43а.
 Дәһупъ (?), заказчикъ 14б.
 Евагръ 38а, 39а.
 Еврей, 35а.
 Евсевій Карпіанъ 3а.
 Евстаѳій, монастырь Е—ія 8а.
 Еѣазаръ см. Елеазаръ.
 Еіикъ 7б.
 Еіикъ 11а.
 Еѣисабетъ см. Елизавета.
 Еѣія 5б.
 Еѣія, писецъ 5а, 5б.
 Еѣипшэ 18б.
 Екеѣеацъ, обл. 40б.
 Елеазаръ, писецъ 41а.
 Елизавета 18б.
 Елизавета, мать свящ. писца Мелки-седа 44б.
 Елизавета см. Аѣисабетъ.
 Елизаветополь 11б, 12а, 13а, 17а, 35а.
 Енохъ 18б.
 Епифаній Кипрскій 27а, 38б, см. Физиологъ.
 Ерзинкай см. Киракосъ Е., Іоаннъ Е.
 Ерзинкай см. Мар[и]осъ Ерз.
 Еринджакъ 7а, 14б.
 ҺЕрмонъ, монастырь 18а, 19а.
 ҺЕрцанкъ 11б.
 ҺЕтумъ 22а, 42б.
 Ефремъ католик. 21б, 24б.
 Ефремъ Сиринъ 22а, 30а, 30б, 38а, 45а.
 Закамъ 16б.
 Зарбаналянъ 2а, 26 прим., 29б.
 Захарія см. Хоѣенцъ.
 Захарія, архіепископъ 21а.
 Захарія, католикосъ 26а, 26б.
 Зевани (*qʰiʷnɛʔ*) 35а.
 Златоустъ см. Іоаннъ З.
 Зовартунъ, вард. 26а.
 Иванэ(?) см. Зевани.
 Илья см. Еѣія.
 Илья Джалалянцъ, варданетъ 28а.
 Индія 16а, 16б.
 Исаһакъ, инокъ 4б.

- Исаѣахъ сиріецъ, свѣщ. 26b.
 Исай, вардапетъ 7b.
 Исай, ктиторъ переплетчикъ 10a.
 Исай-ѣанъ, сынъ Сэѣи-хана 43a.
 Исаѣа, писецъ 38b.
 Исаѣа, прор. 22a.
 Исеандаръ 9b.
 Ислиимъ 5a.
 Испаганъ 29a, 33b, 34b.
 Іакобъ см. Іаковъ.
 Іаковъ 7a.
 Іаковъ 17a.
 Іаковъ, вардапетъ собст. 26a, 26b.
 Іаковъ, діаконъ 6b, 7a, 7b.
 Іаковъ, инокъ зак. 15b.
 Іаковъ, инокъ писецъ 47a.
 Іаковъ Кайенянъ, вардапетъ 24a.
 Іаковъ, католикось 7b, 12a, 14b, 43a.
 Іаковъ, константинопольскій патріархъ, 22b, 31b.
 Іаковъ Крымскій 26a, 26b, 40b.
 Іаковъ, монахъ, сотрудникъ писца Аза-
 ріи 47b.
 Іаковъ, перепис. 16b.
 Іаковъ Саругійскій 26a.
 Іаковъ, св. 15b, 40b.
 Іаковъ, священникъ писецъ 25b.
 Іаковъ, сирійскій вардапетъ 30b.
 Іаковъ Сюнійскій, Эчмιάдинскій мо-
 нахъ 27b, 28a.
 Іереміа, пророкъ 35b, 36a, 37a.
 Іерусалимъ 4b, 23a, 23b, 29b, 35a, 37b.
 Іоакимъ Лазаревъ 28b.
 Іоаннъ 6a.
 Іоаннъ 24b.
 Іоаннъ архіеп. Севастійскій 24b, 28b.
 Іоаннъ, вардапетъ 39a.
 Іоаннъ Воротенскій 26a, 29b, 39b, 40a.
 Іоаннъ Гарнійскій 26b, 27a.
 Іоаннъ Дамаскинъ 25a, 25b.
 Іоаннъ de San Geminiano 22a.
 Іоаннъ, духовный сынъ Вардана 47b.
 Іоаннъ, дѣдъ Григорія 6a.
 Іоаннъ, Еванг. 1b, 2a, 3a, 4a, 5b, 6b,
 8a, 15a, 26a, 29b, 30a, 33b, 34a.
 Іоаннъ, еп. Севастійскій 44b.
 Іоаннъ Ерзинкайскій 30a.
 Іоаннъ, заказч. 17a.
 Іоаннъ Златоустъ 22a, 26a, 26b, 33b,
 34a, 38b, 45a.
 Іоаннъ инокъ мученикъ (+1500 г.) 20a.
 Іоаннъ, инокъ писецъ (1559 г.) 3b,
 4a, 5a.
 Іоаннъ Испаганскій, вардапетъ 25b.
 Іоаннъ, катол. 13a, 24b.
 Іоаннъ, католикось-историкъ 29a.
 Іоаннъ Крѣзанскій, священникъ соб. 17b.
 Іоаннъ Мандакуни 30a, 30b.
 Іоаннъ Мирзайянъ Ванандскій, пис. 23b.
 Іоаннъ, мон. писецъ 18a, 19a.
 Іоаннъ, мужъ Шахристана 7b.
 Іоаннъ, перепл. 9a.
 Іоаннъ, перепл. 11b.
 Іоаннъ, писецъ 2b, 3a и 3b (свѣщ. соб.).
 Іоаннъ, писецъ 21b.
 Іоаннъ, писецъ записи 42a.
 Іоаннъ, плем. Мертяча Аштаравскаго 45b.
 Іоаннъ (*Ṭrbgh*) Подвижникъ 38a.
 Іоаннъ свѣщ., отецъ свѣщ. писца Мел-
 ѣиседа 44b.
 Іоаннъ, свѣщ. перепл. 11b.
 Іоаннъ, свѣщ. села Шахриза 32b.
 Іоаннъ Севастійскій, вардап. 25b.
 Іоаннъ, сирійскій патр. 33b, 34a.
 Іоаннъ Скотъ 25a, 25b.
 Іоаннъ, собственникъ 7a.
 Іоаннъ, тѣръ I, заказчикъ 9b.
 Іовѣаннѣсъ см. Іоаннъ
 Іоаннѣсянъ 32b.
 Іосафъ см. Варлаамъ
 Іовъ, пророкъ 34b, 35b.
 Іона, пис. 20a.
 Іордананъ 10b.
 Іосикъ см. Уцъ.
 Іосифъ 5a.
 Іосифъ Аримаѣейскій 26b.
 Іосифъ, маѣдесъ 17b.
 Іугъята и Киракосъ 38a.

- Іуромъ 17а.
 Іусикъ (Партевъ) 35b.
 Іустіанэ 18b.
 Каііѳосъ, монаст. 40b.
 Каіенъ 35а.
 Каіенянъ см. Іаковъ К.
 Кайндханъ 7b.
 Калантаръ см. Меликъ ДжанъК.
 Каппадокія 29b.
 Карамуратъ, село 16b.
 Карапеть, ен. 16b.
 Карапеть (Предтеча) 7а, 7b, 19а.
 Каранеть, собственникъ 41а, 42а и
 прим.
 Карай-Хостровъ бэкъ 43а.
 Кардманъ, село 17а.
 Каринъ см. Эрзерумъ.
 Катерина, св. 38а.
 Каѣъ, с. 19а.
 Качаръ 5b.
 Каѣѣаѣъ 5а, 5b.
 Кашаѣаѣъ см. Каѣѣаѣъ.
 Кесарія 29b.
 Кечаѣу 10а, 10b, см. Хачатуръ Кеч.
 Киликія 8а, 20b, 21b, 30b.
 Кипръ см. Епифаній К.
 Киракосъ см. Іуѣита и К.
 Киракосъ Ерзникайскій 30а.
 Киракосъ Талынскій 35b, 36b, 37а.
 Киракосъ, тѣрь 4b.
 Кирилъ Александрійскій 22а, 30а, 30b,
 39b.
 Константинъ 11а.
 Константинъ 11а.
 Константинъ (qphc) 39b.
 Константинъ, катол. 42b.
 Константинъ, патр. 21а.
 Константинъ, патр. 23а.
 Константинополь 15b, 22b, 30b, 31b,
 32а, 44b, 45а.
 Корнелій а Lapide 23а.
 Креста (uzub) Св. церковь 8b, 10b.
 Крымъ 28b, см. Іаковъ К.
 Кюмюшханъ см. Мануэль К.
- Лазаръ 7а.
 Лазаръ 7а.
 Лазаръ 12а.
 Лазаръ, вардапетъ 7b.
 Лазаръ, монахъ писецъ 47b.
 Лазаръ, писецъ записи 17b.
 Лазаревъ см. Іоакимъ.
 Лазаревскій Институтъ 28b и прим.
 Лали, село 8b.
 Леонъ, папа 44b, 45а.
 Леонъ, царь арм. 30b, 37b, 44а.
 Лилифаръ 7а.
 Лимъ 13b, 37а, см. Степанъ Л.
 Лорі 14а, 43а.
 Лука, еванг. 1а, 2а, 3а, 4а, 7b, 9а, 10а,
 12b.
 Лука, катол. 14а.
 Лука Лорійскій, перепис. 14а.
 Лука, перепис. 12b.
 Лука Харбердскій, вард. 23а.
 Майранъ 6а.
 Маликъ-Ахназаръ 12а.
 Мамиконянъ см. Багратъ М.
 Мандакуни см. Іоаннъ М.
 Мануэль Кюмюшхискій, вард. 24b, 27b,
 28а, 28b и прим., 33а, 43b.
 Мануэль, свящ. собст. 18а, 19а.
 Марасъ, монастырь 4а.
 Маргаръ-Захарія см. Хоѣенъ.
 Маргарай, діаконъ 7b.
 Маргарита 18а.
 Маргарэ, вард. 13b.
 Маргарэ, чтець 7b.
 Маргарэ, чтець 18b.
 Мариносъ 6а.
 Мар(я) ось ==? Мартиросъ Ерзникай-
 скій, путеш. 47а.
 Маріама—Маріаносъ 38а.
 Марія 4b.
 Марія 5b.
 Марія 7b.
 Марія. Богорадица 37а, 38а.
 Маркъ, еванг. 1а, 2а, 3а, 4а, 10а, 23b.
 Маркъ, составитель записи 14b, 15а.
 Марръ, Н. 38 прим.

- Марсванъ 28b.
 Мартиросъ см. Симеонъ и М.
 Мартиросъ 7a.
 Ма[р]тиросъ Ванскій 7a.
 Мартиросъ, свящ. 10b.
 Мартиросъ, сынъ Беклара 43a.
 Марукъсъ, перепис. 9b.
 Масисъ см. Араратъ.
 Маѣинъ 5a.
 Матоей 18b.
 Матоей, вардапетъ 32a.
 Матоей, еванг. 1a, 2a, 3a, 4a, 5a, 6a, 11a, 14a, 23b, 26a.
 Маштоцъ 29a.
 Меликъ см. Аба-М.
 Меликъ Джанъ Калантаръ 12a.
 Мелѣиседъ, свящ. писецъ 44a, 44b.
 Мелѣисетъ, католикосъ 7a.
 Мелѣисетъ, свящ. заказч. 34b.
 Мелконъ, писецъ 29b.
 Месопотамія 30b.
 Месропъ 18b.
 Месропъ, вардапетъ 37a.
 Месропъ, историкъ 34b.
 Мецоійскій монастырь 26a.
 Минай, зак. 9a.
 Минасъ 8b.
 Минасъ, монахъ художникъ 47b.
 Мирзайянтъ см. Іоаннъ М.
 Мирзэ, собст. 10b, 11a.
 Михаилъ, свящ. перепис. 10a.
 Михаилъ Тохатскій 15b.
 Мкртичъ 5b.
 Мкртичъ Аштаракскій, вард. писецъ 45b.
 Мкртичъ, монахъ 47b.
 Мкртичъ, отецъ собст. Іоанна 7a.
 Мкртичъ, свящ. писецъ 33b, 34b.
 Мкртичъ, старшина 4b.
 Мкртичъ, тэръ 20a.
 Мкртичъ, худож. 10a.
 Моисей, братъ Симеона, монахъ 29a.
 Моисей, вардапетъ 44a.
 Мойсей Джульфинскій 33b, 34a.
 Моисей, отецъ Сабака 11b.
 Моисей, прор. 23a.
 Мовская область 13a.
 Москва 28 прим.
 Мсеръ Мсерянцъ 28 прим.
 Мулкуть 5a.
 Мунусъ 5a.
 Мутамдауди 5a.
 Мхятаръ 7a.
 Мхятаръ, вард. писецъ 21b.
 Мхи́таръ, епископъ 43a.
 Мхи́таръ, свящ. 8b.
 Мхи́таръ, свящ. перепис. 13a.
 Мхи́таръ, Севанскій пнокъ 27b.
 Мхи́таръ Скеврскій 42b.
 Мэликъ 18b.
 Мэликъ бэкъ 6a.
 Мэрэджрійское общество 4b.
 Наѣти 4b.
 Назъ см. Салимъ—Н.
 Назаръ 5b, 12a.
 Назугъ 6a.
 Назлуханъ 6a.
 Нана 7a.
 Нарекъ см. Григорій Н.
 Нахичеванъ 14b, 32b, см. Петръ вардапетъ.
 нНдзанъ, село 11a.
 Нерсэсъ 18b.
 Нерсэсъ 27a.
 Нерсэсъ, архіепископъ 4a.
 Нерсэсъ Благодатный 20b, 30a, 30b, 41a, 41b.
 Нерсэсъ, вардапетъ 37a.
 Нерсэсъ Ламбронскій 20b, 21b, 29b, 30a, 30b, 41a, 41b, 44a.
 Нерсэсъ, писецъ 8b.
 Нерсэсъ, св. 34b, 35b.
 Нигаръ 7a.
 Никаръ 5b.
 Никей 30b, 44b.
 Никодимъ, членъ Сinedp. 26b.
 Норашиникъ, село 14b.
 Нэнай 5a.
 Онанъ 29b.
 Онанъ, Онаніэсъ и т. п. см. Іоаннъ.

- Овсѣй см. Іосифъ.
 hОромсима 5b.
 Ортагюгъ 45a.
 Ошинъ 21a, 37b.
 Павелъ 10b.
 Павелъ 17b.
 Павелъ Адрианополюскій, вард. 23a, 23b.
 Павелъ, апостолъ 35a, 38a, 45a.
 Павелъ, писецъ 8a.
 Павелъ (тэръ), священникъ 7b.
 Павелъ Тожатскій 15b.
 Пагтасаръ 17b.
 Палъ 17a.
 Парегъ 4b.
 Париханъ, жен. имя 11a.
 Паросъ, журналъ 28 прим.
 Партевъ 34b, 35b.
 Пашиванъ 10a.
 Пашэ 18b.
 Персія, персы 10b, 11b, 12a, 16q.
 Петръ 10b.
 Петръ, апостолъ 38a, 42b.
 Петръ Агамалианъ Бердумянъ Нахичеванскій, вардапетъ 31b.
 Петръ, братъ арх. Захаріи 21a.
 Петръ, діаконъ 7b.
 Петръ, пустынный 38a.
 Пирвели 5a.
 Пиргаламъ 5a.
 Приджанъ 7b.
 Погосъ см. Павелъ.
 Польша см. Степанъ П.
 Порфирій, филос. 25a, 33a.
 Пусайитъ 11a, 35a.
 Римъ 38a, 42b.
 hРомклай 42b.
 hРомклайскій вардапетъ, пис. 23b.
 Ромэн см. греки.
 Ростомъ-Ханъ, груз. царь 10a.
 hРийсимэ 15a, 36b.
 Рстакэсъ, пис. 20a.
 Саһакъ 18b.
 Саһакъ, св. 30a.
 Саһакъ, сынъ Моисея 11b.
 Саваланъ 5b.
 Саваръ 18a.
 Садагъ 7a.
 Сайипъ 5a.
 Сайипъ-ханъ, женское имя 11a.
 Салимъ-Назъ 10b, 11a.
 Санаһинъ 43a.
 Сандухтъ, св. дѣв. 21a.
 С.-Петербургъ 43b.
 Санчигъ 8b.
 Саргисъ 5a.
 Саргисъ 11a.
 Саргисъ, архіеп. пастырь. Санаһина 43a.
 Саргисъ, вард. зак. 17b.
 Саргисъ, вард. настоятель hЭрмони 19a.
 Саргисъ, заказчикъ 17a.
 Саргисъ, инокъ западн. рукописи 8b.
 Саргисъ, катол. 10b.
 Саргиса мученика церковъ 3a.
 Саргисъ (тэръ), патр. 5b, 7a.
 Саргисъ, писецъ 8a.
 Саргисъ, писецъ 20a.
 Саргисъ (Сергій) Побѣдоносецъ 45a.
 Саргисъ, свящ. 15b.
 Саргисъ, свящ. 46b, 47a.
 Саргисъ, сынъ Долвагъ бѣна 6a.
 Саргисъ, художникъ 45b.
 Саргисъ, чтець 7b.
 Саркавагъ, вардапетъ 27a.
 Саругъ см. Іаковъ Сар.
 Саруханъ, собст. 12a.
 Севанъ 11b, 13b, 14a, 14b, 21a, 21b, 22a, 23a, 23b, 24a, 24b, 27b, 28a, 28b, 31b, 32a, 43a, 46b, 47 прим.
 Севастія, г. 23b, 44b, см. Іоаннъ архіеп. и еписк. Севаст.
 Севля 7b.
 Сепухъ, гора 40b.
 Симеонъ, братъ Моисея, монахъ 29a.
 Симеонъ, вардапетъ 8b.
 Симеонъ, зак. 9a.
 Симеонъ, катол. 11b, 31b.
 Симеонъ и Мартиросъ, художники 42a.
 Симеонъ (тэръ), священникъ 7b.

Симѣонъ см. Симеонъ.
 Сирамаргъ 5b.
 Сирия см. Ефремъ С.
 Сирия 26a, 30b, 33b, 34a, см. также
 Исаахъ Сириецъ.
 Сисъ 42b.
 Сіонъ 4b.
 Скевръ см. Мхитаръ Ск.
 Смирна 43b.
 Содомъ 36a.
 Соломонъ, царь іудейскій 24a, 29b, 30a,
 38b, 39a, 41b.
 Солтанъ 5b.
 Солтанъ 5b.
 Солтанъ 18b.
 Солтанбагъ 18b.
 Солтанъ см. Бекъ С.
 Солтанъ см. Югуръ.
 Спаса церковь 10a, 19b.
 Стагиритъ см. Аристотель.
 Стамполъ см. Константинополь 45a.
 Статъ см. Татевъ.
 Степанъ 39b.
 Степанъ см. Хоцянъ.
 Степанъ, архіеп. 3b.
 Степанъ (тэръ), архіеп. Сюнійскій 3a.
 Степанъ Арцаганскій, писецъ 44b, 45a.
 Степанъ, еп. 13a.
 Степанъ, еп. 19a.
 Степанъ, инокъ пис. 19b.
 Степанъ Лимскій 13b, 28b, 30a.
 Степанъ, монахъ перепис. 13a.
 Степанъ, пис. 17a.
 Степанъ, писецъ 32b.
 Степанъ Польскій, вардапетъ 25a, 25b.
 Степанъ, свящ. писецъ 29a.
 Степанъ, сынъ Мануэля 18a, 18b, 19a.
 Степанъ Сюнійскій 41a, 41b, 42b.
 Стефанъ Первомученикъ 5b, 34b, 35a.
 Сукіасъ, сынъ архіеп. Степана 3b.
 Султанъ-Дилъ-Шатъ 7a.
 Сюнія 3a, 28a, 41b, 42b, см. Арабелъ
 С., Степанъ С.
 Сѣи-Ханъ 43a.
 Тавушъ 35a.

Тадэось см. Оаддей.
 Талынъ см. Киракосъ Т.
 Тамамъ-Хатунъ 16b.
 Тамара 18b.
 Тангри-Гули 16b.
 Таранъ 6a.
 Тарберуни 47b.
 Тарсонъ, г. 20b, 21b, 30b, 41b, 44a.
 Татары 35a.
 Татевъ, монастырь 32a, 44a, см. Гри-
 горій Т.
 Тванѣ, село 14a.
 Телеуранъ 30b.
 Тиранъ (тэръ) см. Чутгулакъ.
 Тифлисъ 10a, 22b, 23a, см. Антонъ
 инокъ и Артіюнь Т.
 Тохатъ 15b.
 Трапезундъ 47a.
 Трдатъ, царь 35b.
 Трдатянъ см. Галустъ Т.
 Туманъ 6a.
 Тумианъ 6a.
 Турецкій 36 прим.
 Турѣъ 15b.
 Тухтамъ (*Tutudud*) 18b.
 Тэзъ 11a.
 Улуханъ, заказчикъ 17a.
 Уриханъ 6a.
 Устіанъ 5b.
 Усуфъ см. Гара Усуфъ.
 Уцъ 35b.
 Физиологъ 34b, 35a.
 Филиппъ, катол. 9b, 10a, 42a.
 Флавианъ 44b, 45a.
 Фра Джованъ Англичанинъ, домини-
 канецъ 25b.
 Франція 45a.
 Халкедонъ 44b.
 Ханбэкъ, жен. имя 11a.
 Ханханъ ғызъ 11a.
 Харбердъ см. Лука Х.
 Хахров'о (*Khakhrov*) 9a.
 Хаспэкъ, писецъ 26a, 26b.

- Хаѣунъ 4b.
 Хаѣунъ 6a.
 Хаѣунъ см. Джоһаръ X.
 Хаѣунъ см. Тамаһъ.
 Хачатуръ см. Аруѣюнъ Хач. Марджа-
 нянцъ Ш.
 Хачатуръ, діаконъ 10b.
 Хачатуръ Кечаѣускій 41b.
 Хачатуръ, писецъ 39a.
 Хачатуръ, помощникъ писца 23b.
 Хачикъ, вардапетъ 8b.
 Хаѣсрофъ 7a.
 Ходжа-Гарипшаһъ 9b.
 Хозанаваръ 5a, 5b.
 Хонтпашай 5a.
 Хорасанъ 5b, 19b.
 Хосровидухтъ 18b.
 Хоѣенцъ, Хоѣянцъ (Маргаръ, Захарія
 Эриванскій, Захарія и Степанъ X.)
 43b.
 Хоѣикъ 10b.
 Хошнадаръ 18b.
 Х[р]истофоръ, св. 7a.
 Хутайдатъ 5a.
 Цаѣгунецъ Дзоръ см. Дарачичагъ.
 Цатуръ 7a.
 Чилавханъ 5b.
 Чичагъ 18b.
 Чичаѣъ 5a.
 Чопанъ ханъ 35a.
 Чуѣгулаѣъ (Тэръ-Тиранъ=попъ?) 6b.
 Шаһъ-Абасъ 43a.
 Шаһъ-Абасъ, млад. 12a.
 Шаһъ-Вели 16b.
 Шаѣзадъ 7a.
 Шаѣзадъ 7a.
 Шаһдаһманъ 4a.
 Шаһзатъ 5b.
 Шаһзадъ 17b.
 Шаһндаръ 18b.
 Шаһнатаръ 11a.
 Шапанъ 5b.
 Шаһризъ, село 32b.
 Шаһристанъ изъ Джаһука 7b.
 Шарһиаръ 5a.
 Шаһъ-Сулейманъ 11b.
 Ширакъ см. Аруѣюнъ Хач. Мардж. Ш.
 Шмавонъ, монахъ 6b, 7a.
 Шмавонъ (тэръ) 7b.
 Шмавонъ, учитель (рабунапетъ) 3a.
 Шоѣакаѣъ 7b.
 Шошъ см. Испаганъ.
 Эасъ 36a.
 Элбэкъ 18b.
 Элизбаръ бэкъ 43a.
 Эліазаръ см. Елеазаръ.
 Эльма 8a.
 һЭрапетъ 6a.
 һЭрапетъ 7a.
 Эрзерумъ 14a.
 Эриванъ 9b, 12a, см. Маргаръ З. Хо-
 ѣенцъ Эр.
 һЭрмонъ см. һЕрмонъ.
 Эфесъ 42b, 44b.
 Эчміадзинъ 9b, 10b, 14b, 19a, 19b, 24a,
 27b, 28a и прим., 29a, 35b, 36b, 42a.
 Юѣуръ Солтанъ 11a.
 Яѣубъ 5b.
 Яѣубъ-бэкъ 10b.
 Яковъ см. Іаковъ.
 Өаддей 4b.
 Өаддей, апост. 30a, 30b, 35b.
 Өаддей, монастырь 20a, 21a.
 Өаддей, отецъ писца Саргиса 8a.
 Өеофилъ 26a, 26b.
 Өома Аввинскій 39a, 40a.

May

6 10 11

13

Z 0021 .S443 A7 1092 C.1
8pisok rukopisel Sevanskago mo
Stanford University Libraries

3 6105 034 316 922

2-50

DATE DUE			

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004

